

Σχολή Επιστημών Υγείας και Πρόνοιας

Τμήμα Βιοϊατρικών Επιστημών

Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών

Τμήμα Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία

Παιδαγωγικό τμήμα

Διδρυματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Παιδαγωγική μέσω Καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών

Προσεγγίσεων

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Εντοπισμός και διαχείριση των διάχυτων αναπτυξιακών
διαταραχών στο φάσμα του αυτισμού από τη διοίκηση και
το εκπαιδευτικό προσωπικό των Δημοτικών
παιδικών σταθμών**

POST GRADUATE THESIS

**Identification and management of pervasive developmental disorders
on the autism spectrum by the administration and educational staff of
primary kindergartens**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ(ΤΩΝ)/NAME OF STUDENTS

Πολυκατέρου Αλεξάνδρα

Polykaterou Alexandra

ΟΝΟΜΑ ΕΙΣΗΓΗΤΗ/NAME OF THE SUPERVISOR

Παναγιωτακοπούλου Ιωάννα-Σταματίνα

Panagiotakopoulou Ioanna-Stamatina

ΑΙΓΑΛΕΩ/AIGALEO 2023

Faculty of Health and Caring Professions
Department of Biomedical Sciences
Faculty of Administrative, Financial and Social Sciences
Department of Early Childhood Education and Care

Department of Pedagogy

Inter-Institutional Post Graduate Program
Pedagogy through innovative Technologies and Biomedical approaches

POST GRADUATE THESIS

Identification and management of pervasive developmental disorders on the autism spectrum by the administration and educational staff of primary kindergartens

ALEXANDRA POLYKATEROU

19076

Mscedt19076@uniwa.gr

FIRST SUPERVISOR

PANAGIOTAKOPOULOU-IOANNA-STAMATINA

SECOND SUPERVISOR

FOTI -PARASKEUI

AIGALEO 2023

Επιτροπή εξέτασης

Ημερομηνία εξέτασης

Ονόματα εξεταστών Υπογραφή

1^{ος} Εξεταστής Παναγιωτακοπούλου-Ιω-
άννα-Σταματίνα

2^{ος} Εξεταστής Φώτη Παρασκευή

Δήλωση συγγραφέα μεταπτυχιακής εργασίας

Ο/η κάτωθι υπογεγραμμένη Πολυκατέρου Αλεξάνδρα του Σωτηρίου, με αριθμό μητρώου 19076 φοιτήτρια του Διδρυματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Παιδαγωγική μέσω Καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών Προσεγγίσεων των Τμημάτων Βιοϊατρικών Επιστημών/ Τμήμα Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία/Παιδαγωγική τμήμα των Σχολών Επιστημών Υγείας και Πρόνοιας/Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής και της Ανώτατης Σχολής Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Ο/Η Δηλών/ούσα

Αλεξάνδρα Πολυκατέρου

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ το **Θεό** που μου δίνει τη δύναμη να παλεύω, να ελπίζω και να συνεχίζω.

Ευχαριστώ πολύ τους καθηγητές μου την Α' επιβλέπουσα **Ιωάννα- Σταματίνα Παναγιωτακοπούλου** και τη Β' επιβλέπουσα **Παρασκευή Φώτη** για τις πολύτιμες συμβουλές τους ώστε να μπορέσει για να ολοκληρωθεί η παρούσα εργασία. Τέλος ευχαριστώ τους **γονείς** μου και το γιο μου **Κωνσταντίνο-Μάριο** που με βοηθούν με τον τρόπο τους, να αγωνίζομαι και να εξελίσσομαι.

Αφιερώσεις

**Στον γιο μου και σε όλα τα παιδιά αλλά και τους γονείς τους που παλεύουν
κάθε μέρα για τα απλά και αυτονόητα.**

*Αν μπορείς κοίταξε τον φόβο κατάματα
και ο φόβος θα φοβηθεί και θα φύγει*

Νίκος Καζαντζάκης

Περίληψη

Εισαγωγή: Στους δημοτικούς παιδικούς σταθμούς φιλοξενούνται παιδιά ηλικίας από 6 μηνών έως 4 ετών. Πολλά εξ αυτών αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε πολλούς και διαφορετικούς τομείς της ανάπτυξης τους, οι οποίες χρήζουν ιδιαίτερης αντιμετώπισης. Το έναυσμά για να επιλέξω το συγκεκριμένο θέμα πηγάζει αφενός από την προσωπική μου εμπειρία, καθώς στην πάροδο των ετών της επαγγελματικής μου δραστηριότητας, εγώ αλλά και αρκετοί συνάδερφοι ήρθαμε αντιμέτωποι με δύσκολα στην διαχείριση περιστατικά. Στην διάρκεια της έρευνας για την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας σημαντικό ρόλο, είχε στην επιλογή του τελικού θέματος η πρώτη πανελλήνια έρευνα με τα ποσοστά αύξησης του αυτισμού. Τα στοιχεία εκτιμούν τον επιπολάσμο, τη διασπορά, την κατανομή φύλου και την ηλικία πρώτης διάγνωσης των Διαταραχών Αυτιστικού Φάσματος (ASD) στα παιδιά. Περισσότερα από 1 στα 100 Ελληνόπουλα, ηλικίας 10 και 11 ετών, εμφανίζουν συμπτώματα ASD, Ωστόσο η διάγνωσή τους δεν έγινε πρώιμα αλλά όψιμα. (Θωμαϊδου Λωρεττα, 2022) γεννώντας έτσι το ερώτημα πως η διαταραχή δεν έγινε αντιληπτή σε μικρότερη ηλικία ή αν έγινε πως την διαχειριστικέ το πλαίσιο της προσχολικής αγωγής.

Σκοπός της έρευνας είναι να δείξουμε πόσο σημαντικό είναι να εντοπιστεί νωρίς η διαταραχή για να ξεκινήσει άμεσα η πρώιμη παρέμβαση, αλλά και ο τρόπος που αντιμετωπίζονται αυτά τα περιστατικά από τους εμπλεκόμενους, πόσο αποτελεσματική ή όχι είναι η αντιμετώπιση τους στο πλαίσιο ενός βρεφονηπιακού σταθμού. Η γρήγορη πρόγνωση περιστατικών παιδιών με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος (ASD) είναι καθοριστικής σημασίας καθώς η ηλικία τους είναι κρίσιμη για την ανάπτυξη του εγκεφάλου και των δεξιοτήτων τους.

Μέθοδος: Η μέθοδος που ακολουθήθηκε είναι η ποιοτική ερευνά για την διερεύνηση των αντιλήψεων της διοίκησης και των παιδαγωγών μέσω συνεντεύξεων, καταγραφή των απαντήσεων και την ανάλυση των δεδομένων.

Αποτελέσματα Τα αποτελέσματα της έρευνας επικεντρώθηκαν στο ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών συνεχίζει την φοίτηση στους παιδικούς σταθμούς χωρίς τη βοήθεια ειδικού παιδαγωγού. Παρόλο που υπάρχει νομοθετική ρύθμιση, με αποτέλεσμα οι παιδαγωγοί προσχολικής ηλικίας να προβληματίζονται για το τι παροχές προσφέρουν σε αυτό το παιδί. Ένα άλλο σημαντικό αποτέλεσμα που είχε η έρευνα ήταν ότι ο τρόπος που

αντιμετωπίζονται οι γονείς σε αυτές τις περιπτώσεις. Διαπιστώσαμε ότι ποικίλλει από σταθμό σε σταθμό δείχνοντάς μας έτσι ότι δεν υπάρχει ένα συγκεκριμένο πρωτόκολλο που πρέπει να ακολουθούν οι υπεύθυνοι και οι παιδαγωγοί για να προσεγγίσουν τους γονείς. Επίσης σημαντική είναι η έλλειψη συντονιστικής ομάδας που θα μπορούσε να βοηθήσει σε όλο αυτό το δύσκολο εγχείρημα των παιδαγωγών. Η επιμόρφωση των παιδαγωγών καθώς και των γονέων με σεμινάρια και συμβουλευτική, διαπιστώθηκε ότι έλειπε από πολλές προσχολικές δομές.

Συμπεράσματα: Η ύπαρξη ειδικού παιδαγωγικού προσωπικού και συντονιστικής ομάδας θα έχει σαν αποτέλεσμα να βοηθήσει ουσιαστικά τους γονείς των παιδιών που βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού αλλά και τα ίδια τα παιδιά. Ένα επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό που διαθέτει τις γνώσεις και την εμπειρία θα προσδώσει μια άλλη βαρύτητα στον εντοπισμό της δυσκολίας του παιδιού επιταχύνοντας έτσι την διαδικασία της αποδοχής και περιορίζοντας τα φαινόμενα άρνησης ή αδράνειας των γονιών ως προς την δυσκολία του παιδιού τους.

Λέξεις κλειδιά: προσχολική αγωγή, αυτισμός, εντοπισμός, διαχείριση, παιδικός σταθμός, αντιμετώπιση, παράλληλη στήριξη.

Abstract

Introduction: Municipal kindergartens accommodate children from 6 months to 4 years old. Many of them face difficulties in many different areas of their development, which require special treatment. The motivation to choose this topic stems on the one hand from my personal experience, as over the years of my professional activity, I and several colleagues were faced with difficult to manage incidents. In the course of the research for the elaboration of the dissertation, an important role was played in the selection of the final topic by the first Panhellenic survey with the rates of increase of autism. The data estimate the prevalence, dispersion, gender distribution and age of first diagnosis of Autism Spectrum Disorders (ASD) in children. More than 1 in 100 Greek children, aged 10 and 11, show symptoms of ASD, however their diagnosis was not made early but late. (Θωμαϊδου Λωρεττα, 2022) thus, raising the question that the disorder was not perceived at an earlier age or whether it became that it was managed by the context of preschool education.

Purpose: of the research is to show how important it is to identify the disorder early in order to start early intervention immediately, but also the way these cases are treated by those involved, how effective or not is their treatment in the context of a nursery. The rapid prognosis of cases of children with Autism Spectrum Disorders (ASD) is crucial as their age is crucial for the development of their brain and skills.

Method:: The method followed is qualitative research to investigate the perceptions of management and educators through interviews, recording of answers and analysis of data.

Results: The results of the survey focused on the fact that the largest percentage of children continue to attend kindergartens without the help of a special educator. Although there is a legislative regulation, as a result of which preschool educators are concerned about what benefits they offer to this child. Another important effect that the research had was that the way parents are treated in these cases. We found that it varies from station to station thus showing us that there is no specific protocol that managers and educators have to follow in order to reach out to parents. Also important is the lack of a coordinating team that could help in this whole difficult task of educators. The training of educators as well as parents with seminars and counseling. It was found that he was missing from many preschool structures.

Discussion: The existence of special pedagogical staff and a coordinating team will have the effect of substantially helping the parents of children on the autism spectrum but also the

children themselves. A scientifically trained staff that has the knowledge and experience will give another weight to the identification of the child's difficulty, thus accelerating the process of acceptance and limiting the phenomena of refusal or inaction of parents as to the difficulty of their child.

Key words: preschool education, autism, localization, management, kindergarten, treatment, parallel support.

Περιεχόμενα

Δήλωση συγγραφέα μεταπτυχιακής εργασίας.....	iv
Ευχαριστίες.....	v
Αφιερώσεις.....	vi
Περίληψη.....	vii
Abstract.....	ix
Συνοτομογραφίες.....	xiii
Κεφάλαιο 1.....	4
1. 1 Προσχολική εκπαίδευση στην Ελλάδα.....	4
1. 2 Τα οφέλη της προσχολικής αγωγής.....	5
1. 3 Νηπιαγωγείο.....	5
1. 4 Βρεφονηπιακοί σταθμοί.....	6
1. 5 Διοίκηση παιδικών σταθμών.....	7
1. 6 Νομικά πρόσωπα.....	7
1. 7 Όργανα διοίκησης των δημοτικών παιδικών σταθμών.....	8
1. 8 Διαφορές παιδικού σταθμού και νηπιαγωγείου στην αντιμετώπιση διαταραχών και αποκλινόντων περιστατικών στην Ελλάδα.....	9
1. 9 Δικαίωμα εγγραφής παιδιών στους βρεφονηπιακούς σταθμούς.....	11
1. 10 Διακοπή φιλοξενίας.....	12
Κεφάλαιο 2.....	14
2. 1 Γενικές αρχές ανάπτυξης.....	14
2. 2 Η νοητική ανάπτυξη και η μάθηση μέσα από την νευροβιολογική επιστήμη....	16
Κεφάλαιο 3.....	18
3. 1 Ορισμός αυτισμού.....	18
3. 2 Κατηγορίες διάχυτων αναπτυξιακών διαταραχών- αυτισμός.....	19
3. 3 Γενικά χαρακτηριστικά του αυτισμού.....	21
3. 4 Συμπτωματολογία.....	22
3. 5 Διάγνωση.....	23
3. 6 Διαγνωστικά κριτήρια – εργαλεία.....	23
3. 7 Αντιμετώπιση Παρέμβαση.....	25
3. 8 Η οικογένεια και το παιδί με αυτισμό.....	27
3. 9 Επιδημιολογικά στοιχεία.....	28
3. 10 Ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και νομοθεσία.....	30

3. 11 Δικαιώματα ανθρώπων με αυτισμό.....	30
3. 12 Συνεκπαίδευση	30
Κεφάλαιο 4	32
Ερευνητικό μέρος.....	32
4. 1 Εισαγωγή	32
4. 2 Η μεθοδολογία	32
Η ερευνητική μέθοδος	32
• Οι συμμετέχοντες	33
• Το ερευνητικό υλικό	34
• Ερευνητική διαδικασία.....	34
4.3 Τα αποτελέσματα της ερευνάς	35
Αναφορές.....	43
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	69

Συντομογραφίες

	Αγγλική ορολογία	Ελληνική ορολογία
LEUP/ΝΠΔΔ	Legal Entity Under Public Law	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δίκαιου
LGO/ΟΤΑ	Local Government Organizations	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ECC/ΚΕΣΥ	Educational Counseling Centers	Κέντρα Εκπαιδευτικής Συμβουλευτικής Υποστήριξης
CNS/ΚΝΣ	Central Nervous System	Κεντρικό Νευρικό Σύστημα
ASD/ΔΑΦ	Autism Spectrum Disorders	Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος

Πρόλογος

Η προσχολική ηλικία έχει ζωτική σημασία για την ολόπλευρη ανάπτυξη ενός ατόμου. Πέρα από την αγωγή που μπορεί να λαμβάνει κάθε παιδί από το οικογενειακό του περιβάλλον αναγνωριστική διεθνώς η ανάγκη να εξασφαλιστεί σε όλα τα παιδιά εκπαίδευση κατάλληλη για την νοητική, συναισθηματική, ηθική, κοινωνική και ψυχοσωματική τους εξέλιξη. Η δημιουργία πολλαπλών ερεθισμάτων για τα παιδιά σε αυτή την ηλικία ουσιαστικά πυροδοτεί μια αύξηση στις νευρικές συνδέσεις του εγκεφάλου που διατηρείται εφ' όρου ζωής (Bonnie Miller, 2002).

Τα τελευταία χρόνια όλο και πιο πολλά παιδιά που έρχονται να φοιτήσουν στο χώρο του παιδικού σταθμού διαπιστώνεται ότι παρουσιάζουν αρκετές δυσκολίες. Η παιδαγωγός εντοπίζει πολλές φορές δυσλειτουργίες σε διαθετικούς τομείς της ανάπτυξης τους. Παιδιά που βρίσκονται σε μια συνεχή σύγκρουση με τις απαιτήσεις της ηλικίας τους. (Σταύρου Σ, Λάμπρος, 1985, σ. 31). Δεδομένου ότι η εκπαίδευση της παιδαγωγού προσχολικής βασίζεται στην νευροτυπική ανάπτυξη του βρέφους και του νήπιου, δεν της παρέχονται οι απαραίτητες γνώσεις ειδικής αγωγής, παρά μόνο οι στοιχειώδεις στο να μπορέσει να αντιληφθεί την δυσκολία αλλά όχι να αντιμετωπίσει τέτοια περιστατικά. Οι αποκλίνοσες συμπεριφορές παιδιών όταν εντοπίζονται από το παιδαγωγικό προσωπικό θα πρέπει να αναφέρονται και να εξετάζονται πάντα σε συνεργασία με την/τον υπεύθυνη-ο του παιδικού σταθμού. Αφού εξεταστούν όλοι οι πιθανοί τρόποι που μπορεί το παιδαγωγικό προσωπικό να αντιμετωπίσει την δυσκολία αλλά οι προσπάθειες τους δεν έχουν αποδώσει, τότε ο υπεύθυνος-η μπορεί να παραπέμψει τους γονείς να επισκεφθούν κάποιον ειδικό γιατρό, για να τους δώσει μια διάγνωση και κατεύθυνση, ώστε να ξέρουν τι έχουν να αντιμετωπίσουν και πως να βοηθήσουν το παιδί. Με βάση την αυξανόμενη συχνότητα μιας ιδιαίτερα σοβαρής παιδιατρικής πάθησης αλλά και την αποτελεσματικότητα της πρώιμης παρέμβασης, η Αμερικανική Ακαδημία Παιδιατρικής σε επαναλαμβανόμενες οδηγίες τα τελευταία 7 χρόνια, συνιστά συστηματικό προληπτικό έλεγχο (screening) για την πρώιμη ανίχνευση των Διαταραχών Αυτιστικού Φάσματος σε όλα τα παιδιά από 18 μηνών με σταθμισμένες ειδικές δοκιμασίες (AAP American academy of Pediatrics, 2022). Τα αποτελέσματα της μελέτης που αποτελεί την πρώτη επιδημιολογική έρευνα στην Ελλάδα των Διαταραχών Αυτιστικού Φάσματος στα παιδιά (ASD), ήταν ότι πρέπει να δοθεί έμφαση στην πρώιμη αναγνώριση και διάγνωση.

των διαταραχών αυτιστικού φάσματος στα παιδιά καθόσον η πρώιμη παρέμβαση στις μικρές ηλικίες (κάτω των 4 χρόνων) βελτιώνει σημαντικά την εξέλιξη των παιδιών και την πρόγνωση της νόσου, πολλές φορές η παραπομπή αυτή μπορεί να αντιμετωπιστεί με επιφύλαξη από τους νέους γονείς, μπορεί όμως και όχι. Υπάρχουν πολλοί γονείς που σέβονται και ακούνε τη γνώμη της παιδαγωγού και άλλοι που αρνούνται να δούνε το πρόβλημα και να το αντιμετωπίσουν. Σύμφωνα με τον Σταύρου «Οι δυσκολίες αρχίζουν από τη στιγμή που οι γονείς εκλαμβάνουν και αισθάνονται την παρέμβαση των ειδικών για το πρόβλημα του παιδιού τους περισσότερο σαν μια συναισθηματική αποστέρηση παρά σαν μια ενδεχόμενη θεραπεία του. Η αντίσταση αυτή των γονέων στην επέμβαση των ειδικών ερμηνεύεται από ψυχαναλυτική άποψη σαν μια αντίσταση στην αλλαγή (*resistance au changement* σύμφωνα με τον Freud) (Freud, S., Οκτώβριος 2017).» Όπως συνεχίζει ο συγγραφέας «Το ενδεχόμενο της αποδιοργάνωσης της συναισθηματικής δομής παιδιού γονέων ή ακόμα της ευρύτερης οικογενειακής δομής δημιουργεί στους γονείς άγχος που εκφράζεται με την αντίσταση στην ψυχοθεραπευτική επέμβαση των ειδικών, αλλά και την παιδαγωγική επέμβαση σύμφωνα τον Lebonici» (Lebonici (S.), 1947, pp. 15-16) (Σταύρου Σ, Λάμπρος, 1985, σ. 42). Το στρες στο άκουσμα ότι κάτι παρεκκλίνει από το σύνηθες, οδηγεί πολλές φορές τους γονείς σε άμυνα, άρνηση ή ακόμα και αποχώρηση από τον συγκεκριμένο παιδικό σταθμό. Αυτή η καθυστέρηση στην αποδοχή και σε συνδυασμό με την μη υποχρεωτικότητα της φοίτησης, αφήνουν ανοιχτά τα περιθώρια σε γονείς να παραβλέψουν τις συστάσεις, χάνοντας έτσι πολύτιμο χρόνο για την πρώιμη παρέμβαση στα παιδιά τους. Το κλείσιμο ή η μείωση της ψαλίδας των δυσκολιών είναι κάτι που πρέπει να επιτευχθεί σε αυτή την περίοδο της ζωής του παιδιού. Για αυτό τον λόγο και δημιουργήθηκε και στη χώρα μας η αναπτυξιακή δοκιμασία με την ονομασία ΠΑΙΣ από τη Μονάδα Αναπτυξιακής Παιδιατρικής της Β' Παιδιατρικής Κλινικής Αθηνών και αποτελεί μία αναπτυξιακή δοκιμασία ανίχνευσης διαταραχών επικοινωνίας αυτιστικού φάσματος, που απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας 18μ. έως 4 ετών (<https://psychomotor-athens.gr/aksiologitika-ergaleia/dokimasia-pais/>, 2022) και ανιχνεύει τις διαταραχές επικοινωνίας αυτιστικού φάσματος με ασφαλή και αντικειμενικό τρόπο. Έχει σταθμιστεί σε ελληνικό πληθυσμό και λαμβάνει υπόψη ως μεταβλητή την ηλικία του κάθε παιδιού και διακρίνει τα παιδιά που εμφανίζουν μία απλή Καθυστέρηση Λόγου από εκείνα που παρουσιάζουν διαταραχές Επικοινωνίας Αυτιστικού Φάσματος.

Τα παιδιά 6 μηνών έως 4 ετών είναι η ηλικία που μπορούν να φοιτήσουν στον παιδικό σταθμό, ηλικία που είναι κρίσιμη για την συναισθηματική, γνωστική και κοινωνική εξέλιξη του παιδιού και αυτό επιβεβαιώνεται με τις σύγχρονες έρευνες στη πρόγνωση και διάγνωση σε μικρότερες πλέον ηλικίες.

Η σύγχρονη τάση της Παιδαγωγικής προβλέπει ότι το μοντέλο της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης (inclusive education) είναι το ιδανικό αφήνοντας πίσω το μοντέλο του ιδρύματος και της περιθωριοποίησης των ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων. Το ένα σχολείο για όλους είναι το μέλλον σύμφωνα με την διακήρυξη της Σαλαμάνκα στην Ισπανία UNESCO 1994 (Στασινός Π. Δημήτρης, 2018, σ. 521), αφήνοντας όμως ένα θολό τοπίο στην προσχολική εκπαίδευση των παιδιών με ιδιαιτερότητες στις ηλικίες έως 4 ετών.

Από την πλευρά των διοικητικών και των εκπαιδευτικών θα εξετάσουμε τον τρόπο που αντιμετωπίζει η οργανική μονάδα αυτή την πρόκληση. Ο Hemming έχει εκφράσει πολύ παραστατικά αυτό το είδος της προσέγγισης λέγοντας ότι *«Ζούμε σε μία εποχή μεταβολών και αλλαγών, για να αναγνωριστεί, να αφομοιωθεί και να χρησιμοποιηθεί δημιουργικά αυτή η αλλαγή, χρειαζόμαστε ευέλικτους ανθρώπους και ευέλικτα συστήματα στην επιστήμη της εκπαίδευσης»* (Hemmings, J., 1977). Στην άποψη του προ αναφερόμενου ερχόμαστε να συμπληρώσουμε μέσω της βιβλιογραφικής έρευνας την πρόταση του Τσιαντή *«Συνίσταται στο να βοηθήσουμε τα παιδιά να ζουν με ολοκληρωμένο τρόπο στο εδώ και τώρα ως ιδιαίτερες προσωπικότητες και παράλληλα να αποκτήσουν μέσα τους μία ωραία προσδοκία για το μέλλον, αναγνωρίζοντας συγχρόνως ότι συμμετέχουν και αυτά στη δημιουργία του μέλλοντος »* (Τσιαντής Γίαννης, 2001, σ. 108).

Η έρευνα θα ξεκινήσει από την διοίκηση των δημοτικών παιδικών σταθμών, πόσο είναι ενημερωμένοι οι υπεύθυνοι της διοίκησης για τον αυτισμό και την αντιμετώπιση του στο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Αλλά και από την πλευρά του εκπαιδευτικού προσωπικού, αν έχουν αντιμετωπίσει παρόμοια περιστατικά και με ποιον τρόπο τα διαχειρίστηκαν, αν τους παρείχε βοήθεια το νομικό πρόσωπο στο οποίο ανήκουν, και αν πιστεύουν ότι προσφέραν μια ικανοποιητική βοήθεια στο παιδί και στους γονείς σύμφωνα με το πρόγραμμα το οποίο ακολουθήσαν.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 1

1. 1 Προσχολική εκπαίδευση στην Ελλάδα

Από την αρχαιότητα ακόμα η προσχολική αγωγή ήταν πολύ σημαντική καθώς είχε κομβικό ρόλο στην ηθική εξέλιξη και τον χαρακτήρα του ανθρώπου. Ο Πλάτωνας ήταν ο πρώτος που υποστήριξε ότι η αγωγή των παιδιών έπρεπε να αρχίζει από ενός έτους ενώ η ανατροφή των μικρών παιδιών να γίνεται οργανωμένα από τροφούς του κράτους σε κατάλληλο περιβάλλον. Η προσχολική αγωγή άρχισε να απασχολεί το κράτος μας την περίοδο του 19 αιώνα οπότε δημιουργήθηκαν πολλά ιδρύματα προσχολικής αγωγής. Αιτία ίδρυσης των μονάδων προσχολικής ήταν οι κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες. Η βιομηχανική ανάπτυξη οδήγησε στην αστικοποίηση των ανθρώπων συμβάλλοντας έτσι στην δημιουργία απόστασης μεταξύ των δικτύων άτυπης φροντίδας που μέχρι τότε ήταν η οικογένεια και το συγγενικό περιβάλλον (Μαρία - Σμαράγδα Τσιαντζή, 1998).

Το 1895 το κράτος θεσπίζει το νηπιαγωγείο στο οποίο φοιτούν παιδιά ηλικίας 5 ετών. Το 1926 για πρώτη φορά με νομοθετικό διάταγμα (φεκ Α 379, 1926) αναγνωρίζεται επισήμα και θεσμοθετείται ο θεσμός των παιδικών σταθμών, που φιλοξενεί παιδιά ηλικίας 2, 5 έως 5, 5 ετών και με τον πρώτο κανονισμό λειτουργίας από το υπουργείο υγείας και πρόνοιας να συντάσσετε το 1937 (Νούσια Α. Ράπτης Θ., 2021). Από το 1940 έως το 1960 ο διαχωρισμός των δυο δικτύων, των νηπιαγωγείων και των παιδικών σταθμών επισημοποιούνται από το ίδιο το κράτος με τα νηπιαγωγεία να αυξάνονται ενώ τα παιδιά κάτω των 3 ετών να αγνοούνται. Από το 1960 υπήρξε γρήγορη ανάπτυξη των σταθμών και το 1988 εμφανίζεται ως σκοπός ο παιδοκεντρισμός. Από το 2001 πλέον οι παιδικοί σταθμοί ανήκουν στην διοίκηση των δήμων (Παπαπροκοπίου, Ν και Παπαθανασίου, Α.).

Οι φορείς της προσχολικής αγωγής στην χώρα μας είναι οι παιδικοί σταθμοί και τα νηπιαγωγεία, και παρόλο που καλύπτουν παρόμοιες ανάγκες των παιδιών, των γονιών τους αλλά και του κράτους στην χώρα μας λειτουργούσαν παράλληλα χωρίς όμως να έρχονται σε επαφή μεταξύ τους, και χωρίς να ελέγχονται από κάποιον κοινό φορέα. Οι παιδικοί σταθμοί και τα νηπιαγωγεία είναι δυο θεσμοί που έχουν παρόμοια στόχευση και έως πολύ πριν το νηπιαγωγείο γίνει υποχρεωτικό για τα παιδιά 5 ετών, οι ηλικίες των παιδιών στις οποίες απευθυνόντουσαν και οι δυο θεσμοί συχνά ταυτιζόταν. Η υποχρεωτικότητα της φοίτησης στο νηπιαγωγείο έγινε το 2006 με τροποποίηση του νόμου Ν.

1566/1985 σε Ν 3518/2006 (Μαρίνα Μπέση , Σοφία ΄Σαιτη, 2012) αλλά η ουσιαστική διαφοροποίηση στις ηλικίες έγινε το έτος 2021-2022 όπου τα παιδιά ηλικίας 4 ετών αρχίσαν να φοιτούν στην δίχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση. Μέχρι τότε οι γονείς είχαν δικαίωμα να επιλέξουν που θα φοιτήσουν τα παιδιά τους.

1. 2 Τα οφέλη της προσχολικής αγωγής

Η σύγχρονη παιδαγωγική θεωρεί απαραίτητο στα παιδιά προσχολικής ηλικίας στα πρώτα χρόνια της ζωής τους την λήψη κατάλληλων ερεθισμάτων, τα οποία θα συμβάλουν στην κοινωνικοποίηση τους, και στην καλλιέργειά των δεξιοτήτων σε όλους τους τομείς ανάπτυξης τους. Η σημερινή εποχή απαιτεί μια συνεχώς ανανεωνόμενη κατάρτιση των εκπαιδευτικών η οποία να τους ενημερώνει για την κοινωνικοοικονομική και πολιτισμική πραγματικότητα (Κλαίρη Λυκιαρδοπούλου, 1994). Η ποιοτική προσχολική αγωγή στην πρώιμη παιδική ηλικία στο πλαίσιο της φοίτησης των παιδιών στον παιδικό σταθμό συμβάλει στην καλύτερη απόδοση των παιδιών στις μετέπειτα βαθμίδες εκπαίδευσης τους, καθώς το πλαίσιο του παιδικού σταθμού έχει προγράμματα τα οποία εστιάζουν στην γνωστική στην κοινωνικό -συναισθηματική και στην κινητική ανάπτυξη των παιδιών.

Τα παιδιά ενισχύονται σε όλους αυτούς τους τομείς ταυτόχρονα, αυξάνονται οι πνευματικές τους ικανότητες, η αυτονομία τους, η κριτική τους σκέψη, η δημιουργικότητα τους και η δυνατότητα επίλυσης προβλημάτων. Τέλος στα οφέλη της προσχολικής αγωγής θα πρέπει να σημειωθεί η συμβολή της στην έγκαιρο εντοπισμό τυχόν αναπτυξιακών διαταραχών που δεν έχουν παρατηρηθεί από το οικογενειακό τους περιβάλλον (Ντολιοπουλου, Ελση , 2001, σ. 13). Σύμφωνα με την έρευνα του νομπελίστα οικονομολόγου James J. Heckman από το πανεπιστήμιο του Σικάγο αναδεικνύετε το πως «*Η επένδυση ενός κράτους στην προσχολική ηλικία είναι η επένδυση με τη μεγαλύτερη απόδοση από οποιαδήποτε επένδυση σε οποιοδήποτε άλλο στάδιο της εκπαίδευσης*» (Paper, OGRAM James J.Heckman Seong Hyeok Moon Rodrigo Pinto Peter A. Savelyev Adam Yavitz Working, n.d.).

1. 3 Νηπιαγωγείο

Στην Ελλάδα ως προσχολική αγωγή σύμφωνα με τον επίσημο ισότοπος της ευρωπαϊκής ένωσης (commission, 2022) λογίζεται κατά κύριο λόγο το νηπιαγωγείο. Η φοίτηση στο οποίο δεν ήταν υποχρεωτική έως το 2006 όπου ψηφίστηκε ο νόμος 3518 άρθρο 37 φεκ 272

τ. α, 21. 12. 2006 που καθόριζε την υποχρεωτικότητα του ενός έτους στο νηπιαγωγείο για τα παιδιά ηλικίας 5 ετών (european commission, 2022).

Σύμφωνά με τον νόμο 4521/2018 η φοίτηση είναι πλέον διετούς και υποχρεωτική για τα νήπια που συμπληρώνουν την ηλικία 4 ετών και τέθηκε σε εφαρμογή το σχολικό έτος 2021 -2022, μέχρι τότε η επιλογή για το αν θα φοιτήσει το παιδί του σε παιδικό σταθμό ή στο νηπιαγωγείο ήταν επιλογή του γονέα. Η προσχολική εκπαίδευση που παρέχεται στα νηπιαγωγεία (ISCED 020) ανήκει στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση αρμοδιότητας του υπουργείου παιδείας και θρησκευμάτων.

1. 4 Βρεφονηπιακοί σταθμοί

Οι Παιδικοί, Βρεφικοί και Βρεφονηπιακοί Σταθμοί αποτελούν κυρίως δομές αγωγής και διαπαιδαγώγησης για παιδιά προσχολικής ηλικίας και σύμφωνα με τον πρότυπο κανονισμό του υπουργείου εσωτερικών ορίζονται ως χώροι που σκοπό έχουν:

- 1) Να παρέχουν προσχολική αγωγή και διαπαιδαγώγηση σύμφωνα με τα πλέον σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα.
- 2) Να βοηθούν τα παιδιά να αναπτυχθούν σωματικά, νοητικά, συναισθηματικά και κοινωνικά.
- 3) Να ευαισθητοποιούν τους γονείς πάνω σε θέματα σύγχρονης παιδαγωγικής και ψυχολογίας, προσφέροντάς τους πληροφόρηση και καθοδήγηση.
- 4) Να βοηθούν τα παιδιά προσχολικής ηλικίας στην ομαλή μετάβασή τους από το οικογενειακό στο σχολικό περιβάλλον, αλλά και στο ευρύτερο κοινωνικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο.
- 5) Να παρέχουν ημερήσια διατροφή και φροντίδα στα παιδιά που φιλοξενούν τηρώντας τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας.
- 6) Να διευκολύνουν τους εργαζόμενους και τους άνεργους γονείς.

Οι Βρεφονηπιακοί σταθμοί χωρίζονται σε βρεφικούς, βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς αρμοδιότητας κυρίως των δήμων (Ελληνική Δημοκρατία, 2017), ενώ σύμφωνα με την σελίδα της ευρωπαϊκής ένωσης η λειτουργία των δημοτικών βρεφικών και παιδικών σταθμών είναι χώροι αγωγής φροντίδας (european commission, 2022). Ειδικότερα σε βρεφικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς γίνονται δεκτά παιδιά ηλικίας από 6 μηνών έως 2, 5 ετών και στους παιδικούς από 2, 5 ετών έως την ηλικία εγγραφής τους στην υποχρεωτική εκπαίδευση (european commission, 2022).

1. 5 Διοίκηση παιδικών σταθμών.

Το θέμα της έρευνας αφορά τους δημοτικούς παιδικούς σταθμούς, την διοίκηση και το εκπαιδευτικό προσωπικό, άρα κρίνεται αναγκαίο να αναλύσουμε τον τρόπο λειτουργίας τους για να γίνουν κατανοητές και οι ερωτήσεις της έρευνας αλλά και οι απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων καθώς υπάρχουν συγκεκριμένες ορολογίες που αναφέρονται συχνά. Επίσημα πλέον όταν με τον νόμο 2880/2001 (άρθρο 26) όλοι σχεδόν οι κρατικοί Παιδικοί και Βρεφονηπιακοί Σταθμοί πέρασαν στην αρμοδιότητα της τοπική αυτοδιοίκηση της χώρας, (ο.τ.α), αφού είχε προηγηθεί η νομοθεσία για τους Καλλικρατικούς Δήμους στην Ελλάδα. Όλοι σχεδόν οι δήμοι πληρούσαν την προϋπόθεση του νόμου 2218/1994 με το φεκ 90 / Α /1994, (Εφημερίδα της κυβερνήσεως της ελληνικής δημοκρατίας, 2218/1994), που έκανε αναφορά για μεταφορά των Βρεφονηπιακών Σταθμών σε δήμους με πληθυσμό άνω των 5. 000 κατοίκων. Κάθε Δήμος πλέον υποχρεούται να έχει στη δικαιοδοσία του τη λειτουργία και την εποπτεία των παιδικών σταθμών. Με αυτόν τον τρόπο δόθηκε λύση στις διαφορετικές αρχές που εμπλέκονταν στη διοίκηση των βρεφονηπιακών Σταθμών και επίσημα πλέον μετονομάστηκαν Δημοτικοί Παιδικοί και Βρεφονηπιακοί Σταθμοί, και λειτουργούνε κάτω από την εποπτεία νομικών προσώπων των δήμων (ν.π.δ.δ.) ή ως υπηρεσία του Δήμου (άρθρο 1 αριθμός φύλλου 4249 2017).

1. 6 Νομικά πρόσωπα

Τα νομικά πρόσωπα είναι μία διαρκή ένωση προσώπων ή σύνολο περιουσίας που επιδιώκει η εξυπηρετεί ορισμένο κοινό σκοπό και έχει αναχθεί σε υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου συστήνονται με νόμο η κανονιστική πράξη της διοίκησης και τα όργανά τους ασκούν δημόσια εξουσία με στόχο την εξυπηρέτηση ενός δημοσίου σκοπού. λειτουργία των νομικών προσώπων καθορίζεται από τους κανόνες του διοικητικού δικαίου με τους οποίους διευθετούν τόσο τα ζητήματα της εσωτερικής τους διάρθρωσης όσο και τις σχέσεις τους με τους πολίτες. Η φύση των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου είναι διακριτικοί διακριτή από το νομικό πρόσωπο του Κράτους και εφόσον διαθέτουν δική τους ξεχωριστή νομική προσωπικότητα και δεν ταυτίζονται με αυτό. Ωστόσο τελούν υπό την καθοριστική του επιρροή, αφού πέρα από το κανονιστικό πλαίσιο του δημοσίου που διέπει τη λειτουργία τους η συνολική εποπτεία και η πολιτική τους καθοδήγηση βρίσκεται κάτω από τον απόλυτο έλεγχο της κυβερνητικής εξουσίας ν.π.δ.δ. (Εθνική Σχολή Δημόσιας διοίκησης και αυτοδιοίκησης, 2022).

Στην Υπουργική Απόφαση 16065/2002 - φεκ 497/22-4-2002 αναφέρετε ο Πρότυπος Κανονισμός Λειτουργίας Δημοτικών και Κοινοτικών Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών. Ο Κανονισμός αυτός αποτελεί πλαίσιο λειτουργίας των Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών που μεταβιβάζονται σε Δήμους και Κοινότητες. Σύμφωνα με το άρθρο 12 του Ν. 2880/200 (φεκ9/τ. Α/30. 1. 2001) (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2001) λειτουργούν ως νομικά πρόσωπα του άρθρου 203 του Π. Δ/τος 410/1995 (Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας) ενώ όλες οι διατάξεις του Κανονισμού χρησιμοποιούνται ως πρότυπο για τη σύνταξη Κανονισμού λειτουργίας και των λοιπών Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών, που ήδη λειτουργούν, καθώς και αυτών που ιδρύθηκαν ή θα ιδρυθούν από τους ο. τ. α. πρώτου βαθμού και τα οριζόμενα σ' αυτές αποτελούν τις ελάχιστες προϋποθέσεις λειτουργίας των Δημοτικών και Κοινοτικών Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών (<https://www.e-nomothesia.gr>, 2002).

1. 7 Όργανα διοίκησης των δημοτικών παιδικών σταθμών

Τα νομικά πρόσωπα του άρθρου 1 (Ελληνική Δημοκρατία, 2017) που διοικούνται από το Διοικητικό Συμβούλιο (αποτελείται από πέντε έως δεκαπέντε μέλη), τα οποία μαζί με τους αναπληρωτές τους ορίζονται από το Δημοτικό Κοινοτικό Συμβούλιο. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου είναι δημοτικοί ή κοινοτικοί σύμβουλοι, δημότες ή κάτοικοι που έχουν ανάλογη επαγγελματική και κοινωνική δράση ή ειδικές γνώσεις, ανάλογα με το σκοπό των νομικών προσώπων. Στο Διοικητικό Συμβούλιο μετέχουν και εκπρόσωποι των γονέων των παιδιών που φιλοξενούνται στο νομικό πρόσωπο όπως επίσης και εκπρόσωποι των εργαζομένων σε αυτό, οι οποίοι ορίζονται από τις διατάξεις του άρθρου 4.

Τα νομικά πρόσωπα του παρόντος Κανονισμού και οι πράξεις του Διοικητικού Συμβουλίου τους υπάγονται στην εποπτεία του ο. τ. α. που τα συνέστησε, ενώ η θητεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου του νομικού προσώπου ορίζεται με απόφαση του Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου και λήγει πάντοτε με την εγκατάσταση του νέου Διοικητικού Συμβουλίου.

Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Νομικού Προσώπου είναι ο Δήμαρχος ή Πρόεδρος της Κοινότητας ή άλλο μέλος αιρετό ή μη που ορίζεται απ' αυτούς, Ως Αντιπρόεδρος εκλέγεται από το Διοικητικό Συμβούλιο του νομικού προσώπου ένα από τα μέλη αυτού (<https://www.e-nomothesia.gr>, 2002).

Η θητεία του συμβουλίου εξαρτάται από τον εκάστοτε δήμο, το ίδιο συμβαίνει και με τον εσωτερικό κανονισμό που θα εκδώσει το κάθε δημοτικό συμβούλιο. Όσο για θέματα που δεν έχουν προβλεφθεί σύμφωνα με το άρθρο 17 του κανονισμού τους δίνει το δικαίωμα στο να ρυθμίζεται με την έκδοση του αρμοδίου οργάνου διοίκησης (Ελληνική Δημοκρατία, 2017).

1. 8 Διαφορές παιδικού σταθμού και νηπιαγωγείου στην αντιμετώπιση διαταραχών και αποκλινόντων περιστατικών στην Ελλάδα

Όπως αναφέρθηκε και στα παραπάνω η προσχολική εκπαίδευση δεν είναι απλά ένας χώρος που προσφέρει φύλαξη και φαγητό. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα ενσταλάζουν κοινωνικές συναισθηματικές και γνωστικές δεξιότητες, καθώς και την αγάπη για την μάθηση. Επιτρέποντας έτσι την ομαλή μετάβαση των παιδιών στην επίσημη εκπαίδευση που απαιτεί μια πιο πειθαρχημένη στάση. Ένα άλλο πλεονέκτημα που προσφέρει είναι ο έγκαιρος εντοπισμός δυσχερειών που μπορεί να αφορούν οργανικές ανεπάρκειες αλλά ακόμα και η παρατήρηση ψυχολογικών και μαθησιακών προβλημάτων (Miller, Bonnie, 2002, p. 17). Τι συμβαίνει όμως όταν ένα περιστατικό αυτισμού που ανήκει στο φάσμα των αναπτυξιακών διαταραχών κάνει την εμφάνισή του στο χώρο του παιδικού σταθμού και μετέπειτα στο νηπιαγωγείο;

Ο τελευταίος νόμος για την ειδική εκπαίδευση στην Ελλάδα ψηφίστηκε το 2008 από τη βουλή των Ελλήνων, πρόκειται για το νόμο 3699/2008 (άρθρο 3 εφημερίδα της κυβερνήσεως της ελληνικής δημοκρατίας, 2008) με την επωνυμία ειδική αγωγή και εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Ο νόμος προβλέπει να γίνεται διεπιστημονική αξιολόγηση των παιδιών από τα ΚΕΣΥ. Τα ΚΕΣΥ είναι μια πενταμελής διεπιστημονική ομάδα που συναπαρτίζεται από έναν εκπαιδευτικό ΕΑΕ της προσχολικής εκπαίδευσης, έναν παιδοψυχίατρο ή παιδίατρο ή νευρολόγο με εξειδίκευση στη παιδονευρολογία, έναν κοινωνικό λειτουργό έναν ψυχολόγο, και έναν λογοθεραπευτή. Το νηπιαγωγείο παραπέμπει τους γονείς στα αρμόδια κέντρα ΚΕΣΥ (σημερινή ονομασία ΚΕΔΕΣΥ) (Νόμος 4547/2018 - φεκ 102/Α/12-6-2018), όπου οι γονείς παίρνουν μια αξιολόγηση της κατάστασης του παιδιού. Εκεί συντάσσετε μια έκθεση για την παρούσα κατάσταση του παιδιού καθώς και μια συμβουλευτική για την αντιμετώπιση των δυσκολιών

του. Παράλληλα μπορεί να δοθεί από το κράτος ένας ειδικός παιδαγωγός που θα συνοδεύει το παιδί και θα το βοηθάει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του σχολείου, στις δικές του ειδικές ανάγκες καθώς και στην ένταξη του και κοινωνικοποίηση του (Στασινός Π. Δημήτρης, 2018).

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία το νηπιαγωγείο ανήκει στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και με το νόμο 2817/2000 (Νόμος 2817/2000 - φεκ 78/Α/14-3-2000, 2000) άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θεωρούνται τα άτομα που έχουν σημαντική δυσκολία μάθησης και προσαρμογής εξαιτίας σωματικών διανοητικών, ψυχολογικών, συναισθηματικών και κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων, όσοι παρουσιάζουν αυτισμό και άλλες διαταραχές ανάπτυξης. Επίσης στα άτομα αυτά συμπεριλαμβάνονται πρόσωπα νηπιακής παιδικής και εφηβικής ηλικίας που έχουν την ανάγκη από ειδική εκπαιδευτική προσέγγιση και φροντίδα για ορισμένη περίοδο ή για ολόκληρη τη ζωή τους. Η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες παρέχεται δωρεάν από το κράτος σε δημόσια σχολεία, το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων είναι αποκλειστικός φορέας για την ειδική αγωγή ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες γενική, τεχνική, επαγγελματική παρέχεται στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης τα οποία κατά περίπτωση οργανώνονται στελεχώνονται εξοπλίζονται και υποστηρίζονται κατάλληλα ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία τακτική και ψυχοπαιδαγωγική υποστήριξη των ατόμων αυτών, με βάση τον παραπάνω νόμο τα νήπια με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες πρέπει να εκπαιδεύονται σε γενικά νηπιαγωγεία.

Στους Δημοτικούς παιδικούς σταθμούς δεν υπάρχει πρόβλεψη για αυτά τα περιστατικά ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, ούτε κάποια αρμόδια υπηρεσία για να μπορέσει να απευθυνθεί ο γονιός, αλλά ούτε το αντίστοιχο ειδικό παιδαγωγικό προσωπικό. Το βάρος και η ευθύνη αντιμετώπισης αυτών των περιστατικών αφορά αποκλειστικά την δομή των παιδικών σταθμών, καθώς και τους διοικητικούς του νομικού προσώπου (ν.π.δ.δ.), που κατά κύριο λόγο δεν είναι εξειδικευμένοι να λύσουν ένα τέτοιο ζήτημα. Στον εσωτερικό κανονισμό των παιδικών σταθμών του 2017 από το Υπουργείο Εσωτερικών έγινε η εισαγωγή του άρθρου 3 στο οποίο για πρώτη φορά δίνει στον Δήμο και το νομικό πρόσωπο την δυνατότητα να προσλάβει παιδαγωγό ειδικής αγωγής για παράλληλη στήριξη παιδιού που αντιμετωπίζει κάποιο από τα παραπάνω προβλήματα.

Η προσέγγιση της προσχολικής αγωγής ως ενιαία βαθμίδα της εκπαιδευτικής διαδικασίας η οποία ξεκινά από τα πρώτα χρόνια ζωής του παιδιού και φτάνει μέχρι να προχωρήσουν στο δημοτικό δεν υφίσταται στην Ελλάδα. Οι 2 θεσμοί της προσχολικής αγωγής βρεφονηπιακοί /παιδικοί σταθμοί και νηπιαγωγεία παρόλο που καλύπτουν παρόμοιες ανάγκες λειτουργούν παράλληλα χωρίς να έχουν κοινή γραμμή αντιμετώπισης των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

1. 9 Δικαίωμα εγγραφής παιδιών στους βρεφονηπιακούς σταθμούς

Λόγω της ιδιαιτερότητας του θέματος θα επικεντρωθούμε μόνο στην παράγραφο του άρθρου που αναφέρετε σε αναπηρίες και όχι σε όλο το άρθρο που αναφέρει τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για την εγγραφή ενός παιδιού στον παιδικό σταθμό. παρακάτω παραθέτουμε το άρθρο 7 του κανονισμού λειτουργίας 2002 όπου θα επισημάνουμε ότι κάθε Δήμος μπορούσε να αλλάξει τον κανονισμό σύμφωνα με τις ανάγκες του.

Στο άρθρο 7 του πρότυπου κανονισμού λειτουργίας Δημοτικών και Κοινοτικών Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών που συντάχθηκε σύμφωνα με το άρθρο 12του Ν. 2880 (φεκ 9/τ. Α/30. 1. 2001). « Δικαίωμα εγγραφής στους Παιδικούς και Βρεφονηπιακούς Σταθμούς έχουν όλα τα παιδιά, σύμφωνα με τις ειδικές προβλέψεις του παρόντος άρθρου, απαγορευμένης απολύτως της εγγραφής παιδιών εφόσον και για όσο διάστημα πάσχουν από μεταδοτικά νοσήματα. Παιδιά που πάσχουν από σωματικές, πνευματικές ή ψυχικές παθήσεις, εγγράφονται στο Σταθμό εφόσον υπάρχει πιστοποίηση ειδικού γιατρού Κρατικού Νοσηλευτικού Ιδρύματος ή Ασφαλιστικού Οργανισμού ότι τούτο είναι ωφέλιμο για το παιδί, ότι δεν υπάρχει πρόβλημα φιλοξενίας του παιδιού στο Σταθμό και εφόσον ο Σταθμός διαθέτει την αναγκαία υποδομή». Αυτό το άρθρο ίσχυε έως το 2017, πλέον έγινε τροποποίηση και ισχύει ότι «Δικαίωμα εγγραφής στους δημοτικούς Παιδικούς, Βρεφικούς και Βρεφονηπιακούς Σταθμούς έχουν όλα τα παιδιά, σύμφωνα με τις ειδικές προβλέψεις του παρόντος άρθρου, απαγορευμένης απολύτως της εγγραφής παιδιών, εφόσον και για όσο διάστημα πάσχουν από μεταδοτικά νοσήματα. Παιδιά που πάσχουν από σωματικές, πνευματικές, ψυχικές παθήσεις ή αναπηρίες εγγράφονται στο Σταθμό, εφόσον βεβαιώνεται με γνωμάτευση ιατρού κατάλληλης ειδικότητας ότι αυτό μπορεί να είναι ωφέλιμο για το παιδί και ότι έχει τη δυνατότητα ένταξης σε πλαίσιο λειτουργίας Παιδικού Σταθμού. Σε αυτή την περίπτωση, όταν κρίνεται απαραίτητο, το Διοικητικό Συμβούλιο του νομικού προσώπου ή το Δημοτικό Συμβούλιο,

στην περίπτωση που ο Σταθμός λειτουργεί ως υπηρεσία του Δήμου, λαμβάνει απόφαση για τον ορισμό κατάλληλου εξειδικευμένου προσωπικού ή συνοδού και όταν δεν υπηρετεί, μπορεί να προσλαμβάνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 21 του ν. 2190/1994 ή του άρθρου 6 του ν. 2527/1997, όπως ισχύουν. Ο συνοδός θα συνεργάζεται με την/τον Παιδαγωγό της τάξης και την Προϊσταμένη/τον Προϊστάμενο του Σταθμού, θα ακολουθεί τις οδηγίες τους για την εύρυθμη εφαρμογή του παιδαγωγικού προγράμματος και υποχρεούται να προσκομίσει όλες τις απαραίτητες ιατρικές εξετάσεις». Ειδικότερα, στους αποκλειστικά Βρεφικούς Σταθμούς γίνονται δεκτά παιδιά ηλικίας από 6 μηνών έως 2, 5 ετών και στους Παιδικούς από 2, 5 ετών έως την ηλικία εγγραφής τους στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Στους δε μικτούς Βρεφονηπιακούς Σταθμούς από 6 μηνών έως την ηλικία εγγραφής στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Στα βρεφικά τμήματα των Βρεφικών και των μικτών Βρεφονηπιακών Σταθμών μπορούν να φιλοξενοούνται και βρέφη από 2 μηνών, μετά από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του νομικού προσώπου ή του Δημοτικού Συμβουλίου, σε περίπτωση που ο Σταθμός λειτουργεί ως υπηρεσία του Δήμου. Βέβαια και στις 2 περιπτώσεις ο νομοθέτης αφήνει την τελική ευθηνή στο νομικό πρόσωπο του Δήμου.

1. 10 Διακοπή φιλοξενίας

Η διακοπή της φιλοξενίας των παιδιών από τους δημοτικούς Παιδικούς, Βρεφικούς και Βρεφονηπιακούς Σταθμούς γίνεται πάντοτε με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του νομικού προσώπου ή του Δημοτικού Συμβουλίου, στην περίπτωση που ο Σταθμός λειτουργεί ως υπηρεσία του Δήμου. Οι λόγοι που μπορεί να οδηγήσουν σε αυτή τη απόφαση είναι οι εξής: α) Όταν το ζητήσουν με αίτησή τους οι γονείς ή οι κηδεμόνες των παιδιών. β) Όταν εμφανιστούν σοβαρά προβλήματα στη συμπεριφορά ή την υγεία των παιδιών που δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν από το Σταθμό, μετά από προηγούμενη επικοινωνία με τους γονείς και κατόπιν γνωμάτευσης ειδικού γιατρού. γ) Όταν κατ' εξακολούθηση και παρά τις σχετικές έγγραφες ειδοποιήσεις προς τους γονείς των παιδιών, αυτοί δεν συμμορφώνονται με το πρόγραμμα και τους όρους λειτουργίας του Σταθμού. δ) Όταν κατ' εξακολούθηση και πέραν των 30 συνεχόμενων ημερών τα παιδιά απουσιάζουν αδικαιολόγητα από τον Σταθμό, και εφόσον έχουν ειδοποιηθεί εγγράφως οι γονείς, πριν την παρέλευση της ανωτέρω προθεσμίας. Σημαντικό είναι να αναφέρουμε ξανά τις ηλικίες των

παιδιών που θα μπορούσαν σύμφωνα με τις παραπάνω αιτίες να μείνουν εκτός της προσχολικής εκπαίδευσης χάνοντας έτσι τα οφέλη που μπορεί να τους προσφέρει.

Ειδικότερα στους αποκλειστικά Βρεφικούς Σταθμούς γίνονται δεκτά παιδιά ηλικίας από 6 μηνών έως 2, 5 ετών, στους Νηπιακούς από 2, 5 ετών έως την ηλικία εγγραφής τους στο δημοτικό σχολείο. Στους δε μικτούς Βρεφονηπιακούς Σταθμούς από 6 μηνών έως την ηλικία εγγραφής στο Δημοτικό Σχολείο (αυτό ίσχυε μέχρι το 2006 όπου και η φοίτηση στο νηπιαγωγείο έγινε υποχρεωτική άρα από το 2006 έως το 2021 τα παιδιά από 6 μηνών έως 5 ετών λάμβαναν την εκπαίδευση τους μέσα από τον παιδικό σταθμό) και αυτό γιατί με το νόμο 4521 του 2018 όπου η υποχρεωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα είναι πλέον δίχρονη και ξεκινά από την ηλικία των 4 ετών ενώ ο νόμος τέθηκε σε καθολική εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο το σχολικό έτος 2021-2022 (νόμος 4704/2020).

Κεφάλαιο 2

2. 1 Γενικές αρχές ανάπτυξης

Οι παιδαγωγοί πρέπει να γνωρίζουν την φυσιολογική εξέλιξη του παιδιού και ποιες είναι οι παρεκκλίσεις της, πρέπει επίσης να μπορούν να εκτιμούν τα επακόλουθα που μπορεί να υπάρχουν στη συμπεριφορά του παιδιού όταν υπάρχουν διαφορές στην ατμόσφαιρα του σπιτιού και του σχολείου (Τσιαντής Γιάννης, 2001, p. 99).

Ο εθνικός οργανισμός για την εκπαίδευση των μικρών παιδιών National Association for the Educational of Young Children nayca καθόρισε κάποιες οδηγίες πάνω στις αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές. Μέσα από μια ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας αρχές ανάπτυξης και μάθησης των παιδιών όλοι οι παιδαγωγοί πρέπει να γνωρίζουν τις αλλαγές που τυπικά εμφανίζονται στα χρόνια από τη γέννηση του παιδιού έως την ηλικία των 6 ετών, την ποικιλομορφία της ανάπτυξης και τις εξελίξεις για τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να συνεισφέρουν καλύτερα στην ανάπτυξη και τη μάθηση σε αυτή την ηλικία.

- Ο φυσικός, ο κοινωνικός, ο νοητικός και ο συναισθηματικός τομέας ανάπτυξης είναι στενά συνδεδεμένοι μεταξύ τους, και ο ένας τομέα επηρεάζει και επηρεάζεται από την ανάπτυξη των άλλων.
- Η ανάπτυξη πραγματοποιείται με μια ιεραρχημένη σειρά με τις δεξιότητες και γνώσεις να οικοδομούνται πάνω στις ήδη υπάρχουσες.
- Η ανάπτυξη προχωράει με διαφορετικούς ρυθμούς από παιδί σε παιδί και ανομοιόμορφα στους διάφορους τομείς εξέλιξης.
- Οι πρώιμες εμπειρίες έχουν συσσωρευτικές και μακροπρόθεσμες επιδράσεις στην ανάπτυξη ενώ υπάρχουν ορισμένες χρονικές περίοδοι που είναι ευνοϊκότερες για ορισμένους τύπους μάθησης.
- Η ανάπτυξη προχωράει σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις προς μεγαλύτερη πολυπλοκότητα, οργάνωση και εσωτερίκευση.
- Η ανάπτυξη και η μάθηση και επηρεάζονται από τα κοινωνικά και πολιτισμικά πλαίσια.
- Τα παιδιά μαθαίνουν ενεργά βασιζόμενα πάνω σε βιωματικές εμπειρίες καθώς και στη γνώση που τους μεταδίδεται μέσα από την κουλτούρα τους.

- Η ανάπτυξη και η μάθηση είναι αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης της βιολογικής ωρίμανσης και του περιβάλλοντος το οποίο περιλαμβάνει και τον κοινωνικό περίγυρο.
- Το παιχνίδι αποτελεί ένα σημαντικό μέσο για την κοινωνική, συναισθηματική και νοητική ανάπτυξη των παιδιών ενώ είναι και μια ένδειξη της ανάπτυξής τους.
- Η ανάπτυξη εξελίσσεται όταν τα παιδιά έχουν ευκαιρίες να εξασκούνται σε νέες δεξιότητες με προκλήσεις λίγο πάνω από το επίπεδο των ικανοτήτων τους.
- Τα παιδιά παρουσιάζουν διαφορετικούς τρόπους να επιδείξουν αυτά που γνωρίζουν.
- Τα παιδιά αναπτύσσονται και μαθαίνουν καλύτερα σε ένα περιβάλλον που είναι ασφαλές και ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους και αυτό γιατί αισθάνονται ψυχολογικά προστατευμένα (Sue Bredekamp - Carol Copple, 1998, σσ. 29-37).

Για την παρακολούθηση της ανάπτυξης υπάρχουν διάφοροι χάρτες ανάπτυξης που χρησιμεύουν στην αξιολόγηση της προόδου ενός παιδιού. Στο χώρο της γενικότερης ανάπτυξης ένας από τους πρώτους χάρτες είναι αυτός που επεξεργάστηκε ο Arnold Gessell ενώ η Nancy Bayley ανέπτυξε ένα τεστ για τα πρώτα χρόνια ζωής του παιδιού. Στο γνωστικό τομέα ο Jean Piaget, ο Jerome Bruner, ο Gerome Kagan και ο Howard Gardner, μας βοήθησαν να καταλάβουμε την ανάπτυξη του μυαλού ενός παιδιού προκύπτοντας έτσι ένας χάρτης της γνωστικής ανάπτυξης για τα πρώτα χρόνια ζωής του ενώ και άλλες ειδικότητες από ψυχαναλυτές και παιδοψυχιάτρους όπως η Selma Freiberg, ο Stanley Greenspan κάνανε έρευνες και προσπάθησαν να ορίσουν κάποιες κατευθυντήριες γραμμές με στόχο να αξιολογήσουν την ανάπτυξη του παιδιού. Σε όλες τις έρευνες διαπιστώθηκε ότι το ανώριμο νευρικό σύστημα βελτιώνεται όταν η επέμβασή μας γίνεται όσο πιο έγκαιρα. Τα παιδιά είναι σε θέση να ξεπεράσουν πολλά προβλήματα που αφορούν την κινητική γνωστική ή συναισθηματική τους ανάπτυξη. Όσο πιο νωρίς εντοπιστεί το πρόβλημα και όσο νωρίτερα βρεθούν οι τρόποι υποστήριξης τόσο καλύτερο θα είναι το αποτέλεσμα. Όπως αναφέρει και ο Henri Wallon «*Η ιστορία ενός ατόμου κυριαρχείται από τον γενότυπο του και φτιάχνεται από τον φαινότυπο του*» (Wallon Henri, πρώτη εκδοση 1941, σ. 37) (T.Berry Brazelton, 1998, σσ. 110-111).

2. 2 Η νοητική ανάπτυξη και η μάθηση μέσα από την νευροβιολογική επιστήμη.

Η νοητική ανάπτυξη θεωρείται σημαντικός σκοπός της προσχολικής εκπαίδευσης με το δεδομένο ότι η προσφορότερη περίοδος για τη διανοητική ανάπτυξη του παιδιού είναι από την σύλληψη έως την ηλικία των 4 ετών (Γιάννης, Χατζηγεωργίου, 2004, σσ. 9-10).

Η νόηση ισούται με το κεντρικό νευρικό σύστημα, το ΚΝΣ αποτελείται από τον εγκέφαλο το νωτιαίο μυελό και τα νεύρα το ΚΝΣ υπαγορεύει τις κινήσεις τις δραστηριότητες τις σκέψεις και τα συναισθήματα. Με τις πληροφορίες που λαμβάνει από τα νευρικά κύτταρα το μυαλό και το περιβάλλον μας. Στην εποχή μας με την εξέλιξη της νευροβιολογίας θεωρείτε αυτονόητο ότι η μάθηση επιτελείται στον εγκέφαλο μετά την ανακάλυψή ότι ο εγκεφαλικός ιστός ευθύνεται για την μάθηση (Dr. Λυράκος . Γεώργιος, 2019).

Η μάθηση είναι η ικανότητα αποτύπωσης πληροφοριών στον εγκεφαλικό ιστό διαμέσου της λειτουργίας της μνήμης. Στη λειτουργία της μνήμης τα νευρικά σήματα οδεύουν προς τον ιππόκαμπο όπου αποθηκεύονται επί εβδομάδες στη συνέχεια μεταφέρονται σε ειδικές περιοχές του φλοιού των εγκεφαλικών ημισφαιρίων ως μακρόχρονη μνήμη. Η μνήμη είναι απαραίτητη βάση της δημιουργίας των ψυχικών φαινομένων στοιχειωδών ή ανώτερων αισθητικών ή κινητικών συγκεκριμένων ή αφηρημένων και μας επιτρέπει να βάζουμε σε τάξη και να χρησιμοποιούμε ερεθίσματα και αισθήσεις που προκύπτουν από το εξωτερικό και εσωτερικό περιβάλλον. Η λειτουργία της μνήμης ενδυναμώνεται και διευκολύνεται μόνο στο βαθμό που αυξάνεται ο αριθμός των κυττάρων του φλοιού και ειδικά ο αριθμός των μικρότερων κυττάρων στοιχείων του φλοιού (Dr Λυράκος Γεώργιος , 2018 -2019).

Για να μπορέσουμε να κάνουμε μια σύνδεση της πληροφορίας αυτής με τον αυτισμό σε μια προσπάθεια προσεγγίσεως του αιτιοπαθογενετικού υπόβαθρου του αυτισμού στην Α νευρολογική κλινική α.π.θ. εργαστήριο – νευροπαθολογίας και ηλεκτρονικής μητροσκοπήσεως (νοσοκομείο α.χ.ε.π.α.) αναφέρεται ότι «ο ψυχικός εγκλεισμός εις εαυτόν των αυτιστικών ατόμων εύλογος εκφράζει την αδυναμία διαμορφώσεως νέων συνοπτικών σχέσεων και νέων νευρικών δικτύων» (www.encephalos .gr, 1987). με την συλλογή των παραπάνω πληροφοριών σε ότι αφορά των εγκέφαλο και τον τρόπο λειτουργείας του, σίγουρα η έγκαιρη διάγνωση και η άμεση παρέμβαση μπορεί να έχει καλά αποτελέσματα στην νόηση ενός παιδιού που είναι στο φάσμα του αυτισμού, καθώς και σε οποιαδήποτε άλλη διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή, αφού από έρευνες έχει αποδειχθεί ότι εγκέφαλος έχει αποκτήσει το 95% ως το 6ο έτος της ηλικίας (N., Παρσκευόπουλου Ιωάννου, 1985, σ.

27) και σύμφωνα με Vargha - khaden 1997 PS η πλαστικότητα του εγκέφαλου βρίσκεται στο απόγειό της στη βρεφική και νηπιακή ηλικία.

Δεδομένα υποστηρίζουν ότι ακόμα και σε προγεννητικές βλάβες ο λόγος ενός παιδιού μπορεί να αναπτυχθεί απευθείας στο αδιαφοροποίητο ακόμη δεξιό ημισφαίριο, καθώς επίσης ότι το άτομο μπορεί να κατανοήσει λόγο. Ίσως να μην κατακτήσει την τελειότητα εξαιτίας της έλλειψης εξειδίκευσης αλλά χάρη στην ευπλαστικότητα αντισταθμίζει το κόστος. Σύμφωνα με Vargha - khaden η καθαρή αρθρωμένη καλά δομημένη και κατάλληλη γλώσσα μπορεί να αποκτηθεί αποκλειστικά από το Beckco ημισφαίριο τουλάχιστον μέχρι την ηλικία των 9 ετών (Νευροβιολογικές βάσεις ανθρώπινης συμπεριφοράς, 2019).

Η πρώτη προσπάθεια για τη μελέτη των νοητικών λειτουργιών έγινε μέσα από το τεστ ευφυΐας, παιδιά εξετάστηκαν διαφορετικά σε διαφορετικές περιόδους ανάπτυξης (kail & pellegrino, 1985) (Γιαννης, Χατζηγεωργίου, 2004, σ. 101). Τα πρώτα τεστ αναπτύχθηκαν από τον Binet στις αρχές του 20ου αιώνα, συνδυαστικά τα τεστ του Binet και του Simon χρησιμοποιήθηκαν για την κατηγοριοποίηση την σύγκριση ατόμων. Αυτή η χρήση οδήγησε σε μια σειρά κοινωνικών εφαρμογών. Απάντηση στο ερώτημά αν για τη νοημοσύνη παίζει ρόλο το περιβάλλον ή κληρονομικότητα έδωσε η βιολογία μέσω του πειράματος του ο.d.o Hebb το 1949 που έδειξε ότι η κληρονομικότητα και το περιβάλλον είναι σημαντικά για την ανάπτυξη αφού υπάρχει πάντα μία συνεχή περιβαλλοντική επίδραση από τη στιγμή της σύλληψης αλλά και κατά την ανάπτυξη ενώ αλληλοεπιδρά συνεχώς με το περιβάλλον καθώς η γενετική επίδραση δεν είναι στατική (Ross et AL 1990 (Haves, Nicky, 1998, σ. 370). Η νοητική ανάπτυξη είναι εμφανής στα πρώτα χρόνια ζωής του παιδιού και μια δεξιότητα μπορεί να μην αναπτυχθεί στο μέγιστο βαθμό της η ακόμη να μην αναπτυχθεί καθόλου αν δεν υπάρχουν τα κατάλληλα ερεθίσματα (Γιαννης, Χατζηγεωργίου, 2004, σσ. 9-10).

Η ανάπτυξη είναι μία πολύπλοκη διαδικασία, μία προοδευτική σειρά από μεταβολές που συμβαίνουν με σταθερή ακολουθία, και τρόπο συστηματικό προς ένα σκοπό. Να καθιστά το άτομο ικανό να κατακτά κάθε φορά νέες ανώτερες μορφές συμπεριφοράς και δραστηριοτήτων στο περιβάλλον του μέχρι να καταστεί ώριμο (Παρασκευοπούλου Ν. Ιωάννου, 1985, σ. 25). Ο Gesell μέσω της μεθόδου σινεμασκοπίσής το 1920 μελέτησε την συμπεριφορά χιλιάδων παιδιών από την γέννηση ως την εφηβεία και καθόρισε μορφές συμπεριφοράς που αναμένεται να παρουσιάσει το μέσο - φυσιολογικό παιδί, μορφές συ-

μπεριφοράς (norms) που περιλαμβάνονται σε ηλεκτρικούς πίνακες με αναπτυξιακά χρονοδιαγράμματα, και καλύπτουν όλους τους βασικούς τομείς της. Ψυχοκινητικό, νοητικό, γλωσσικό και συναισθηματικό κοινωνικό τομέα. Ο ρυθμός της ανάπτυξης μπορεί να διαφέρει από άτομο σε άτομο, τα στάδια όμως που διέρχεται η ανάπτυξη είναι ίδια για όλα τα άτομα. Η διαπίστωση αυτή έχει μεγάλη πρακτική σημασία γιατί έτσι μπορούν να καθοριστούν τα γενικά χαρακτηριστικά κάθε ηλικίας και να χρησιμοποιηθούν ως κριτήρια για την αξιολόγηση της κάθε περίπτωσης. Ο Gesell κατέληξε μετά από μακροχρόνιες έρευνες ότι η ανάπτυξη είναι αποτέλεσμα ωρίμανσης και συνάρτησης χρονολογικής ηλικίας, ενώ σημαντικές διαφορές υπάρχουν στην ανάπτυξη των διαφόρων οργάνων και λειτουργιών στο ίδιο άτομο.

Κεφάλαιο 3

3. 1 Ορισμός αυτισμού

Ο αυτισμός είναι ένα πρόβλημα που ταλαιπωρεί πάρα πολλές οικογένειες, πολλοί ερευνητές πιστεύουν πώς το αίτιο της πάθησης συνυφάνεται με πολλούς διαφορετικούς βιολογικούς και γενετικούς παράγοντες. Ο συνδυασμός τους μπορεί να προκαλέσει νευρολογικά προβλήματα στον εγκέφαλο, δηλαδή πιστεύετε πως το σύνδρομο του φάσματος είναι βιολογικά καθορισμένο. Παρόλη τη διαπίστωση αυτή αναγνωρίζεται από όλους τους επιστήμονες- μελετητές πώς η ακριβής αναγνώριση της αιτίας αλλά και των βιολογικών αλλαγών που παρατηρούνται στον αυτισμό είναι ακόμα κάτι άγνωστο που δεν έχει εντοπιστεί από τους ερευνητές (Στασινός Π. Δημήτρης, 2018). Τα τελευταία χρόνια υπάρχει αύξηση των κρουσμάτων όπως έχουν αποδείξει και οι πιο πρόσφατες έρευνες, 1 στα 100 Ελληνόπουλα βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού (στοιχεία που προέρχονται από την πρώτη επιδημιολογική μελέτη στην Ελλάδα που εκτιμά τον επιπολασμό, τη διασπορά, την κατανομή φύλου και την ηλικία πρώτης διάγνωσης των Διαταραχών Αυτιστικού Φάσματος (ASD) στα παιδιά, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο) (Θωμαιδου Λωρεττα, 2022).

Ο αυτισμός πρόκειται για μια εφ' όρου ζωής σοβαρή νεύρο - ψυχιατρική πάθηση που επηρεάζει το άτομο στον τρόπο που αντιλαμβάνεται τον εαυτό του και τον έξω κόσμο δημιουργώντας την αίσθηση στους τρίτους ζει σε μια δική του πραγματικότητα αυτό συμβαίνει γιατί ο πραγματικός κόσμος είναι μια μπερδεμένη μάζα γεγονότων (Tony, Attwood, 2005). Ο αυτιστικός αναζητεί την μοναξιά ενώ δεν έχει καμία συνείδηση για τα άτομα που τον περιβάλλουν ενώ η επικοινωνία μαζί τους είναι πολύ δύσκολη με άμεσο αποτέλεσμα

να επηρεάζετε έτσι και ο γνωστικός του τομέας. Ο τρόπος που μαθαίνει και που προσαρμόζεται στις καταστάσεις της καθημερινής του ζωής είναι μια πρόκληση και για τον ίδιο αλλά και για το περιβάλλον του. Ο όρος αυτισμός προέρχεται ετυμολογικά από την ελληνική λέξη « εαυτός» και υποδηλώνει την απομόνωση ενός ατόμου στον εαυτό του (Uta Frith, 1999, σ. 13). Στις αρχές της δεκαετίας του 1940 ψυχίατρος Leo Kanner και ο Hans Asperger περιέγραψαν περιπτώσεις παιδιών που παρουσιάζουν ελλείμματα στην κοινωνική ανάπτυξη στη γλωσσική ανάπτυξη καθώς και περιορισμένα στερεότυπα ενδιαφέροντα (Κάκουρος -Μανιαδάκης, 2006). Ο αυτισμός είναι μια από τις πιο δύσκολες περιπτώσεις ανάμεσα σε όλες τις μειονεκτικές ειδικές καταστάσεις παιδιών και αυτό γιατί σαφώς όπως είναι παγκοσμίως γνωστό δεν υπάρχει θεραπεία, ενώ παρουσιάζει διαφορετικού βαθμού σοβαρότητα από άτομο σε άτομο. Η πάθηση σε ένα μεγάλο ποσοστό συνδυάζεται με άλλες αναπηρίες με αποτέλεσμα να επιδρούν η μια πάνω στην άλλη και έτσι να έχουμε ποικιλία ως προς την μορφή των συμπτωμάτων και το συνδυασμό δυσκολιών Άρα τα αυτιστικά άτομα έχουν απόκλιση από το φυσιολογικό ενώ από την άλλη διαφέρουν και μεταξύ τους (Statkiewicz -Gayhard, V Peerenboom, B., Campbell, R.N., 2001).

Ο αυτισμός μπορεί να γίνει αντιληπτός σε βρέφη σε όλο τον πλανήτη και δεν εξαιρεί κανέναν κάτοικο του, ανεξάρτητα από την εθνική καταγωγή, την φυλή στην οποία ανήκει την οικονομική και μορφωτική κατάσταση της οικογένειας του όλο τα παιδιά έχουν τις ίδιες πιθανότητες να γεννηθούν στο φάσμα. Είναι μια διαταραχή δύσκολα ανιχνεύσιμη ενώ η σοβαρότητα της είναι τέτοια ώστε να προκαλεί δυσκολίες και ελλείμματα που θα συνοδεύουν τα παιδιά σε όλη τους την ζωή, . συχνά όπως αναφέρθηκε τα άτομα με αυτισμό διαφέρουν μεταξύ τους ως προς τη σοβαρότητα της διαταραχής Ενώ έχουν πολλές ομοιότητες μεταξύ τους που αφορούν τα βασικά χαρακτηριστικά του αυτισμού έχουν και σημαντικές διαφορές. Έτσι υπάρχουν άτομα ικανά να αυτοεξυπηρετούνται, να έχουν σπουδάσει, ίσως και κάποια από αυτά μπορούν να εργαστούν σε συγκεκριμένες εργασίες ενώ άλλα παιδιά στο φάσμα να μην αναπτύξουν ποτέ λόγο και άλλες δεξιότητες να παραμένουν απομονωμένα και να παρουσιάζουν διάφορα προβλήματα στη συμπεριφορά που χρήζουν επίβλεψη και φροντίδα από τρίτους (Happe Francesca, 2003).

3. 2 Κατηγορίες διάχυτων αναπτυξιακών διαταραχών- αυτισμός

Οι Leo kanner και Asperger ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλον παρουσίασαν τις πρώτες θεωρητικές προσπάθειες ερμηνείας της διαταραχής και συμφωνούσαν ότι είχε γενετικό

υπόβαθρο (Harpe Francesca, 2003). Σύμφωνα με την σύγχρονη θεωρητική και εμπειρική μαρτυρία επιστημών Βιολογίας, ψυχολογίας και κοινωνικής ψυχιατρικής αυτισμός είναι στη βάση του μία σοβαρού βαθμού διάχυτη ή καθολική αναπτυξιακή διαταραχή που εμφανίζεται συνήθως πριν από τη συμπλήρωση της ηλικίας των τριών ετών και παραμένει για το υπόλοιπο της ζωής του ανθρώπου (Harpe Francesca, 2003).

Ο όρος διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές είναι ο όρος που καλύπτει όλο το φάσμα του αυτισμού, στη μια άκρη του φάσματος βρίσκεται η τυπική μορφή ως σύνδρομο Kanner, και στην άλλη τα υψηλής λειτουργικότητας, το σύνδρομο Asperger και ενδιάμεσα οι άλλες μορφές αυτισμού. Αυτή η ομάδα διαταραχών χαρακτηρίζεται από ποιοτικές ανωμαλίες στις κοινωνικές συναλλαγές και στους τρόπους επικοινωνίας καθώς και από το περιορισμένο, στερεότυπό επαναλαμβανόμενο ρεπερτόριο ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων. Οι ποιοτικές αυτές ανωμαλίες αποτελούν διάχυτο χαρακτηριστικό της λειτουργικότητας του ατόμου σε οποιαδήποτε συνθήκη βιώνει στην καθημερινότητα του. Στις διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές περιλαμβάνονται τα εξής σύνδρομα ενώ δίπλα τους υπάρχουν ονομασίες που κατά καιρούς χρησιμοποιήθηκαν.

- 1) Αυτισμός της παιδικής ηλικίας: αυτιστική διαταραχή, βρεφικός αυτισμός, βρεφική ψύχωση, σύνδρομο Kanner.
- 2) Άτυπος αυτισμός: άτυπη ψύχωση της παιδικής ηλικίας, νοητική καθυστέρηση με αυτιστικά χαρακτηριστικά.
- 3) Σύνδρομο Rett.
- 4) Άλλη από οργανωτική διαταραχή της παιδικής ηλικίας βρεφική άνοια, αποδιοργανωτική – ψύχωση, σύνδρομο Heller.
- 5) Διαταραχή υπερδραστηριότητας σχετιζόμενη με νοητική καθυστέρηση και στερεότυπες κινήσεις.
- 6) Σύνδρομο Asperger: αυτιστική ψυχοπαθητική διαταραχή σχιζοειδής διαταραχή της παιδικής ηλικίας.
- 7) 7. Άλλες διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές μη καθορισμένες (Νότας Στεργιος D.P. MGR Κλινικός Ψυχολογος, 2005).

3. 3 Γενικά χαρακτηριστικά του αυτισμού

Αυτισμός ή σύνδρομο διαταραχών αυτιστικού φάσματος είναι μορφή παιδικής ψύχωσης εμφανής από τη βρεφική ηλικία. Η διάγνωση επιτυγχάνεται γύρω στην ηλικία των 18 μηνών είναι πιο κοινή στα αγόρια από ότι στα κορίτσια (Harpe, Francesca, 2003) η αιτιολογία του αυτισμού είναι πολυπαραγοντική κλινική εικόνα, το σύνδρομο προσδιορίζεται ως διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή σε γνωστικό και κοινωνικό αναπτυξιακό επίπεδο (Cathy, O'Neil, 2017). Το πολλές φορές ωραίο παρουσιαστικό των αυτιστικών παιδιών δυσχεραίνει τον εντοπισμό του προβλήματος και αυτό συμβαίνει γιατί ως επί το πλείστον όλα τα αυτιστικά παιδιά έχουν ομαλή σωματική ανάπτυξη και καλή υγεία, ωστόσο η μη ανταπόκρισή τους σε περιβαλλοντικά ερεθίσματα η έλλειψη ομιλίας, οι δυσκολίες συμπεριφοράς, δημιουργεί στους γονείς τις πρώτες υποψίες (Kathleen Ann Quill, 2005).

Η μητέρα παρατηρεί νωρίς ότι το παιδί της δεν της χαμογελάει όπως τα άλλα παιδιά ενώ οι κινητικές δεξιότητες καθώς μεγαλώνει το παιδί δίνουν την εντύπωση ότι ίσως είναι κουφό, ότι δεν καταλαβαίνει τίποτα από ότι του λένε, ενώ η ομιλία του δεν αναπτύσσεται. Όταν υπάρχει ομιλία αυτή συνήθως έχει το χαρακτήρα ηχολαλίας και παρουσιάζεται μαζί με στερεότυπες κινήσεις όπως φτερούγισμα χεριών, παίξιμο των δακτύλων μπροστά από τα μάτια, επαναλαμβανόμενο παίξιμο με στρογγυλά αντικείμενα για ώρες, κούνημα του κεφαλιού, ενώ του όταν προσπαθούν να του αποσπάσουν κάποιο αντικείμενο που του αρέσει έχει εκρήξεις θυμού. Όταν βρίσκεται με άλλα παιδιά το πρόσωπό του είναι ανέκφραστο και σπάνια γελά, μάλλον νιώθοντας κάποια ευχαρίστηση παρά ανταποκρινόμενο σε κοινωνικό πλησίασμα. Το παιδί στο φάσμα δεν δείχνει να αντιλαμβάνεται τον κίνδυνο, μπορεί να τρέχει ανάμεσα από τα κινούμενα αυτοκίνητα και συχνά αυτοτραυματίζεται. Το παιδί με αυτισμό είναι ένα παιδί που ζει στο δικό του κόσμο δεν ζητάει υποστήριξη ενώ δεν δέχεται εύκολα επιδράσεις από το περιβάλλον (Σακανταμη, Ν Αγγελοπούλου, 2004).

Καθώς υπάρχουν διάφοροι τύποι αυτισμού οι πιο κοινές εκδηλώσεις αφορούν την έλλειψη κοινωνικής και βλεμματικής επαφής. Το σύνδρομο χαρακτηρίζεται από τριάδα διαταραχών 1)τη διαταραχή κοινωνικής αλληλεπίδρασης 2) τη διαταραχή στην επικοινωνία και 3) τη διαταραχή στη δημιουργική φαντασία καθώς η απουσία επικοινωνίας και ομιλίας καθιστά δύσκολη την εκτίμηση της. Τα περισσότερα παιδιά με αυτισμό παρουσιάζουν ελαφρά η μέτρια νοητική υστέρηση. Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό έχει κανονική νοη-

μοσύνη ενώ ένα μικρό ποσοστό αναπτύσσει ιδιαίτερες καλλιτεχνικές και μαθησιακές ικανότητες. Το σύνδρομο του παιδικού αυτισμού σύμφωνα με τη σύγχρονη θεωρητική και εμπειρική μαρτυρία επιστημών όπως της βιολογίας της ψυχολογίας και της κοινωνικής ψυχιατρικής προσδιορίζεται ως μία σοβαρού βαθμού διάχυτη ή καθολική αναπτυξιακή διαταραχή, ενώ επηρεάζει πολλές όψεις του ατόμου συνήθως πριν τη συμπλήρωση της ηλικίας των τριών πρώτων χρόνων ζωής του παιδιού (Σακανταμη, Ν Αγγελοπουλου, 2004).

3. 4 Συμπτωματολογία

Σύμφωνα με τις Wing & Could 1979 τα προβλήματα του ατόμου με αυτισμό αποκαλύπτονται με διαφορετικό τρόπο με την ηλικία και την ικανότητα που σημαίνει ότι πρόκειται για ένα φάσμα συμπεριφορών που αναδύονται από παρόμοια βασικά ελλείμματα. Το πλέγμα των τριών βασικών ελλειμμάτων ως τριάδα **wing** που αποτελεί σήμερα τη βάση διάγνωσης του αυτισμού. Στη μελέτη που πραγματοποιήθηκε από τις Lorna Wing και Judith Could στο Gambier well (κεντρικό Λονδίνο με πληθυσμό 1505000 κατοίκους το 1970) προσπαθώντας να κάνουν σαφή τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μειονεξίας αυτών των ανθρώπων οδηγήθηκαν σε 3 τύπους βασικής συμπεριφοράς. Τον αποτραβηγμένο, τον παθητικό, και τον ιδιόρρυθμο, προγενέστερα ο Kanner το 1943 ανέφερε 12 χαρακτηριστικά του αυτισμού που εντοπίστηκαν παράλληλα και σε ψυχοπαθολογικές διαταραχές άλλου τύπου. Από αυτά τα ευρήματα ο Kanner κατέληξε μετά από έρευνες σε 2 τα οποία κρίνονται απαραίτητα για τη διάγνωση του αυτισμού. Το πρώτο είναι η αδυναμία του παιδιού να αναπτύξει διαπροσωπικές σχέσεις και το δεύτερο η έντονη επιθυμία του να διατηρεί το περιβάλλον του αμετάβλητο γεγονός που επιβεβαιώθηκε και από την έρευνα που έκαναν μεταγενέστερα οι wing & could. Ο Router το 1974 προσθέτει τις διαταραχές στη γλωσσική ανάπτυξη σαν ένα ακόμα κριτήριο ως απαραίτητο για τη διάγνωση (Happe Francesca, 2003, σ. 74)_καταλήγοντας έτσι σε 4 βασικά συμπτώματα του αυτισμού, την τριάδα wing σε συνδυασμό με την απουσία ή την διαταραχή του λόγου. Ο αυτισμός σαν όρος είναι μία σχετικά καινούργια διάγνωση αυτή κάθε αυτή, πιθανόν όμως να υπήρχε ανέκαθεν στην ανθρώπινη ιστορία. Έχουμε μάθει πολλά για το σύνδρομο από τότε που για πρώτη φορά του δόθηκε ένα όνομα έχουμε μάθει αρκετά αλλά απομένουν ακόμα πολλά για να τον κατανοήσουμε (Uta Frith, 1999).

3. 5 Διάγνωση

Η διάγνωση γίνεται πολλές φορές ευκαιριακά από τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς αλλά μόνο αυτό δεν αρκεί, πρέπει η διάγνωση να γίνεται όσο το πιο δυνατόν προωιμότερα από την ιατρο ψυχοπαιδαγωγική ομάδα (equite team) ειδικευμένη πάντα στα παιδιά για να αποφεύγονται τα διαγνωστικά λάθη. Συνήθως αυτή η ομάδα αποτελείται από έναν παιδοψυχίατρο, ένα κλινικό ψυχολόγο και έναν κοινωνικό λειτουργό, όλα τα μέλη της ομάδας πρέπει να συνεργάζονται (N.Ζηλικης, Ε.Λαζαρατου, 2005). Η διεπιστημονική ομάδα πρέπει να έχει την κλινική εμπειρία και τεχνογνωσία να εφαρμόσει συγκεκριμένες διαγνωστικές διαδικασίες για να μπορέσει να γίνει ακριβής προσδιορισμός της φύσης της διαταραχής. Η αξιολόγηση της συμπεριφοράς και το ιστορικό του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ζει, αποτελεί βασικό στοιχείο για το μετέπειτα πλάνο εξατομικευμένης παρέμβασης (Στεργιος, Νοτας, 2005). Τα μέλη της ομάδας πρέπει να συνεργάζονται και να αλληλοσυμπληρώνονται, να αποτελούν το διάμεσο από το οποίο θα βοηθούνται στην θεραπεία και στην εκπαίδευσή τους τα παιδιά (Σταύρου, 1985, σ. 41). Η ανίχνευση, διάγνωση και θεραπεία πρέπει να αποτελούν μια αλυσίδα, μια συνέχεια χωρίς διακοπή, σκοπός της θεραπείας είναι η κοινωνική ενσωμάτωση στο σχολείο και στην κοινωνία. Μια θεραπεία που έχει κέντρο το παιδί αλλά και το οικογενειακό περιβάλλον γιατί αν η θεραπεία δεν στραφεί και σε αυτό τότε υπάρχει ο κίνδυνος αποτυχίας στην εκπαίδευση τους (Σταύρου Σ, Λάμπρος, 1985, σ. 43).

3. 6 Διαγνωστικά κριτήρια – εργαλεία

Η λήψη ενός καλού ιστορικού, και η παρατήρηση σε συνδυασμό με διάφορα διαγνωστικά εργαλεία - κλίμακες αξιολόγησης ολοκληρώνουν ένα πρώτο κλινικό έλεγχο καθώς η χρήση αυτών βοηθάει στην διάκριση του αυτισμού από την νοητική στέρωση. Οι κλίμακες πρέπει να χρησιμοποιούνται από ανθρώπους εξειδικευμένους και με εμπειρία στον τομέα έτσι ώστε να έχουμε αξιόπιστα αποτελέσματα για την οριστικοποίηση της διάγνωσης όλα αυτά βέβαια σε συνδυασμό πάντα με την καλή κλινική παρατήρηση. Τα δύο βασικά διαγνωστικά κριτήρια που χρησιμοποιούνται σήμερα από κλινικούς είναι ο ICD-10 η δέκατη αναθεώρηση της διεθνούς στατιστικής ταξινόμησης νόσων και συναφών προβλημάτων υγείας όπου σύμφωνα με το ICD-10, ο αυτισμός εντάσσεται στις διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές με τις πιο χαρακτηριστικές εξ αυτών να είναι ο αυτισμός παιδικής ηλικίας, ο άτυπος αυτισμός και το σύνδρομο Asperger (N.Ζηλικης, Ε.Λαζαρατου, 2005). Το DSM –IV είναι ένα

διαγνωστικό εγχειρίδιο που ταξινομεί τις ψυχιατρικές διαταραχές σύμφωνα με την αμερικανική ψυχιατρική ένωση. Όλα τα παραπάνω είναι βασισμένα στα τρία θεμελιώδη ελλείμματα Τριάδας wing (Στεφανής Κ. , Σολδάτος Κ. , Μαυρέας Β., 2011). Μερικά από τα εργαλεία αυτά, τα οποία χρησιμοποιούνται στην χώρα μας είναι τα παρακάτω:

- 1) Wechsler pre-school and primary Scale (WPPSI-R), (Weschler, 1990). είναι μια κλίμακα εκτίμησης της νοημοσύνης και ικανοτήτων παιδιών ηλικίας από 3 έως 7 ετών.
- 2) Bayley Scales II (Bayley 1993). Αποτελεί την επανέκδοση της κλασικής κλίμακας Bayley Scales και αφορά την βρεφικής ανάπτυξη για παιδιά ηλικίας 1-42 μηνών. Η κλίμακα αυτή βοηθά στην αναγνώριση των παιδιών με αναπτυξιακή καθυστέρηση ή παιδιά που βρίσκονται στην ομάδα υψηλού κινδύνου.
- 3) Checklist for Autism in Toddlers (m-chat). Πρόκειται για μια λίστα ελέγχου η οποία συμβάλλει στην πρώιμη ανίχνευση του αυτισμού σε παιδιά ηλικίας 18-36 μηνών. Βοηθά στην διαγνωστική διαδικασία καθώς ανιχνεύει την ύπαρξη πιθανής αναπτυξιακής διαταραχής.
- 4) Childhood Autism Rating Scale (cars). Αναπτύχθηκε μέσα από το πρόγραμμα teach και αφορά στην παρατήρηση της συμπεριφοράς παιδιών ηλικίας 0-12 ετών και αξιολογεί την ύπαρξη αυτισμού (Ν.Ζηλικης, Ε.Λαζαρατου, 2005).

Πλέον και στην Ελλάδα από το 2016 στην Μονάδα Αναπτυξιακής Παιδιατρικής της κλινικής Νοσοκομείο Παίδων Π. & Α. Κυριακού δημιουργήθηκε και σταθμίσθηκε μία νέα δοκιμασία ανίχνευσης daφ για παιδιά από 18 μηνών έως 4 ετών, με την ονομασία παις (Θωμαιδου Λωρέτα , 2016). Άκρος ελπιδοφόρα μηνύματα παρουσιάστηκαν στην ημερίδα «τεχνητή νοημοσύνη και αυτισμός» που πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 2023 στο πως η τεχνολογία θα βοηθήσει στην έγκαιρη και ασφαλή διάγνωση του αυτισμού (Η Γενική Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, 24 Φεβρουαρίου 2023). Η σωστή και η έγκαιρη διάγνωση έχει σημαντικό ρόλο όταν αφορά μια διαταραχή όπως ο αυτισμός. η έγκαιρη πρόγνωση του δίνει τη ευκαιρία της πρώιμης παρέμβασης με κατάλληλες θεραπείες που σκοπό έχουν να ενισχύσουν την ψυχοκοινωνική, νοητική και γλωσσική εξέλιξη του παιδιού, ενώ η σωστή διάγνωση δίνει χρόνο στην οικογένεια να μπορέσει να βρει υποστήριξη, ώστε να μειώσει το στρες και να οργανώσει ένα σωστό θεραπευτικό πρόγραμμα για το παιδί. Οι γονείς πρέπει να ξέρουν την αλήθεια και να έχουν την κατάλληλη παροχή οικογενειακής υποστήριξης και ιατρικής φροντίδας.

Ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζεται η διάγνωση στους γονείς, ασκεί σημαντική επίδραση στην αποδοχή της κατάστασης, στις μακροπρόθεσμες στάσεις τους, και στον γενικότερο τρόπο που αντιμετωπίζουν το πρόβλημα, και όπως το τονίζει ο μελετητής Kanner και άλλοι που έχουν δουλέψει για πολλά χρόνια με αυτιστικά παιδιά « ο στόχος είναι να εστιάσουμε την προσοχή μας στο παιδί ως ολότητα και να συνεχίζουμε υπομονετικά να εργαζόμαστε για μια πληρέστερη κατανόηση αυτής της τόσο περίπλοκης διαταραχής» (Harpe, Francesca, 2003)

3. 7 Αντιμετώπιση Παρέμβαση

Δυστυχώς, οι ειδικοί δεν έχουν καταφέρει έως τώρα να βρουν κάποια θεραπεία για τον αυτισμό. Πολλές θεραπευτικές αγωγές και θεραπείες έχουν έρθει στην επιφάνεια από την στιγμή που η διαταραχή έχει αναπτυχθεί πιο ορατά στη καθημερινότητα, αλλά αξιόλογοι γιατροί δεν έχουν συμφωνήσει ακόμα σε αυτό που θα αντιστρέψει την διάγνωση (<https://autismhellas.gr>, 2022).

Ο Kanner πίστευε ότι οι ασθενείς του ήταν καλύτεροι στην μάθηση μέσω μνήμης σε αντίθεση με τον Asperger που παρατήρησε ότι η δική του ασθενείς τα κατάφερναν καλύτερα όταν μπορούσαν να λειτουργήσουν αυθόρμητα, αυτό υποδεικνύει ότι οικία άτομα σκέφτονται με τρόπο συνοπτικό. Από τότε έχουν γίνει πολλές θεραπευτικές παρεμβάσεις με όχι όμως αξιόπιστα αποτελέσματα (Harpe Francesca, 2003).

Ο Rimland 1994 αναφέρει ότι στην Αμερική υπάρχουν πάνω από 100 τεχνικές αντιμετώπισης μεταξύ των οποίων 30 γίνονται με φαρμακευτικά και άλλα σκευάσματα. Σήμερα χρησιμοποιούνται διάφορες τεχνικές, μερικές έγκυρες προσεγγίσεις και παρεμβάσεις ποικίλλουν από παιδί σε παιδί ενώ οι επικρατέστερες θεραπευτικές εκπαιδευτικές προσεγγίσεις αναφορικά με τον αυτισμό- διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές είναι οι εξής

- η προσέγγιση teach.
- συμπεριφοριστικές προσεγγίσεις aba.
- προσεγγίσεις ενσωμάτωσης - ολοκλήρωσης integration approaches.
- θεραπεία καθημερινής ζωής σχολείο higashi-daily-life therapy at the Boston higshi school.
- αλληλεπιδραστικές προσεγγίσεις interactive approaches-option approach the, playschool curriculum infant development program.
- ψυχοδυναμικές προσεγγίσεις ψυχαναλυτικού τύπου.

- θετικές προσεγγίσεις positive approaches.

Ειδικές θεραπευτικές και εκπαιδευτικές παρεμβάσεις:

- αισθητηριακή ολοκλήρωση και αισθητηριακή χαλάρωση.
- αρωματοθεραπεία.
- δραματοθεραπεία.
- εργοθεραπεία.
- εκπαίδευση και υποβοήθηση της επικοινωνίας -pecs Makaton.
- θεραπεία συμπεριφοράς.
- θεραπεία μουσικής αλληλεπίδρασης- μουσικοθεραπεία.
- θεραπεία με τη βοήθεια της τέχνης.
- λογοθεραπεία, αγωγή του λόγου.
- μάθηση υποβοηθούμενη από τη χρήση υπολογιστών.
- ψυχοκινητική.
- ψυχοθεραπευτικές παρεμβάσεις αλληλεπιδραστικού χαρακτήρα.

Τα κριτήρια με τα οποία επιλέγεται η κατάλληλη προσέγγιση στο σχεδιασμό της θεραπευτικής εκπαιδευτικής παρέμβασης είναι οι ιδιαιτερότητες του παιδιού για το οποίο σχεδιάζουμε την παρέμβαση, ενώ σημαντικό είναι να γνωρίζουμε σε ποιο βαθμό εμφανίζονται οι διαταραχές, καθώς και το επίπεδο ικανοτήτων του, και πόσο διαταρακτική είναι η συμπεριφορά του, ποιοι είναι οι στόχοι μας και με ποια επιστημονικά δεδομένα τεκμηριώνεται η επίτευξη των στόχων. Βασική αρχή είναι ότι κάθε παιδί έχει εξατομικευμένο σχεδιασμό θεραπευτικής παρέμβασης ακόμα και αν βρίσκεται σε πλαίσιο που η παρέμβαση γίνεται ομαδικά σε κέντρο ημέρας παιδικό σταθμό νηπιαγωγείο ή σχολείο (Στέργιος, Νότας, 2005).

Η "θεραπεία" του αυτισμού είναι πολύ δύσκολη και περιλαμβάνει ψυχοθεραπεία και ειδική εκπαίδευση με απαραίτητη στενή και ουσιαστική συνεργασία των γονέων. Η θεραπεία συμπεριφοράς είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για να σπάσει βαθμιαία την απομόνωση του παιδιού. Για την κοινωνικότητα, τη συμπεριφορά την αυτονομία και αν είναι δυνατόν την απόκτηση σχολικών γνώσεων το αυτιστικό παιδί χρειάζεται σταθερό και ελεγχόμενο περιβάλλον και πρόγραμμα επιμελώς καθημερινό ενώ τα εκπαιδευτικά προγράμματα πρέπει να αρχίζουν έγκαιρα από την ηλικία 2 ετών (Σούλης Σπυρίδων -Γεώργιος, 2000).

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού ή του γονέα αρχικά είναι ο ρόλος του διερμηνέα ανάμεσα σε 2 κουλτούρες, την αυτιστική κουλτούρα και τη μη αυτιστική κουλτούρα, είναι ο άνθρωπος που εδραιώνει τη σχέση με το άτομο με αυτισμό και προσπαθεί να αποκωδικοποιήσει την άλλη κουλτούρα ώστε ο αυτιστικός και ο μη αυτιστικός να μπορούν να επικοινωνούν και να αλληλοεπιδρούνε. Αυτό σημαίνει ότι η εκπαιδευτικός θα πρέπει να κατανοήσει τα άτομα με αυτισμό και τα άτομα με αυτισμό από την άλλη να μπορούν να κατανοούν τις απαιτήσεις του περιβάλλοντος. Η προσέγγιση της δομημένης διδασκαλίας μπορεί να βοηθήσει και να διευκολύνει την κατανόηση (Νότας Στέργιος d.p. mgr Κλινικός Ψυχολόγος, 2005).

3. 8 Η οικογένεια και το παιδί με αυτισμό

Κάθε άνθρωπος αντιδρά και αντιμετωπίζει διαφορετικά τις καταστάσεις που έχει να αντιμετωπίσει στη ζωή του, έτσι και τα μέλη της οικογένειας αντιμετωπίζουν το γεγονός της έλευσης ενός παιδιού με αυτισμό διαφορετικά. Τα κυριότερα συναισθήματα που έχουν παρατηρηθεί και καταγραφεί είναι πρώτα το σοκ και η θλίψη στο άκουσμα της διάγνωσης. Η λέξη από μόνη της είναι βαριά, η εικόνα που έρχεται στο μυαλό είναι αυτή που προβάλλεται συχνά δηλαδή της πολύ σοβαρής διαταραχής, άρα το παιδί που περίμενε η οικογένεια και έκανε σχέδια για το μέλλον σε εισαγωγικά έχει "πεθάνει". Δέχεται το γεγονός σαν θάνατο και θρηνεί το χαμό ενός αγαπημένου προσώπου. Οι αντιδράσεις της οικογένειας ποικίλουν και ο τρόπος που εκφράζονται οι άνθρωποι είναι διαφορετικός, πρέπει να αναγνωρίσουμε το δικαίωμα σε κάθε γονιό να εκφράσει τη θλίψη του με διαφορετικό τρόπο. Τα μέλη της οικογένειας δεν πρέπει να κλείσουν τα κανάλια επικοινωνίας. Μετά το σοκ και το θρήνο πρέπει να ενημερωθούν σχετικά με τον αυτισμό και να κατακτήσουν τη γνώση. Άλλοι γονείς το αρνούνται προσπαθούν να πείσουν τον εαυτό τους ότι δεν συμβαίνει τίποτα και ότι το παιδί τους είναι φυσιολογικό, θυμός, οργή αγανάκτηση και πανικός είναι μερικά από τα συναισθήματα που τους κυριαρχούν ενώ υπάρχουν μερικές περιπτώσεις που οι γονείς νιώθουν ενοχές. Όταν υπάρχει σωστή ενημέρωση τα συναισθήματα ενοχής μειώνονται και με το χρόνο παύουν, ενώ υπάρχουν μερικοί νέοι γονείς που ντρέπονται, δεν θέλουν να γίνει γνωστό το πρόβλημά τους και δεν ζητούν βοήθεια και υποστήριξη με αποτέλεσμα πολύτιμος χρόνος να χάνεται. Πολλά ζευγάρια έχουν ένταση στη συζυγική σχέση και σε όλη την οικογένεια. Η απομάκρυνση και η απομόνωση του ζευγαριού πολλές φορές διαλύουν τον ιστό της οικογένειας.

Στη χώρα μας για τους γονείς η θεραπευτική και εκπαιδευτική αντιμετώπιση του αυτισμού είναι μια υπόθεση δύσκολη, οδυνηρή και δαπανηρή. Στην Ελλάδα τα εξειδικευμένα κέντρα είναι ελάχιστα, εξειδικευμένα σχολεία δεν υπάρχουν, στα ειδικά νηπιαγωγεία και τα σχολεία δεν δέχονται τις σοβαρότερες περιπτώσεις, αλλά και στις τάξεις ενσωμάτωσης σπάνια εντάσσουν παιδιά με αυτισμό. Όσα παιδιά ακολουθούν σχολικό πρόγραμμα δεν υπάρχει παράλληλη θεραπευτική και συμβουλευτική υποστήριξη, οι γονείς λοιπόν καταφεύγουν στους ιδιώτες επαγγελματίες και κέντρα, εκεί ο γονιός καλείται να μάθει να διακρίνει ποιες θεραπείες είναι ενδεδειγμένες για το παιδί του και αν οι θεραπευτές είναι οι σωστοί για το δικό του παιδί, επιφορτίζοντας έτσι τους γονείς και με μια άλλη ευθύνη πέρα από την καθημερινή φροντίδα του παιδιού τους (Στέργιος, Νότας, 2005).

Οι γονείς χρειάζονται πρακτική βοήθεια και καθοδήγηση για τα παιδιά τους, χρειάζονται μια θαρραλέα και εντατική θεραπευτική αγωγή. Ο τρόπος με τον οποίο κάνουμε την προσέγγιση πρέπει να είναι πολύ προσεκτικός, δεν θέλουμε να δημιουργήσουμε ένα κλίμα απαισιοδοξίας που θα οδηγήσει σε ένα θεραπευτικό μηδενισμό, μια στάση ηττοπάθειας που συχνά αποτελεί ένα θαυμάσιο άλλοθι για την αδράνεια, σίγουρα όμως δεν πρέπει να αποκρύψουμε το γεγονός. Πρέπει να αντιμετωπίζουμε την οικογένεια και το αυτιστικό παιδί ως ολότητα και να συνεχίζουμε υπομονετικά να εργαζόμαστε για μια πληρέστερη κατανόηση αυτής της τόσο περίπλοκης διαταραχής (Martin Herbert, 1998).

Στη σύγχρονη εποχή η οικογένεια παρουσιάζει σημαντικές αλλαγές στη δομή της η αύξηση διαζυγίων, η μείωση του μεγέθους της, η επιλογή της συμβίωσης εκτός γάμου, οι διαφορετικοί τύποι οικογενειών, όπως η μονογονεϊκή και η ανάδοχος, ο ρόλος του πατέρα και η συμβολή του στη φροντίδα, η συμμετοχή της γυναίκας στην αγορά εργασίας σε μεγαλύτερο βαθμό διαμορφώνουν διαφορετικές συνθήκες. Μεταβάλλονται οι ανάγκες των οικογενειών και των παιδιών. Απαιτείται μέριμνα για τη στήριξη της οικογένειας και εκπαίδευση για την κοινωνικοποίηση των μικρών παιδιών. Η προσχολική αγωγή μετατρέπεται σε σημαντικό φορέα αγωγής και κοινωνικοποίησης μετά την οικογένεια (Κιτσαράς Δ. Γιώργος, 2001).

3. 9 Επιδημιολογικά στοιχεία

Η πρώτη πανελλήνια έρευνα στον ελλαδικό χώρο με τα ποσοστά αύξησης του αυτισμού

περισσότερα από 1 στα 100 Ελληνόπουλα, ηλικίας 10 και 11 ετών, εμφανίζουν Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ASD), με τα αγόρια να είναι τετραπλάσια απ' ό,τι τα κορίτσια. Ωστόσο η διάγνωσή τους δεν έγινε πρώιμα αλλά όψιμα, καθώς τα περισσότερα είχαν ηλικία 4 έως 10 ετών όταν ανιχνεύθηκε η διαταραχή τους. Τα στοιχεία αυτά προέρχονται από την πρώτη επιδημιολογική μελέτη στην Ελλάδα που εκτιμά τον επιπολασμό, τη διασπορά, την κατανομή φύλου και την ηλικία πρώτης διάγνωσης των Διαταραχών Αυτιστικού Φάσματος (ASD) στα παιδιά, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Την έρευνα πραγματοποίησε η Μονάδα Αναπτυξιακής Παιδιατρικής της Β' Παιδιατρικής Κλινικής του Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, προκειμένου να συμβάλει στην αποτύπωση της συχνότητας του σοβαρού αυτού νοσήματος και στη δική μας χώρα. Η έρευνα διενεργήθηκε με τη συμμετοχή των 62 Κέντρων Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ) της χώρας. Η συλλογή των στοιχείων πραγματοποιήθηκε από την Μονάδα Αναπτυξιακής Παιδιατρικής και υποστηρίχθηκε από το Τμήμα Ειδικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας και το Νευροαναπτυξιακό Κέντρο Ειδικής Φροντίδας Παιδιών του Πολεμικού Ναυτικού. Διενεργήθηκε κατά τους μήνες Ιούνιο και Ιούλιο 2019 και Φεβρουάριο 2020 για μερικά ΚΕΣΥ.

Με βάση την ταχύτητα αυξανόμενη συχνότητα ενός ιδιαίτερα σοβαρού παιδιατρικού νοσήματος και την αποτελεσματικότητα της πρώιμης παρέμβασης, η αμερικανική ακαδημία παιδιατρικής σε επαναλαμβανόμενες ετήσιες κατευθυντήριες οδηγίες από το 2016 συνιστά συστηματικό προληπτικό έλεγχο (screening) για την πρώιμη ανίχνευση των Διαταραχών Αυτιστικού Φάσματος σε όλα τα παιδιά από το 2 έτος ζωής με σταθμισμένες ειδικές δοκιμασίες. Η μελέτη αποτελεί την πρώτη επιδημιολογική έρευνα στην Ελλάδα που εκτιμά τον Επιπολασμό, τη Διασπορά, την κατανομή Φύλου και την Ηλικία πρώτης διάγνωσης των Διαταραχών Αυτιστικού Φάσματος (asd) στα παιδιά, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και ειδικότερα στις 13 Διοικητικές Περιφέρειες και τους 54 νομούς της χώρας μας. Συγκεντρώθηκαν δεδομένα σχετικά με τις διαγνώσεις asd κατά φύλο και ημερολογιακό έτος διάγνωσης έως το 2019, για παιδιά που γεννήθηκαν το 2008 και το 2009, από τα Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ) της χώρας έρευνα περιλαμβάνει μεγάλο πληθυσμό παιδιών (No = 182. 879), ηλικίας 10 και 11 ετών, με υψηλή κάλυψη πληθυσμού 88, 1% και υψηλό ποσοστό απόκρισης, καθώς το 87% των Κέντρων Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης συμμετείχε στη μελέτη σε εθνικό επίπεδο. Ένα από τα συμπεράσματα της έρευνας που αφορούν τους βρεφονηπιακούς και

παιδικούς σταθμούς είναι ότι πρέπει να δοθεί έμφαση στην πρωιμότερη αναγνώριση και διάγνωση των διαταραχών αυτιστικού φάσματος στα παιδιά στη χώρα μας, καθόσον η πρώιμη παρέμβαση στις μικρές ηλικίες (κάτω των 4 χρόνων) βελτιώνει σημαντικά την εξέλιξη των παιδιών και την πρόγνωση της νόσου, όπως κατέληξαν οι υπεύθυνοι για την διεξαγωγή της έρευνας.

3. 10 Ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και νομοθεσία

Σύμφωνα με το νόμο 1566 κάθετος 1985 παράγραφος ΙΧ όρος α με α αναφερόταν σε άτομα με ειδικές ανάγκες σε ορισμένες κατηγορίες δηλαδή ατόμων που είχαν ανάγκη ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ο όρος αυτός θεωρήθηκε ότι είναι συναισθηματικά φορτισμένος και τονίζει τη διαφορά του ατόμου αυτού από τα άλλα άτομα καθώς και το πρόβλημα. Στην αναθεώρηση του συντάγματος της Ελλάδας το 2001 άρθρο 21 παράγραφος 6 καθιερώθηκε ο όρος άτομα με αναπηρίες σε αντικατάσταση του όρου άτομα με ειδικές ανάγκες, σήμερα για την εκπαίδευση χρησιμοποιείται ο όρος άτομο με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

3. 11 Δικαιώματα ανθρώπων με αυτισμό

Η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία οργανώσεων γονέων ατόμων με αυτισμό autism-europe, στο 4ο Συνέδριο της που έγινε στη Χάγη στις 10 Μαΐου του 1992, ψήφισε το Χάρτη των Δικαιωμάτων των ατόμων με αυτισμό. Μετά από πολλά έτη αγώνα και πιέσεων, στις 9 Μαΐου του 1996, τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ανάμεσά τους και Έλληνες ευρωβουλευτές, υιοθέτησαν και υπέγραψαν την διακήρυξη των δικαιωμάτων των ατόμων με αυτισμό. Η διακήρυξη των δικαιωμάτων των ατόμων με αυτισμό, υπογραμμίζει ότι τα άτομα με αυτισμό πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα που απολαμβάνουν όλοι οι πολίτες της ευρωπαϊκής ένωσης (όπου κάτι τέτοιο είναι σκόπιμο και υπηρετεί το συμφέρον των ατόμων με αυτισμό). Τα δικαιώματα αυτά, που θα πρέπει να αναγνωριστούν και να επιβληθούν με κατάλληλη νομοθεσία σε κάθε κράτος μέλος, <http://www.encephalos.gr/44-2-10g.Htm>.

3. 12 Συνεκπαίδευση

Σύμφωνα με τη διακήρυξη της Σαλαμάνκα και το πλαίσιο δράσης για την εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες (7 - 10/06/1994). Ο σκοπός του συνεδρίου ήταν να επισημανθεί

και να μελετηθεί περισσότερο ο αντικειμενικός σκοπός της εκπαίδευσης για όλους και στις αλλαγές που πρέπει να γίνουν στο συνηθισμένο σχολείο, για την προώθηση της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Δηλαδή να το καταστήσει κατάλληλο για την εξυπηρέτηση όλων των παιδιών και ιδιαίτερα εκείνων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Στη διακήρυξη αυτή επιβεβαιώνεται το δικαίωμα του κάθε ατόμου στην εκπαίδευση όπως διατυπώθηκε το 1948 από την παγκόσμια διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καλεί και παροτρύνει όλες τις κυβερνήσεις να ενσωματώσουν σε νόμο ή σε πολιτική την αρχή της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης περιλαμβάνοντας όλα τα παιδιά στα συνηθισμένα κοινά σχολεία ανεξάρτητα από τους λόγους που επιβάλλουν κάτι διαφορετικό. Μέχρι τώρα τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες βρίσκονταν στο σχολείο μαζί με άλλα παιδιά που είχαν παρόμοιες ανάγκες ή δυσκολίες συγκροτούσαν δηλαδή μια ειδική μονάδα εκπαίδευσης μέσα στο συνηθισμένο σχολείο, το αποτέλεσμα μιας τέτοιας πρακτικής ήταν πως τα παιδιά αυτά διαχωρίζονταν από τους συμμαθητές τους στιγματίζοντας τα και αποκλείοντάς. Σε ένα σύστημα που δεν σχεδιάστηκε βάσει των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών τους από τις αρχές της δεκαετίας του 90 μια νέα φιλοσοφία ή ένα καινοτόμο κίνημα συμπερίληψης με τις σχετιζόμενες σημασίες της έχει αρχίσει να αναπτύσσεται σε πολλά μέρη του κόσμου (unesco 1996). Δίνεται έμφαση στην προαγωγή της ποιότητας στην εκπαίδευση και τη ζωή και έπειτα στα μαθησιακά αποτελέσματα. Η πρόνοια και η εκπαίδευση των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην Ελλάδα σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες δεν έχει μεγάλη παράδοση (Στασινός Π. Δημήτρης, 2018).

Κεφάλαιο 4

Ερευνητικό μέρος

4. 1 Εισαγωγή

Έρευνα είναι κάθε προσπάθεια που αποσκοπεί στο να βρεθεί κάτι να επιβεβαιωθεί να γίνει μια συσχέτιση μεταξύ πραγμάτων φαινομένων ή καταστάσεων (Δημητροπουλος Ευσταθιος, 2001). Η ολοκλήρωση μιας μελέτης πρέπει να περιλαμβάνει και το ερευνητικό της μέρος μέσου του οποίου οδηγούμαστε σε συμπεράσματα, πέρα από την θεωρητική βάση που αναφέρθηκε ως τώρα. Άρα η μελέτη έχει αποτελέσματα που μας οδηγούν στην γνώση. Όμως η διαδικασία της δεν είναι απλή γιατί από αυτήν εξαρτάται η αξία της γνώσης που θα μας αποφέρει.

Ως τώρα μέσω της βιβλιογραφίας πραγματοποιήθηκε μια ολιστική προσέγγιση των διάχυτων αναπτυξιακών διαταραχών του φάσματος του αυτισμού ενώ έγινε σαφές από τη θεωρητική προσέγγιση ότι ο παιδαγωγός επιτελεί ένα σημαντικό έργο κατά τη διάρκεια της προσχολικής ηλικίας καθώς η κοινωνικοποίηση είναι από τους βασικότερους στόχους των βρεφονηπιακών σταθμών (Ζακοπούλου Αγνη- Κακαρογλου Νάνσυ -Κοσμα Βασιλικη , 1993) ενώ ο ρόλος του παιδαγωγού αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα, όταν καλείται να αντιμετωπίσει περιπτώσεις παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Είναι μια πρόκληση που ξεφεύγει από τις συνηθισμένες πρακτικές της καθημερινότητας αλλά και των γνώσεων που διαθέτει, καθώς οι απαιτήσεις ενός παιδιού που βρίσκεται στο φάσμα του αυτισμού προϋποθέτουν κατάλληλη προετοιμασία αλλά και υποστήριξη που καλείται να προσφέρει το πλαίσιο του παιδικού σταθμού. Η παρούσα διπλωματική έρευνα φιλοδοξεί να ερευνήσει πώς αντιμετωπίζει η διοίκηση τα παιδιά που βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού που έχουν δηλαδή, ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες. Άρα για την εξέλιξη της μελέτης μας εισαγόμαστε στις αρχές Επιστήμης της Μεθοδολογίας της Έρευνας, ώστε να οδηγηθούμε σε ποιοτικά και αξιόπιστα αποτελέσματα.

4. 2 Η μεθοδολογία

Η ερευνητική μέθοδος

Ύστερα από την μελέτη της βιβλιογραφία σχετικά με την ερευνητική μέθοδο που θα επιλέξουμε, καταλήγουμε στην ποιοτική έρευνα μέσω ατομικής προφορικής επικοινωνίας -

συνέντευξης (Δημητροπουλος Ευσταθιος, 2001). Ο όρος ποιοτική συνέντευξη όπως αναφέρετε από Ίσαρη και Πουρκός αποτελεί την πιο διαδεδομένη μέθοδο συλλογής ποιοτικών ερευνητικών δεδομένων στην εκπαιδευτική έρευνα διότι το θέμα μας, μελετά τις απόψεις και τις εμπειρίες των παιδαγωγών - προϊστάμενων (Ζακοπούλου Αγνη-Κακαρογλου Νάνσυ -Κοσμα Βασιλικη , 1993). Οι απόψεις εκφράζονται καλύτερα αφού τα 2 μέλη αναπτύσσουν μια σχέση επικοινωνίας μεταξύ τους κατά την οποία ο πρώτος συγκεντρώνει από τον δεύτερο εκείνα τα στοιχεία που προβλέπει η έρευνα (Ισαρη Φιλια, Πουρκος Μαριος). Καθώς το ερευνητικό μας αντικείμενο μελετά το γενικότερο πλαίσιο αυτής της διαταραχής του αυτισμού που όπως αναφέρθηκε και στο θεωρητικό μέρος υπάρχει ποικιλία ως προς την μορφή των συμπτωμάτων, το συνδυασμό δυσκολιών, και το βαθμό βαρύτητας. Επομένως τα αυτιστικά άτομα από την μια διαφέρουν από το φυσιολογικό ενώ από την άλλη διαφέρουν και μεταξύ τους (Statkiewicz -Gayhard,V Peerenboom,B.,Campell,R.N., 2001).

Ο αυτισμός είναι μια διαταραχή η οποία απασχολεί τις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες επομένως, για τη διερεύνηση των ζητημάτων της έρευνας θεωρήθηκε κατάλληλη η ποιοτική έρευνα καθώς η συμβολή της είναι σημαντική για την κατανόηση του θέματος . Ο προορισμός της ποιοτικής μεθόδου, είναι η κατανόηση των φαινομένων μέσα από τη ματιά των υποκειμένων ενώ μας δίνει περισσότερες δυνατότητες για την περιγραφή κατανόηση και ανάλυση μηχανισμών της κοινωνικής δράσης (Ιωσηφίδης Θεόδωρος, 2008) (Παρασκευοπούλου - Κόλλια, 2008).

- **Οι συμμετέχοντες**

Το πλήθος της έρευνας, ορίζεται στους εν ενεργεία παιδαγωγούς προσχολικής ηλικίας. Εκείνοι οι οποίοι λαμβάνουν μέρος στην ποιοτική μας έρευνα, είναι οι συμμετέχοντες. Στην παρούσα έρευνα οι συμμετέχοντες ήταν 10 εν ενεργεία παιδαγωγοί, γυναικείου φύλου εργαζόμενες σε δημοτικούς παιδικούς σταθμούς, του νομού Αττικής. Από 10 διαφορετικούς δήμους δηλαδή μια συμμετέχουσα από κάθε δήμο. Όλες οι συμμετέχοντες είναι σε θέση προϊστάμενης ή τμηματάρχη και έχουν από 12 έως 29 χρόνια εμπειρίας, και οι ειδικότητές τους είναι ΠΕ, ΤΕ ΔΕ. Οι δήμοι που πραγματοποιήθηκε η έρευνα είναι 9 δήμοι της βορείας και Ανατολικής Αττικής και ένας δήμος της Δυτικής αττικής. Οι συνάδερφοι που λάβανε μέρος στην έρευνα εργάζονται στους εξής δήμους με τυχαία σειρά (Παλλή-

νης, Μαρούσι, Πεντέλη, Πεύκη, Βριλήσσια, Διόνυσος, Ραφήνα, Ψυχικό, Χαλάνδρι, Αιγάλεω) τέλος να αναφέρουμε ότι οι 4 συνεντεύξεις γίνανε τηλεφωνικά ενώ οι υπόλοιπες στον χώρο του κάθε παιδικού σταθμού έπειτα από προκαθορισμένο ραντεβού.

- **Το ερευνητικό υλικό**

Από τις ποιοτικές τεχνικές συλλογής δεδομένων για την έρευνα μας επιλέχθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη. Η προφορική επικοινωνία αποτελούσε ανέκαθεν κύριο τρόπο συλλογής δεδομένων και πληροφοριών, όπως αναφέρετε στις τεχνικές της επιστημονικής έρευνας. Η ημιδομημένη συνέντευξη δίνει στον μελετητή την ευκαιρία να λάβει σημαντικής αξίας πληροφορίες από τους συμμετέχοντες αφού τους δίνετε η ευκαιρία να μιλήσουν σε βάθος για τις αντιλήψεις του και τις εμπειρίες τους (Ισαρη Φιλια, Πουρκος Μαριος). Επιπλέον οι αντιλήψεις και οι εμπειρίες αποτυπώνονται με σαφήνεια δια μέσω του λόγου, ο οποίος μας προσφέρει επιπλέον χρήσιμο ερευνητικό υλικό όπως αξίες, σκέψεις, και συναίσθημα (Χρηστάκης Νικόλας Λ., 2010). Εφόσον το ερευνητικό μας εργαλείο είναι ο οδηγός της συνέντευξης, καλούμαστε να ορίσουμε τους βασικούς άξονες αυτού του οδηγού, οι οποίοι προέρχονται από τον προβληματισμό που μας δημιουργήθηκε. Αυτοί οι άξονες είναι:

- πόσο ενημερωμένοι είναι οι παιδαγωγοί για τον αυτισμό.
- πώς διαχειρίζονται τους γονείς και πώς γίνεται η προσέγγιση τους.
- έχουν την απαραίτητη βοήθεια από την εκάστοτε διοίκηση με την πρόσληψη ειδικού παιδαγωγού.
- πιστεύουν ότι προσφέρουν βοήθεια σε ένα παιδί που είναι στο φάσμα του αυτισμού.

- **Ερευνητική διαδικασία**

Η ερευνητική διεργασία της συλλογής δεδομένων μας είναι σημαντική. Η καλή οργάνωση και επικοινωνία είναι βασική προϋπόθεση για την έρευνα μας, χωρίς να παραβλέψουμε την σπουδαιότητα της σχεδίασης και ευελιξίας του ερευνητή. Στην συγκεκριμένη έρευνα για την πραγματοποίηση της δόθηκε η δυνατότητα επιλογής στις συμμετέχουσες, ως προς την τηλεφωνική επικοινωνία, ή την δια ζώσεις. Η διάρκεια της κάθε συνέντευξης ορίστηκε στα 15 έως 20 λεπτά, και οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν από 6/12 2022 έως 14/12/22. Η τηλεφωνική κλήση έλαβε χώρα μέσω ανοιχτής ακρόασης, ώστε να μπορεί να

ηχογραφηθεί η συνομιλία στον ηλεκτρονικό υπολογιστή μέσω του ειδικού προγράμματος καταγραφής που παρέχεται από το λογισμικό, ενώ η απομαγνητοφώνηση με το αντίστοιχο εργαλείο φωνητικής πληκτρολόγησης του word. Μετα το τέλος κάθε συνέντευξης επανεξετάστηκε κάθε καταγραφή ώστε να μην διαφύγει οποιαδήποτε ουσιαστική λεπτομέρεια, με βάση τους 4 άξονες του οδηγού της συνέντευξης καταλήξαμε σε 16 ερωτήσεις, με την ανάλογη προσοχή στον σχεδιασμό και στην διατύπωση (Ισαρη & Πουρκός, 2015). Οι συμμετέχουσες είχαν ερωτηθεί με προσωπική επικοινωνία που είχε προηγηθεί, για το αν θέλουν να λάβουν μέρος σε αυτή την διαδικασία και αφού έδωσαν την συγκατάθεσή τους με γραπτό έγγραφο η αποστολή του οποίου έγινε με mail (δείγμα του παραθέτουμε στο παράρτημα) ακολουθήσαμε με την προφορική ενημέρωση σχετικά με τους τυπικούς κανόνες περί ανωνυμίας, εχεμυθείας, και ερευνητικής ανάγκης (Παρασκευοπούλου - Κόλλια, 2008). Πριν τη διεξαγωγή της συνέντευξης, έγινε μια ευχαριστήρια και ενημερωτική εισαγωγή όπου διευκρινίστηκε η ανάγκη της έρευνας, ο χρόνος που θα αφιερώνανε στην διαδικασία, καθώς και η επιλογή τους να αποχωρήσουν από την διαδικασία αν αυτό επιθυμούσαν.

4.3 Τα αποτελέσματα της ερευνάς

Οι ερωτήσεις που ορίστηκαν σύμφωνα με τον οδηγό της συνέντευξής μας ήταν 16, και τέθηκαν με βάση τους άξονες της έρευνας μας, και απαντήθηκαν από όλες τις συμμετέχουσες.

Η πρώτη ερώτηση ήταν σχετικά με το τι πτυχίο έχουν και πόσα χρόνια εμπειρίας είχαν σαν παιδαγωγοί στην τάξη και πόσα χρόνια σαν προϊστάμενες στο διοικητικό κομμάτι. Οι περισσότερες συμμετέχοντες στην έρευνα είχαν από 12 χρόνια έως 29 χρόνια εμπειρίας ενώ στη θέση προϊσταμένης από 2 χρόνια έως 10 χρόνια τα περισσότερα, άρα συμπεραίνουμε ότι έχουν αρκετή εμπειρία και στις 2 θέσεις. Το τρίτο ερώτημα ήταν αν έχουν παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο ή μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή, από τις 10 συμμετέχουσες οι 5 είχαν παρακολουθήσει σεμινάρια μία συνάδελφος είχε μεταπτυχιακό ειδικής αγωγής ενώ οι υπόλοιπες 4 δεν είχαν τίποτα από τα παραπάνω. Στην τρίτη ερώτηση που αφορά τα περιστατικά παιδιών με αυτισμό στην επαγγελματική τους πορεία το 90% απάντησε ότι έχουν συναντήσει αρκετά περιστατικά στην επαγγελματική τους μόνο μια συνάδελφος δεν της είχε τύχει ποτέ ούτε στην τάξη, ούτε σαν προϊστάμενη.

Στην τέταρτη ερώτηση αν οι γονείς είχαν ενημερώσει για την δυσκολία του παιδιού τους η το εντόπισαν οι παιδαγωγοί στην τάξη, σχεδόν όλες οι συνάδελφοι απάντησαν ότι το εντόπισαν οι παιδαγωγοί στην τάξη, ήταν πολύ μικρό το ποσοστό των γονιών που ήταν συνειδητοποιημένοι και το είχαν αναφέρει από πριν. Σε 3 περιπτώσεις μάλιστα οι συνάδελφοι αναφέρθηκαν ότι ενώ υπήρχε διάγνωση οι γονείς του είχαν αποκρύψει και το φανέρωσαν μετά.

Μια άλλη συνάδελφος είπε ότι δικαιολογημένα οι γονείς δεν μπορούν να το εντοπίσουν γιατί δεν έχουν τις γνώσεις ίσως να μην έχουν και μέτρο σύγκρισης με κάποιο άλλο παιδί, αν το παιδί δεν ενταχθεί σε ένα πλαίσιο να κοινωνικοποιηθεί δεν μπορούν να το δουν.

Στην ερώτηση αν ενημέρωσαν το νομικό πρόσωπο ή τον δήμο για το περιστατικό αυτισμού που έχουν στον παιδικό σταθμό όλες οι συμμετέχουσες απαντήσανε θετικά μόνο μία είπε ότι ενημέρωσε μόνο στην περίπτωση που οι γονείς δεν είχαν φέρει ιδιωτική παράλληλη, δεν δεχόντουσαν το πρόβλημα, και ήταν πολύ αρνητικοί και λόγω της πολύ μεγάλης δυσκολίας που είχε αυτό το παιδί, ενημέρωσε αλλά όπως χαρακτηριστικά είπε το παιδί αυτό ήταν της διοίκησης οπότε τα πράγματα ήταν λίγο δύσκολα.

Μια άλλη συνάδελφος σε αυτή την ερώτηση απάντησε ως εξής ότι ήταν λίγο περίπλοκη ερώτηση, όταν η ερευνήτρια τη ρώτησε γιατί ; απάντησε ότι παλιότερα όταν δεν υπήρχε νομικό πρόσωπο ήταν τα πράγματα πολύ δύσκολα και επικρατούσε ένα χάος. Δεν είχανε πού να απευθυνθούν και να ζητήσουν βοήθεια τώρα είναι λίγο καλύτερα τα πράγματα.

Η συνάδελφος που δεν είχε αντιμετωπίσει στην επαγγελματική της πορεία παιδί με αυτισμού με ενημέρωσε για συνάδελφο του ίδιου δήμου που είχε ένα τέτοιο περιστατικό και είχε ενημερώσει το νομικό πρόσωπο.

Στην έκτη ερώτηση ζητήσαμε από τις συμμετέχουσες να μας πούνε πώς γίνεται η προσέγγιση των γονέων ποιος είναι ο αρμόδιος που κάνει την ενημέρωση για το πρόβλημα που αντιμετωπίζει το παιδί τους. Από τις 10 συμμετέχοντες οι 4 απάντησαν ότι την ενημέρωση την κάνουν μόνο αυτές σαν υπεύθυνες του παιδικού σταθμού ενώ η μία από αυτές τις υπεύθυνες ανέφερε χαρακτηριστικά ότι ενημερώνω εγώ και ζητάω χαρτί γιατρού, οι άλλες 3 αναφέρονε ότι κάνουν συνδυαστικά την ενημέρωση με τη δασκάλα του τμήματος και αυτές σαν υπεύθυνες του σταθμού, σε μια περίπτωση την ενημέρωση την κάνει παιδαγωγός της τάξης μαζί με τον παιδοψυχολόγο που διαθέτει το νομικό πρόσωπο ενώ σε μια

άλλη περίπτωση δεν ενημερώνει ούτε η παιδαγωγός ούτε η υπεύθυνη του σταθμού παρά μόνο ο ψυχολόγος του δήμου. Όπως διαπιστώνουμε εδώ κάθε δήμος (νομικό πρόσωπο) έχει ένα δικό του τρόπο λειτουργίας και ιεραρχίας στο πως θα διαχειριστεί τους γονείς, δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο πρωτόκολλο κάποιοι δήμοι διαθέτουν ψυχολόγο κάποιιοι άλλοι όχι.

Στην έβδομη ερώτηση ρωτήσαμε αν ήταν εύκολη η παραδοχή του προβλήματος από τους γονείς. Εκεί όλες οι συμμετέχουσες είχαν από μια ιστορία να πουν. Όλες οι συνάδελφοι συμφωνήσανε ότι δεν ήταν καθόλου εύκολη η παραδοχή του προβλήματος από τους γονείς, μάλιστα 3 αναφέρανε και επιθετικά περιστατικά προς αυτές, μια συνάδελφος είπε ότι ο πατέρας έφτασε σε σημείο να κινηθεί εναντίον της με χειροδικία γιατί όπως ανέφερε ή παιδαγωγός κατηγόρησε τους παιδαγωγούς ότι δημιουργούσαν ψυχολογικά θέματα στη μητέρα του παιδιού, άλλη μία συνάδελφος είπε ότι χρειάστηκε να επέμβει στην τάξη να λειτουργήσει ως πυροσβεστήρας όπως χαρακτηριστικά αναφέρει, για να μπορέσει να ενισχύσει την παιδαγωγό του τμήματος και να ηρεμήσει τα πνεύματα. Από τις 10 συνεντεύξεις όλες οι συνάδελφοι παραδέχθηκαν ότι δεν ήταν εύκολη η παραδοχή του προβλήματος, μόνο 2 είπαν ότι δεν ήταν εύκολη παραδοχή του προβλήματος αλλά εν τέλει συνεργάστηκαν οι γονείς.

Στην ερώτηση αν παρέχει παράλληλη στήριξη το νομικό πρόσωπο ή ο δήμος σύμφωνα με το καινούργιο κανονισμό του 2017 μόνο 2 δήμοι το έχουν πραγματοποιήσει. Μέχρι τώρα οι περισσότερες απαντήσεις των συμμετεχόντων ήταν αρνητικές, μάλιστα μια συνάδελφος αναφέρει ότι ποτέ ο δήμος δεν τους παρείχε, ανέφερε μάλιστα πόσο δύσκολο ήταν για αυτή να ζητήσει ιδιωτική παράλληλη από τους γονείς, και αυτό γιατί όπως είπε χαρακτηριστικά είναι πολύ μεγάλο το οικονομικό βάρος για τους γονείς να πληρώσουν και τον παιδικό σταθμό και ιδιωτική παράλληλη, και όταν οι γονείς απευθύνθηκαν στο δήμο για να τους παρέχει ο δήμος τους απάντησε ότι δεν μπορεί να παρέχει ειδικό παιδαγωγό και αν θέλουν να φέρουνε ιδιώτη. Μια άλλη συνάδελφος δεν γνώριζε καν την ύπαρξη αυτού του άρθρου αλλά μου είπε με πολύ υπερηφάνεια ότι είχε καταφέρει να έχει ιδιωτική παράλληλη και μάλιστα για να το καταφέρει έδωσε πολύ μεγάλο αγώνα, όχι με τους γονείς οι γονείς ήταν θετικοί να φέρουν ειδικό παιδαγωγό αλλά έκανε μεγάλη προσπάθεια να πείσει το διοικητικό συμβούλιο του νομικού προσώπου να δεχτούνε ιδιώτη ειδικό παιδαγωγό στο χώρο του παιδικού σταθμού. Σε μια άλλη περίπτωση συνάδελφος αναφέρει ότι όταν ζήτησαν από το δήμο - νομικό πρόσωπο η απάντηση που πήραν

είναι ότι δεν δικαιούνται οι παιδικοί σταθμοί μόνο η εκπαίδευση δικαιούται. Σε άλλη περίπτωση η απάντηση που δόθηκε σε αυτό το ερώτημα ήταν ότι δεν υπάρχει ο κατάλληλος κωδικός, ο δήμος συνήθως τους λέει ότι είναι μικρά τα παιδιά έχουν περιθώριο αν μπορούν οι γονείς να φέρουν έχει καλώς. Στις 2 περιπτώσεις που ο δήμος έχει προσλάβει ειδικό παιδαγωγό οι γονείς είχαν γνωστοποιήσει την διάγνωση του παιδιού και είχαν προβλέψει από το νομικό πρόσωπο να κάνουν προκήρυξη. Όπως μου ανέφερε η τμηματάρχης φέτος είναι η πρώτη χρονιά που έχει παράλληλη στήριξη ο σταθμός σε προσλήψεις που κάνανε μέσω ΟΑΕΔ. Μας είπε δεν φτάνει αλλά είναι έστω μια αρχή.

Στην ερώτηση αν ζήτησαν ιδιωτική παράλληλη στήριξη από τους γονείς 9 στις 10 συμμετέχουσες απάντησαν ναι ότι ζήτησαν με τρόπο στους γονείς αν μπορούν να για το καλό του παιδιού τους να του παρέχουν ένα συνοδό, ειδικό παιδαγωγό. Μόνο η μία συμμετέχουσα που δεν έχει αντιμετωπίσει περιστατικό αυτισμού απάντησε ότι δεν της έχει τύχει ποτέ ιδιωτική παράλληλη στήριξη.

Στην ερώτηση αν έγινε διακοπή της φοίτησης του παιδιού από τον παιδικό σταθμό ποιος αρμόδιος πήρε την απόφαση 8 στις 10 απάντησαν ότι δεν έγινε ποτέ διακοπή της φοίτησης ενώ σε μία περίπτωση το παιδί διέκοψε για ένα χρονικό διάστημα μέχρι να μπορέσουν οι γονείς του να βρουν ιδιωτική παράλληλη στήριξη και έπειτα επανήλθε στη θέση του μαζί με την ειδικό παιδαγωγό, σε μια άλλη περίπτωση το παιδί δεν ήταν στο φάσμα του αυτισμού, είχε μια άλλη αναπηρία. Δεν έγινε ποτέ η εγγραφή του στο παιδικό για λόγους που δεν μάθαμε. Όλες οι συμμετέχουσες αναφέρανε ότι οι υπεύθυνοι για τη διακοπή της φοίτησης αν αυτή γίνει είναι το νομικό πρόσωπο, χαρακτηριστικά μια συνάδελφος ανέφερε ότι στο δικό μου σταθμό δεν έχει γίνει ποτέ διακοπή φοίτησης δεν ισχύει το ίδιο όμως και σε άλλους σταθμούς χωρίς να θέλει να αναφέρει παραπάνω πληροφορίες. Ενώ 2 άλλοι συνάδελφοι ανέφεραν ότι στη μία περίπτωση η μητέρα έκανε διαγραφή γιατί επέλεξε να πάει το παιδί σε ένα άλλο πλαίσιο που θα ήταν πιο βοηθητικό για το παιδί, ενώ στην άλλη περίπτωση η μητέρα δεν δεχόταν ότι υπάρχει πρόβλημα, δεν της άρεσε αυτό που άκουσε δεν ήθελα να το δεχτεί και θεωρούσε ότι φταίει ο σταθμός για αυτό και επέλεξε να διαγράψει το παιδί. Μια άλλη συμμετέχουσα ανέφερε δεν γνωρίζω νομίζω το νομικό πρόσωπο παίρνει την απόφαση αλλά όπως μας έχουν ενημερώσει είμαστε υποχρεωμένοι πλέον να παίρνουμε και παιδιά που έχουν πρόβλημα.

Στις ερωτήσεις 12 και 13 ζητήθηκε από τις συμμετέχουσες να που τι ποσοστό παιδιών συνέχισε τη φοίτησή του χωρίς παράλληλη στήριξη και τι ποσοστό με παράλληλη

στήριξη, οι απαντήσεις ήταν σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις ίδιες ότι τα παιδιά που είναι στο φάσμα του αυτισμού συνεχίζουν το μεγαλύτερο ποσοστό τους χωρίς ειδικό παιδαγωγό. Πολύ λίγες περιπτώσεις είναι που οι γονείς προσλαμβάνουν παράλληλη στήριξη για να τα υποστηρίξουν.

Στην ερώτηση 14 αν οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι προσφέρανε μια ικανοποιητική βοήθεια στο παιδί σύμφωνα με το πρόγραμμα που ακολουθούν στον τυπικό παιδικό σταθμό οι απαντήσεις που πήραμε ήταν σχεδόν παρόμοιες, η συνάδελφος στη συνέντευξη η νούμερο 1 ζήτησε να γίνει πιο συγκεκριμένο το ερώτημα αν θέλει να σχολιάσει για το παιδί που είχε παράλληλη στήριξη ή για το παιδί που ερχότανε μόνο του στον παιδικό σταθμό. Η ερευνήτρια τι ζήτησε να απαντήσει και στις 2 περιπτώσεις, στην περίπτωση που το παιδί έρχεται μόνο του χωρίς ειδικό παιδαγωγό σύμφωνα με την εμπειρία της ανέφερε ότι δεν προσφέραμε ικανοποιητική βοήθεια στο παιδί αυτό ή στα παιδιά αυτά. Της είχε τύχει περίπτωση που είχε όλη τη χρονιά ειδικό παιδαγωγό το παιδί και διαπίστωσαν στο τέλος της χρονιάς ότι υπήρχε μια καλή εξέλιξη σε διάφορους τομείς, το παιδί είχε κατακτήσει αρκετά πράγματα στο βαθμό που μπορούσε .

Στη συνέντευξη νούμερο 2 ή συμμετέχουσα ανέφερε και αυτή ότι δεν τα βοηθάμε ουσιαστικά τα παιδιά που είναι στο φάσμα, για να μπορέσει να υπάρξει βοήθεια θα πρέπει να υπάρχουν και οι σωστές προϋποθέσεις ότι δεν φτάνει να έχει κάποιες γνώσεις η προϊσταμένη ή να έχει κάνει κάποια σεμινάρια πρέπει να υπάρχουν οι σωστές συνθήκες όπως περισσότερο προσωπικό, ενημέρωση του προσωπικού με σεμινάρια και εκπαίδευση πράγματα που δεν γίνονται, οπότε όταν έχουν ένα περιστατικό χωρίς παράλληλη στήριξη και με το υπάρχον προσωπικό προσπαθούνε να βρούμε λύσεις είτε με άτομα πρακτικής ή όπως αλλιώς μπορούν, συνέχισε και τελείωσε με το συμπέρασμα ότι αυτό που μπορεί να προσφέρει ο παιδικός σταθμός σε ένα παιδί που έρχεται στο χώρο χωρίς ειδικό παιδαγωγό είναι να πείσουν τους γονείς που πολλές φορές μπορεί να το καταφέρουν μέχρι το τέλος της χρονιάς.

Στην τρίτη συνέντευξη η συνάδελφος απάντησε συγκεκριμένα για τα περιστατικά που είχε βιώσει. Τα 2 περιστατικά που είχαν παράλληλη στήριξη είδε μια βελτίωση, τα παιδιά μειώσανε τις εντάσεις τους και παραμένανε περισσότερο χρόνο μέσα στην τάξη με τους υπόλοιπους συμμαθητές, γενικά ανέφερε ότι δεν είχανε απαιτήσεις από αυτά τα παιδιά αλλά δεν μπορούσαν και να ανταποκριθούν παρόλο που ήταν με ειδικό παιδαγωγό.

Στις άλλες 2 περιπτώσεις που δεν είχαν παράλληλη στήριξη ένα παιδί δεν βοηθήθηκε καθόλου αφού ούτε καν παραδέχτηκαν οι γονείς ότι υπάρχει πρόβλημα. το τελευταίο και πιο πρόσφατο περιστατικό με πολύ κόπο περιόρισαν τις ώρες παραμονής στον παιδικό σταθμό και διαπιστώνουν ότι φέτος έχει μια μικρή βελτίωση στο χρόνο παραμονής του μέσα στην τάξη.

Στην τέταρτη συνέντευξη η παιδαγωγός ήταν απόλυτη στην απάντησή της ότι πιστεύει ότι δεν προσφέρει βοήθεια σε αυτό το παιδί γιατί δεν έχει ούτε τις γνώσεις ούτε την κατάρτιση για να το κάνει.

Η πέμπτη συμμετέχουσα ανέφερε ότι καταφέρανε πολλά πράγματα με το παιδί να ακολουθεί την ομάδα και να κάνει κάποια πράγματα έστω και στερεοτυπικά .

Η έκτη συμμετέχουσα απάντησε ότι δεν τον βοηθάμε 100% γιατί ο χώρος δεν είναι κατάλληλος και ούτε οι συνθήκες σωστές. Στο περιστατικό που έχει φέτος το νομικό πρόσωπο της παρείχε μια βοήθεια συναδέλφου από την υπηρεσία χωρίς να είναι ειδική παιδαγωγός, το παιδί έχει δείξει βελτίωση αφού μπορεί και απομονώνεται με τη συνοδό του όπου κάνουνε μαζί δραστηριότητες που τους έχει υποδείξει το ιδιωτικό κέντρο που κάνει θεραπείες στο παιδί.

Η έβδομη συμμετέχουσα ελπίζει και πιστεύει ότι κάτι καλό θα πρόσφερε ακόμα και το γεγονός να τη δεχτεί το παιδί να το πάρει αγκαλιά ή να το φροντίζει ήταν μεγάλο επίτευγμα για αυτή και αυτό για να γίνει βέβαια πρέπει να υπάρχουν οι σωστές προϋποθέσεις, όταν δεν υπάρχει η σωστή αντιστοιχία παιδαγωγού παιδιών και προσθέτετε και ένα περιστατικό αυτισμού μες στην τάξη τότε δυστυχώς ούτε αυτή η προσέγγιση μπορεί να γίνει γιατί δεν υπάρχει ο χρόνος όπως είπε χαρακτηριστικά " όταν είναι μια κοπέλα ότι μπορεί κάνει".

Η όγδοη συμμετέχουσα ανέφερε ότι πιστεύει ότι προσφέρουν ικανοποιητική βοήθεια στο περιστατικό που είχε αντιμετωπίσει βέβαια υπήρχε η παρουσία ειδικού παιδαγωγού και οι γονείς ήταν συνεργάσιμοι και υποστηρικτικοί.

Η ένατη συμμετέχουσα ανέφερε ότι προσφέρουν μια βοήθεια στο βαθμό που μπορούν όταν έχουν να αντιμετωπίσουν ήπια περιστατικά, τα βαριά περιστατικά θεωρεί ότι δεν ενσωματώθηκαν ούτε βοηθήθηκαν ενώ ποτέ δεν είχε εμπειρία με ιδιωτική παράλληλη σε όσα περιστατικά της είχαν τύχει.

Η δέκατη συμμετέχουσα μιας και δεν είχε αντιμετωπίσει ποτέ περιστατικό αυτισμού προσαρμόζοντας την ερώτηση και κάνοντάς την πιο γενική από την ερευνήτρια μας

απάντησε γενικά για τις προβληματικές καταστάσεις που μπορεί να αντιμετωπίσει, και αυτή η συνάδελφος θεωρεί ότι δεν προσφέρουν ικανοποιητική βοήθεια γιατί δεν έχει τις γνώσεις για να μπορέσει να βοηθήσει αυτό το παιδί με το οποιοδήποτε πρόβλημα.

Στην ερώτηση νούμερο 15 αν θα επιθυμούσαν να υπάρχουν σεμινάρια που να παρέχονται από τον εργοδότη τους το νομικό πρόσωπο όλες οι συμμετέχουσες απάντησαν θετικά ότι θα έπρεπε να γίνονται ενημερωτικά σεμινάρια στους παιδαγωγούς από τις 10 συμμετέχουσες 4 απάντησαν λακωνικά ένα απλό ναι ότι θα έπρεπε να γίνονται ενώ κάποιες άλλες ήταν πιο περιγραφικές. δηλαδή η πρώτη συμμετέχουσα κατέθεσε την άποψή της ότι με αυτή την ερώτηση ότι η ερευνήτρια φύγει ένα πολύ σημαντικό θέμα όχι μόνο θα έπρεπε να υπάρχουν σεμινάρια επιμόρφωσης για τους παιδαγωγούς των παιδικών σταθμών αλλά θεωρείται επιτακτικό καθώς στο χώρο του παιδικού σταθμού και σε μια τόσο ευαίσθητη ηλικία προκύπτουν διάφορες προβληματικές καταστάσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν χωρίς αυτό να σημαίνει ότι μπορούμε να αντικαταστήσουμε ένα παιδαγωγό ειδικής αγωγής. Οι παιδαγωγοί προσχολικής ηλικίας δεν έχουν την κατάλληλη κατάρτιση επάνω σε αυτά τα ζητήματα ένα παιδί που είναι στο φάσμα του αυτισμού θέλει ειδικό χειρισμό οπότε καλό θα ήταν ο δήμος να παρέχει ευκαιρίες και οικονομικά κίνητρα στους εργαζόμενους των παιδικών σταθμών να επιμορφώνονται συνεχώς και να εξελίσσονται. Η εμπειρία της συμμετέχουσας έχει δείξει ότι υπάρχει μεγάλη έλλειψη γνώσεων στο προσωπικό που απαρτίζει τον παιδικό σταθμό αλλά υπάρχει η διάθεση. Η καλή διάθεση συνδυασμό με την επιμόρφωση θα έχει ένα καλό αποτέλεσμα.

Η δεύτερη συμμετέχουσα συμφώνησε και αυτή ότι πρέπει να γίνονται ενημερωτικά σεμινάρια όμως που να είναι ουσιαστικά και οργανωμένα και όχι με προχειρότητα. Η συμμετέχουσα νούμερο 5 ανέφερε ότι ο δήμος τους προσφέρει κάποια επιμόρφωση αλλά όχι τόσο εξειδικευμένα όσο θα θέλανε γιατί όλο αυτό το εγχείρημα έχει κόστος. Η συμμετέχουσα νούμερο 7 τόνισε ότι θα έπρεπε να γίνονται υποχρεωτικά ότι έχουν ζητήσει αλλά δεν υπάρχουν τα κονδύλια και οι κατάλληλοι κωδικοί.

Από τις 10 συμμετέχουσες μόνο σε 3 δήμους τους παρέχουν ενημερωτικά προγράμματα πιο συγκεκριμένα η συμμετέχουσα νούμερο 6 ανέφερε ότι κάνουν πολλά σεμινάρια μέσω του δήμου και η συμμετέχουσα νούμερο 8 ότι ο δήμος κάνει διαδικτυακά ενημερωτικά προγράμματα από σύμβουλο ψυχικής υγείας που μπορούν να παρακολουθούν και οι γονείς. Στην τελευταία ερώτηση αν ενδιαφέρει τις συμμετέχουσες να ενημερωθούν για τα αποτελέσματα της έρευνας από τις 10 συμμετέχουσες και οι 10 απάντησαν

θετικά ενώ η συμμετέχουσα νούμερο ένα εξέφρασε και το λόγο για τον οποίο θα ήθελε να ενημερωθεί καθώς την ενδιαφέρει να δει πώς κινούνται οι άλλοι δήμοι στην Αττική πάνω σε αυτό το ζήτημα για να μπορέσει να πάρει ιδέες από κάποιους άλλους σταθμούς πως διαχειρίζονται αυτά τα περιστατικά αν είναι πιο προχωρημένοι και πιο καινοτόμοι, θα ήθελε να έχει στα χέρια της κάποια αποτελέσματα για να μπορέσει να τα συζητήσει και να το κοινοποιήσει στις συναντήσεις που έχει με τις συναδέλφους. Να ενημερωθούν τόνισε ότι υπάρχει μια έντονη ανάγκη για τους παιδικούς σταθμούς για περισσότερη επιμόρφωση για να μπορέσουν να βοηθήσουν όλα τα περιστατικά που έχουν μια μορφή δυσκολίας, να βοηθήσουν τα παιδιά αλλά και τους γονείς τους. Σχολείο πρέπει να προσφέρει λύσεις και όχι εμπόδια.

Αναφορές

- 0376-8783, Μπαλογιαννης Σ.Ι. εγκεφαλος αρχεια νευρολογιας και ψυχιατρικης ISSN. (1987). www.encephalos.gr. Ανάκτηση 9 17, 2022, από www.encephalos.gr
- (2022, 11 1). Ανάκτηση από <https://psychomotor-athens.gr/aksiologitika-ergaleia/dokimasia-pais/>.
- AAP American academy of Pediatrics. (2022, 3 29). AAP. Ανάκτηση 9 17, 2022, από aap.org: <https://www.healthychildren.org/English/health-issues/conditions/Autism/Pages/default.aspx>
- Bonnie Miller. (2002). *Χτίζοντας καλύτερη σχέση με τα παιδιά στην τάξη*. (Φ. Αποστολοπούλου, Μεταφρ.) Θεσσαλονίκη: κέντρο UNESCO για τις γυναίκες και την ειρήνη στις βαλκανικές χώρες.
- Cathy, O' Neil. (2017). *Weapons of Math Destruction: How Big Data Increases Inequality and Threatens Democracy*. Chicago: Crown Random House.
- Cathy, O. (2017). *Weapons of Math Destruction: How Big Data Increases Inequality and Threatens Democracy*. Chicago: Crown Random House.
- commission, e. (2022, 10 5). *website of the european union*. Ανάκτηση 7 15, 2022, από <https://pa.eunationeacea.ec.europa.eu/policies/eurydice/content/primary-education-20-el>: <https://pa.eunationeacea.ec.europa.eu/policies/eurydice/content/primary-education-20-el>
- Dr Λυράκος Γεώργιος . (2018 -2019). Ο ανθρώπινος εγκέφαλος πως μαθαίνουμε . Παιδαγωγικά μέσω καινοτόμων προσεγγίσεων.
- Dr. Λυράκος . Γεώργιος. (2019, 3 15). Νευροβιολογικές βάσεις ανθρωπίνης συμπεριφοράς. *ενότητα 1*. ΠΑΔΑ .
- european commission. (2022, 7 1). <https://pa.eunationeacea.ec.europa.eu/policies/eurydice/content/primary-education-20-el>,nd. Ανάκτηση 7 15, 2022, από european union: <https://pa.eunationeacea.ec.europa.eu/policies/eurydice/content/primary-education-20-el>,nd
- european commission. (2022, 7 15). *website of the european union*. Ανάκτηση από <https://pa.eunationeacea.ec.europa.eu/policies/eurydice/content/primary-education-20-el>.
- Freud, S. (Οκτώβριος 2017). *gesammelte scrifterung in die psychoanalysei* (Νίκας εκδ.). (Δ. Αποστολία, Επιμ., & Μ. Νίκη, Μεταφρ.) αθήνα.
- Guanglun, M. M., Yang, H., & Yan, W. (2017, October). Building resilience of students with disabilities in China: The role of inclusive education teachers. *Teacher and Teaching Education*, σσ. 125-134.
- Happe Francesca. (2003). *αυτισμός Σύγχρονη ψυχολογική θεώρηση* (Δεύτερη Αύγουστος 2003 εκδ.). (Δ. Π.Στασινός, Επιμ., & Σ. Π. Δημήτρης, Μεταφρ.) αθήνα: Gutenberg.

- Happe, Francesca. (2003). *Αυτισμος Σύγχρονη Ψυχολογική Θεώρηση*. (Δ. Π. Στασινος, Επιμ.) Αθήνα: gutenberg.
- Haves, Nicky. (1998). *εισαγωγή στην ψυχολογία τομος 1*. Αθήνα: Ελληνικά γραμματα.
- Hemmings, J. (1977). *personal developmet though education*. J.B. Annand. Unibooks.
- <https://autismhellas.gr>. (2022). Ανάκτηση 12 6, 2022, από https://autismhellas.gr/wp-content/uploads/2018/03/be_informed.pdf.
- <https://www.e-nomothesia.gr>. (2002). Ανάκτηση 12 24, 2022, από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/ya-16065-2002.html>.
- Kathleen Ann Quill. (2005). *Διδάσκοντας αυτιστικά παιδιά τρόποι για να αναπτύξετε την επικοινωνία και την κοινωνικότητα*. Αθήνα: ελλην.
- Lebovici (S.). (1947). "*Psychotherapie collective chez l' enfant*" " *sauvegarde de l'enfance*".
- Martin Herbert. (1998). *Ψυχολογικά προβλήματα της παιδικής ηλικίας πλήρης οδηγός για όλους τους ενδιαφερόμενους* (10 εκδ., Τόμ. Α). (Ι. Ν. Παρασκευόπουλος, Επιμ.) Αθήνα: ελληνικά γράμματα.
- Miller, Bonnie. (2002). *Χτίζοντας καλύτερη σχέση με τα παιδιά στην τάξη*. (Ζ. Κοσλίδου, Επιμ., & Φ. Αποστόλου, Μεταφρ.) Θεσσαλονίκη: κεντρο unesco/ Γρήγορης .
- Morrissey, J. (2018, August 2). *The New York Times*. Ανάκτηση από How to Write a Good College Application Essay: <https://www.nytimes.com/2018/08/02/education/learning/writing-college-application-essay.html?rref=collection%2Fsectioncollection%2Feducation&action=click&contentCollection=education&region=rank&module=package&version=highlights&contentPlacement=2&pgtype=s>
- Νούσια Α. Ράπτης Θ. (2021). Θεσμικό πλαίσιο και λειτουργία των παιδικων και βρεφονηπιακων σταθμών στην Ελλάδα με έμφαση στη μουσική μια μελτη της διαχρονικης τους εξελιξης . *Επιστημονική επετηρίδα παιδαγωγικου τμηματος νηπιαγωγων πανεπιστημιου ιωαννινων*, 14, σ. 72. Ανάκτηση 12 10, 2022, από <https://epublishing.ekt.gr>
- Paper, OGRAM James J.Heckman Seong Hyeok Moon Rodrigo Pinto Peter A. Savelyev Adam Yavitz Working. (χ.χ.). 5471, *HIGH/SCOPE PERRY PRESCHOOL PR*. Ανάκτηση 10 31, 2022, από <http://www.nber.org/papers/w15471>: <http://www.nber.org/papers/w15471>
- Statkiewicz -Gayhard,V Peerenboom,B.,Campell,R.N. (2001). *Διασχίζοντας τις γέφυρες Η γονεικη προοπτικη στην αντιμετώπιση ενος παιδιου αφου εχει διαγνωστει με Αυτισμο*. (Λ. Α., Μεταφρ.) Αθήνα: εεπαα.

- Sue Bredekamp - Carol Copple. (1998). *Καινοτομίες στην προσχολική εκπαίδευση αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές στα προσχολικά προγράμματα* (Β εκδ.). (Ν. Ελση, Επιμ., & Μ. Ευαγγελία, Μεταφρ.) Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
- T.Berry Brazelton. (1998). *τα αναπτυξιακά προβλήματα του βρέφους και του νηπίου η ιατρο- ψυχολογική αντιμετώπιση τους* (Β εκδ.). (Π. Ι. Ν., Επιμ., & Α. Παπασταυρου, Μεταφρ.) Αθήνα: ελληνικά γράμματα.
- Tony, Attwood. (2005). *Παιδιά με ιδιαιτερότητες στη γλωσσική ανάπτυξη και την κοινωνική αλληλεπίδραση. Συνδρομο Asperger οδηγός ανίχνευσης και αντιμετώπισης.* (Ε. Μιχαλέτου, Μεταφρ.) Αθήνα: Σαββάλας.
- Uta Frith. (1999). *Αυτισμός εξηγώντας το αίνιγμα* (Γ' έκδοση εκδ.). (Κ. Γιώργος, Μεταφρ.) Αθήνα: Ελληνικά γραμματα.
- Wallon Henri. (πρώτη έκδοση 1941). *Η ψυχική ανάπτυξη του παιδιού* (1984 εκδ.). (Μ. Λωμη, Μεταφρ.) Γλάρος .
- άρθρο 3 εφημερίδα της κυβερνήσεως της ελληνικής δημοκρατίας. (2008, 10 2). Μαθητες με αναπηρια και ειδικες εκπαιδευτικες αναγκες. *εφημερίδα της κυβερνήσεως της ελληνικής δημοκρατίας*. Ανάκτηση από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-3699-2008.html>
- Γιαννης, Χατζηγεωργιου. (2004). *Η φυσικη μεσα απο τα ματια του μικρου παιδιου*. Αθήνα: Γρηγορη.
- Γιάννης, Χατζηγεωργίου. (2004). *Η φυσική μέσα απο τα μάτια του μικρού παιδιού* (3 εκδ.). Αθήνα: Γρηγόρη.
- Δημητροπουλος Ευσταθιος. (2001). *Εισαγωγή στη μεθοδολογία της επιστημονικης έρευνα ενα συστημικό δυναμικό μοντέλο* (3 ανανεωμένη και συμπληρωμενη εκδοση εκδ.). Αθήνα: Ελλην.
- Εθνική Σχολή Δημόσιας διοικησης και αυτοδιοίκησης. (2022). *ekdd.gr*. Ανάκτηση 11 25, 2022, από www.ekdd.gr
- Ελληνική Δημοκρατία. (2017, 5 12). Νέος πρότυπος κανονισμός λειτουργείας παιδικών σταθμών. *Εφημερίς της κυβερνήσεως της ελληνικής δημοκρατίας*(ΠΡΩΤΟ). Ανάκτηση από <https://government.gov.gr/neos-protipos-kanonismos-litourgias-ton-dimotikon-pedikon-ke-vrefonipiakon-stathmon>
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2001). νόμος υπ' αριθ. 2880/2001 άρθρο 12. Ανάκτηση από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-demosia-dioikese/n-2880-2001.html>
- Εφημερίδα της κυβερνήσεως της ελληνικής δημοκρατίας. (2218/1994). νόμος 2218/1994 αρθρο 14. Ανάκτηση από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ygeia/paidikoi-stathmoi/n-2082-1992.html>

- Ζακοπούλου Αγνη- Κακαρογλου Νάνσυ -Κοσμα Βασιλικη . (1993). *Βασικες αρχες προγραμματισμου και δράσης στην προσχολικη αγωγή* . πανελληνιος συνδεσμος βρεφονηπιαγωγων . Ανάκτηση 11 7, 2022, από pasyprrri.gr
- Η Γενική Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Υ. Υ. (Επιμ.). (24 Φεβρουαρίου 2023). «Τεχνητή Νοημοσύνη και Αυτισμός», . αθηνα. Ανάκτηση από <https://youtu.be/xgxkkvLJshI>
- Θωμαιδου Λωρέτα . (2016). Ανάκτηση 11 1, 2022, από <https://www.isk.gr/media/pais.pdf>: » <https://www.isk.gr/media/pais.pdf>
- Θωμαιδου Λωρεττα. (2022, 11 1). Ανάκτηση από <https://www.especial.gr/wp-content/uploads/2020/09/deltio-anaptuksiakhs-paidiatrikhs-ekpa.pdf>
- Ισαρη Φιλια, Πουρκος Μαριος . (2015). *ποιοτικη μεθοδολογια ερευνας εφαρμογες στην εκπαιδευση* . Αθήνα : συνδεσμος ελληνικων ακαδημαικων βιβλιοθηκων . Ανάκτηση 10 9, 2022, από <http://repository.kallipos.gr>
- Ιωσηφίδης Θεόδωρος. (2008). *ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. αθήνα: κριτική. Ανάκτηση 5 12, 2022, από www.scribd.com
- Κάκουρος -Μανιαδάκης. (2006). *Ψυχοπαθολογία παιδιών και εφήβων αναπτυξιακή προσέγγιση*. Αθήνα: τυπωθητω - Γιώργος Δαρδανος.
- Κιτσαράς Δ.Γιωργος . (2001). *Προσχολική παιδαγωγική* (Τόμ. Β). ιδιωτικη έκδοση .
- Κλαίρη Λυκιαρδοπούλου. (1994). *Η γνώση του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: μέγας σείριος.
- Μαρία - Σμαράγδα Τσιαντζή. (1998). *Αγωγή της προσχολικής ηλικίας*. αθηνα: Gutenberg , Γίωργος και Κώστας Δαρδανος.
- Μαρίνα Μπέση , Σοφία ΄Σαιτη. (2012). 100 χρονια Ελληνικό Νηπιαγωγείο οι απαρχές και το σήμερα. 11(2). doi:10.12681/icw.18039
- Ν., Παρσκευόπουλου Ιωάννου. (1985). *Εξελικτικη ψυχολογια τομος 1*. Αθήνα.
- Ν.Ζηλικης, Ε.Λαζαρατου. (2005). *Γαλλικη ταξινομηση των ψυχικων διαταραχων του παιδιου και του εφηβου CFTMEA R-2000*. Θεσσαλονικη: University studio press.
- Νευροβιολογικές βάσεις ανθρώπινης συμπεριφοράς. (2019). Διαλεξη 8η εγκεφαλική λειτουργική αντιστάθμιση. Στο Λ. Γ. (Επιμ.). Αθήνα: ΠΑΔΑ.
- Νόμος 2817/2000 - φεκ 78/Α/14-3-2000. (2000). Εκπαίδευση ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις. Ανάκτηση από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-2817-2000.html>
- Νόμος 4547/2018 - φεκ 102/Α/12-6-2018. (χ.χ.). Αναδιοργάνωση των δομών υποστήριξης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις. *Εφημερίδα της κυβερνήσεως*. Ανάκτηση από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/nomos-4547-2018-phek-102a-12-6-2018.html>

- Νότας Στεργιος D.P. MGR Κλινικός Ψυχολογος. (2005). *Το φάσμα του αυτισμού διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές ένας οδηγός για την οικογένεια*. (φ. υ. Λαρισα, Επιμ.) Λάρισα: ελλα.
- Ντολιοπουλου, Ελση . (2001). *σύγχρονες τάσεις της προσχολικής αγωγής* (Β έκδοση ανανεωμένη : Ιουνιος 2001 εκδ.). Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Παπαπροκοπίου, Ν και Παπαθανασίου ,Α. *Για την ιστορία των ελληνικών παιδικών σταθμών*. Αθήνα: τυπωθήτω - Γιώργος Δαρδανός.
- Παρασκευοπούλου - Κόλλια. (2008). Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και συνεντεύξεις. *Open Education - The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, 4(1), 1-10. Ανάκτηση 12 10, 2022, από www.academia.edu
- Παρασκευοπούλου Ν. Ιωάννου. (1985). *εξελικτική ψυχολογία* (Τόμ. 1). άθηνα.
- Σακανταμη, Ν Αγγελοπουλου. (2004). *ειδική αγωγή αναπτυξιακές διαταραχές και χρόνιες μειονεξίες*. Θεσσαλονικη: πανεπιστήμιο μακεδονίας.
- Σούλης Σπυρίδων -Γεώργιος. (2000). *Μαθαίνοντας βήμα με βήμα στο σχολειο και στο σπίτι*. (αριθμός 140 εκδ., Τόμ. 1). Αθήνα : τυπωθήτω.
- Στασινός Π. Δημήτρης. (2018). *Η ειδική εκπαίδευση 2020 plus* (Β ανατύπωση αναθεωρημένης έκδοσης: Οκτώβριος 2018 εκδ.). άθηνα: παπαζήση.
- Σταύρου Σ, Λάμπρος. (1985). *Ψυχοπαιδαγωγικη αποκλιόντων νηπίων - παιδιών - εφήβων*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Στεργιος, Νοτας. (2005). *Το φάσμα του αυτισμου διάχυτες αναπτυξιακες διαταραχές ένας οδηγός για την οικογένεια*. Λάρισα: ελλα.
- Στεφανής Κ. , Σολδάτος Κ. , Μαυρέας Β. (2011). *Ταξινομηση ICD-10 ψυχικών διαταραχών της συμπεριφοράς κλινικές περιγραφές ,και οδηγίες για τη διάγνωση*. Αθήνα: βητα.
- Τσιαντής Γιάννης. (2001). *Ψυχική υγεία του παιδιού και της οικογένειας* (Τόμ. Α). Αθήνα: καστανιώτη.
- Χρηστάκης Νικόλας Λ. (2010). *Το πρόσωπο και οι άλλοι θέματα επικοινωνίας και κοινωνικής ψυχολογίας*. παπαζησης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

B. ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 1

7/12/22

Προφίλ συνεντευξιαζόμενης

Μορφωτικό επίπεδο ΤΕ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΟΚΟΜΟΣ

Εμπειρία σε έτη 22

Ερευνήτρια: Αγαπητέ συνάδελφε, θα ήθελα να συμμετέχετε στη διαδικασία της έρευνας μου με τη μέθοδο της συνέντευξης. Η έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια των μεταπτυχιακών σπουδών, με τίτλο Παιδαγωγικά μέσω καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών προσεγγίσεων, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, και με σκοπό την εκπόνηση της διπλωματικής, θα ήθελα αρχικά να σας ενημερώσω ότι η διάρκεια της συνομιλίας εκτιμάται περίπου στα 10 έως 15 λεπτά, η διαδικασία της συνέντευξης είναι ανώνυμη θα καταγραφεί μόνο ο ήχος και τα δεδομένα που θα συγκεντρωθούν θα αναλυθούν μόνο για το σκοπό της έρευνας. Αν σε οποιαδήποτε στιγμή θελήσετε να αποχωρήσετε από τη συνέντευξη μπορείτε να το δηλώσετε. Σας ευχαριστώ πολύ

Ερευνήτρια: 1) Τι πτυχίο έχετε και πόσα χρόνια εμπειρίας είχατε σε τάξη και πόσα στην θέση που είστε σήμερα ;

Συνεντευξιαζόμενη: Λοιπόν το πτυχίο μου είναι πτυχίο Βρεφονηπιοκομίας ΤΕΙ Αθήνας και η εμπειρία μου είναι 22 χρόνια συνολικά τα τελευταία επτά κατέχω θέση υπεύθυνης του σταθμού αλλά παράλληλα βρίσκομαι και μέσα στην τάξη

Ερευνήτρια: 2) Έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο η μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή ;

Συνεντευξιαζόμενη: ρωτήσατε κάποιο σεμινάριο ή μεταπτυχιακό Όχι δεν έχω παρακολουθήσει ούτε κάποιο σεμινάριο ούτε κάποιο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σχετικά με την ειδική αγωγή Γιατί δεν σας κρύβω ότι ενώ προσπάθησα να βρω δεν υπάρχουν επιλογές που να μπορεί κάποιος απόφοιτος του τμήματος μας να μεταπηδήσει και να επιλέξει να κάνει ένα μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή.

Ερευνήτρια: 3) Είχατε περιστατικά παιδιών με αυτισμό στην επαγγελματική σας πορεία;

Συνεντευξιαζόμενη: η απάντηση είναι θετική με είχα περιστατικά παιδιών με αυτισμό ακόμα και τότε που δεν μπορούσα να αναγνωρίσω ή να υποψιαστώ ότι μπορεί να ήταν Αυτισμός τα τελευταία χρόνια θα εστιάσω υπήρχαν κάποια περιστατικά που κλήθηκα να αντιμετωπίσω

Ερευνήτρια: 4) Είχαν ενημερώσει οι γονείς για το τι διάγνωση έχει το παιδί τους η το εντοπίσανε οι παιδαγωγοί της τάξης ;

Συνεντευξιαζόμενη συνήθως γινόταν αντιληπτό από τους παιδαγωγούς της τάξης Αλλά για να μην είμαι και απόλυτη θεωρώ ότι στην τόσο μικρή ηλικία ούτε οι ίδιοι το γνώριζαν ότι το παιδί τους μπορεί να έχει, κάποια σημάδια ίσως που δεν δίνουν σημασία και ούτε καν είχαν οι περισσότεροι διάγνωση στα χέρια τους οπότε σε όλες τις περιπτώσεις και το λέω κατηγορηματικά την υποψία Την είχαν οι παιδαγωγοί της τάξης οι οποίοι θεωρώ ότι εκείνοι το εντόπισαν πρώτα και μετά το επικοινωνήσαν με κάποιο τρόπο στους γονείς στον παιδίατρο το σταθμό και στην παραπέρα στην διοίκηση.

Ερευνήτρια: 5) Ενημερώσατε το νομικό πρόσωπο η τον δήμο ;

Συνεντευξιαζόμενη ενημέρωσα μόνο το νομικό πρόσωπο γιατί θεωρώ ότι από κει και πέρα είναι δουλειά του Νομικού προσώπου να τρέξει διαδικασίες προς το δήμο ενημέρωσα εγγράφως το νομικό πρόσωπο ειδικά σε μία περίπτωση που έχω τώρα στο μυαλό μου η οποία ήταν τέτοια η οποία έχρηζε οπωσδήποτε παράλληλη στήριξη στο παιδί αναγκαστικά. Λοιπόν έγινε κάποιο έγγραφο από εμένα ως προϊσταμένη γραφείου σε παιδικό σταθμό για να μπορέσει να ενημερωθεί η διοίκηση και να πράξει τα δέοντα

Ερευνήτρια: 6) Πως έγινε η προσέγγιση των γονέων ποιος ήταν αρμόδιος για την ενημέρωση ;

Συνεντευξιαζόμενη: Οποιοδήποτε ξεκινάμε την προσέγγιση των γονέων από ότι δασκάλες οι παιδαγωγοί της τάξης για κάθε τι είναι υπεύθυνες και αρμόδιες να κάνουνε την πρώτη κρούση την πρώτη επαφή την πρώτη κουβέντα με τον γονιό σε ατομικό ραντεβού θα τη δει αν προσωπικά και εφόσον ο γονιός το επιθυμεί θα μιλήσω για την περίπτωση. Τώρα την τελευταία που μου συνέβη αναγκαστικά μπήκα και υπεύθυνη Εγώ δηλαδή μπήκα και ως υπεύθυνη στην κουβέντα για το επιθυμούσε ο γονιός προς ενημέρωση του και θεωρώ ότι ήτανε και μία από τις αρμοδιότητες μου έτσι ώστε να γίνει λίγο πιο έγκυρα και με περισσότερο κύρος θα έλεγα η ενημέρωση προς τους γονείς για να προς όφελος του παιδιού. Γιατί καμιά φορά χρειάζεται δεν έχει τη δύναμη μόνο η δασκάλα της τάξης χρειάζεται να το πει και κάποιος πιο υπεύθυνα

Ερευνήτρια: 7) Ήταν εύκολη η παραδοχή του προβλήματος από τους γονείς;

Συνεντευξιαζόμενη: δυστυχώς είναι και πολύ τα κατανοητό. Δεν ήταν καθόλου εύκολη η παραδοχή του προβλήματος. Ήτανε και μία από τις περιπτώσεις που χρειάστηκε να επέμβω γιατί υπήρξε έντονη επιθετικότητα από έναν μπαμπά προς τη συνάδελφο που τον ενημέρωσε ότι το παιδάκι θα έπρεπε να αξιολογηθεί από κάποιον ειδικό γιατί έχουμε κάποια πρώιμα σημάδια που εμείς δεν μπορούμε να αξιολογήσουν ότι χρειάζεται οπωσδήποτε να το κοιτάξει ειδικός ο μπαμπάς έχει πολύ έντονη και άσχημη αντίδραση υπήρξε μία μεγάλη διαφωνία με την σύζυγό του τη μητέρα του παιδιού με ενεπλάκημεν και γιαγιά που έδρασε ως πυροσβεστήρας. Και προσπάθησε να καθησυχάσει ότι δεν συμβαίνουν όσα

εμείς βλέπουμε στο χώρο του παιδικού σταθμού. Οπότε από όλα αυτά δηλαδή το γεγονός ότι βγαίνει ότι δεν ήταν καθόλου εύκολη η παραδοχή του προβλήματος και επειδή έχουμε την ευκαιρία να έχουμε τα από πολύ μικρή ηλικία που βρεφική ηλικία τα παιδάκια που καλώς ή κακώς κάποια σημάδια φαίνονται ακόμα κι αν δεν μπορεί να γίνει επίσημη διάγνωση όπως μετά πληροφορήθηκα έμαθα από ειδικούς μέχρι να αποφοιτήσει το παιδί από τον παιδικό σταθμό και δεδομένο ότι μέχρι πριν τρία χρόνια είχαμε και παιδιά μέχρι την νηπιακή ηλικία καταλαβαίνετε ότι είδαμε τη διάρκεια ότι μπορείς και μέχρι τότε και μπορεί και

αργότερα ο γονιός να μην έχει παραδοχή του προβλήματος να εθελουφλεί και να κρατάει η άμυνα και να προσπαθεί να διασκεδάσει τις εντυπώσεις ότι δεν συμβαίνει κάτι στο βαθμό τουλάχιστον που προ Προέκυψε πολύ γρήγορα ένα περιστατικό επιδίωξα να ενημερωθώ από το δήμο από το δικό πρόσωπο βασικά για το αν μπορούμε να έχουμε παράλληλη στήριξη εκεί ίσως ο δήμος αγνοώντας τον κανονισμό η Αυτός δεν ήταν ακόμα σε ισχύι δεν ξέρω τους λόγους ενημερώθηκα επίσημα ότι δεν υπήρχε παροχή παράλληλης στήριξης του κανονισμού του δικού μας παιδικούς σταθμούς στο δήμο Παλλήνη. Οπότε αυτό απαντήθηκε τους γονείς για να λάβουν εκεί με τα δικά τους μέτρα και πιθανολογώ ότι μία από τις επόμενες ερωτήσεις πάμε εκεί κάτω οδηγηθήκαμε με τη ροή της κουβέντας αν θέλετε να σας απαντήσω γιατί τελικά αν παρείχε ο γονιό

Ερευνήτρια: 8) Επιδιώξατε να σας παρέχει παράλληλη στήριξη το νομικό πρόσωπο η ο Δήμος σύμφωνα με τον κανονισμό άρθρο 3 παράγραφος 1 του 41087/2017

Συνεντευξιαζόμενη: Σε καμία περίπτωση δεν παρείχε ο Δήμος και κατόπιν συνεννόησης με τη μητέρα του παιδιού εμείς πολύ σχετικά Συζητήσαμε αν θα μπορούσε να επιβαρυνθεί με το κόστος. Γιατί δεν είναι καθόλου εύκολα. Ούτε τα πράγματα σε τόσο τρυφερή ηλικία να έχει ένα τέτοιο κόστος το παιδί του αλλά σε μία από τις περιπτώσεις η μητέρα μας έφερε μία κοπέλα για παράλληλη στήριξη ένα πρόσωπο η οποία συνεργάστηκε μαζί μας ήτανε μία ειδική παιδαγωγός με σπουδές και σπουδές στην ειδική αγωγή και για ένα έτος σχεδόν σχολικό πάει σε παράλληλη στήριξη στο παιδάκι αυτό

Ερευνήτρια: 9) Παρείχε ο παιδικός σταθμός ειδικό παιδαγωγό η ζητήσατε ιδιωτική παράλληλη από τους γονείς ;

Συνεντευξιαζόμενη Ο παιδικός σταθμός δεν παρείχε σε καμία περίπτωση από αυτές που αντιμετωπίσαμε δέχθηκε μια μητέρα και έφερε ειδικό παιδαγωγό.

Ερευνήτρια: 10) Το παιδί Συνέχισε τη φοίτηση του στο παιδικό σταθμό;

Συνεντευξιαζόμενη με αυτισμό δεν σταμάτησε να φοιτά στον παιδικό σταθμό καθώς αυτό είναι και η οδηγία των ειδικών ότι πρέπει να είναι σε περιβάλλον με άλλα παιδάκια

Ερευνήτρια: 11) Αν έγινε διακοπή της φοίτησης ποιος ήταν αρμόδιος που πήρε την απόφαση ;

Τώρα στη δική σας περίπτωση μου είπατε ότι δεν έχετε δει να έχει γίνει διακοπή της φοίτησης αλλά υποθετικά μιλάμε Εάν γινόταν διακοπή ποιος θα ήταν αρμόδιος να πάρει αυτή την απόφαση;

Συνεντευξιαζόμενη η Υπηρεσιακή διευθύντρια και η πρόεδρος του Νομικού προσώπου ή όχι πρόεδρος διότι δεν σας κρύβω ότι παρόλο που δεν χρειάστηκε να γίνει διακοπή στον κανονισμό και είδα ότι ήταν ένα παιδάκι δεν τις προϋποθέσεις στη συμπεριφορά δύναται να προβεί σε διακοπή ο εκάστοτε φορέας όμως δεν έγινε ποτέ αυτό για τη δική μου γνώμη είναι ότι δεν θα έπρεπε να γίνει και για αυτό το λόγο δεν έγινε

Ερευνήτρια: 12)Τι ποσοστό παιδιών Συνέχισε τη φοίτηση του χωρίς παράλληλη στήριξη;

Συνεντευξιαζόμενη περίπου στα 10 παιδιά Τα 9 συνεχίζουν χωρίς παράλληλη στήριξη είναι πολύ υψηλό το ποσοστό και το τονίζω Γιατί δεν μπορεί ένας γονιός να σηκώσει το βάρος της φοίτησης του παιδιού του σε ένα παιδικό σταθμό που συμπεριλαμβάνει τροφεία και να επιβαρυνθεί και την παράλληλη στήριξη είναι απαγορευτικό Οπότε απαντώ ότι το 90% Συνέχισε χωρίς παράλληλη στήριξη και χωρίς καμία πίεση από τον σταθμο και τους παιδαγωγούς γιατί θέλω να συμπληρώσω ότι δεν έχει και λόγο παιδαγωγός να απαιτήσει κάτι τέτοιο.

Ερευνήτρια: 13) Τι ποσοστό παιδιών τους παρείχε παράλληλη στήριξη ο Δήμος η ιδιωτικά ;

Συνεντευξιζόμενη βέβαια απαντήθηκε πριν που είναι ότι το ποσοστό 9 στα 10 παιδιά συνεχίζουν χωρίς παράλληλη στήριξη 1 της 10 μπορεί να φέρει ιδιωτικά ο γονιός ενώ ο δήμος δεν συμμετέχει σε όλο αυτό

Ερευνήτρια: 14) πιστεύετε ότι προσφέρατε μία ικανοποιητική βοήθεια στο παιδί αυτό σύμφωνα με το πρόγραμμα που ακολουθήσατε στη διάρκεια της φοίτησης του

Συνεντευξιζόμενη θα πρέπει να μου διευκρινίσετε αν εννοείται αν μιλάμε για το παιδί που είχε παράλληλη στήριξη ή αν μιλάμε γενικά

Ερευνήτρια: Ας απαντήσετε γενικά αν το πρόγραμμα το καθημερινό που παρακολουθούσε το παιδί στον παιδικό σας σταθμό είδατε ότι έχει μία εξέλιξη και ότι το βοήθησε και αν το βοήθησε ικανοποιητικά.

Συνεντευξιζόμενη: Δεν μπορώ να πω ότι το βοηθάει κανένα παιδί ικανοποιητικά ένα πρόγραμμα παιδικού σταθμού Και μόνον γιατί αφενός η ρουτίνα η καθημερινότητα οι συνήθειες των υπάρχει ένα Πλαίσιο να υπάρχει η δημιουργική απασχόληση να υπάρχει φροντίδα να υπάρχει υπάρχουν τα ερεθίσματα είναι ικανοποιητικό για παιδιά που δεν έχουν ιδιαίτερα αυξημένες ανάγκες ένα παιδί όμως με αυτισμό επειδή έχει ειδικές ανάγκες στους περισσότερους τομείς από την αυτοεξυπηρέτηση από την φροντίδα του μέχρι την ανάπτυξη σε όλους τους υπόλοιπους τομείς θεωρώ ότι όχι δεν προσφέραμε ικανοποιητική βοήθεια στο παιδί αυτό γιατί τις περισσότερες φορές αν η παιδαγωγός δεν διακόπτει το πρόγραμμά της να τον βοηθήσει περισσότερο δεν μπορεί να ακολουθήσει το πρόγραμμα του. παιδικού σταθμού για αυτό και ανέφερα πριν ότι αν μιλάμε για το παιδάκι που έχει παράλληλη στήριξη Δεν έχει καμία σύγκριση το πώς βιώνει Αυτό το παιδάκι τη σχολική του ζωή στον παιδικό σταθμό εγώ έχω και εμπειρία με συνάδελφο και τα κόβω αλλά ειδικής αγωγής Είχαμε άριστη συνεργασία και το παιδί αποκόμισε μέσα σε ένα έτος πάρα πολλά και είχε πάρα πολλές πάρα πολύ μεγάλη εξέλιξη από το φαγητό του που καταφέραμε χαρακτηριστικά λέω να τρώει και ένα κριτσίνι στον παιδικό σταθμό για πρωινό και τυροπιτά κι πράγματα που συνήθισαν να κάνουν και στην καθημερινή του ζωή για να Εντάξει στο πρωινό με εμάς κατάφερε να καθίσει σε καρέκλα στο πρωινό για να πετάγονται

μαζί κατάφερε να συμμετέχει στις δραστηριότητες της λεπτής κινητικότητας όχι της αδρής όμως είχε όμως μία αρκετή συμβαδίσουν αδύνατη συμβάδιζε με το με τα άλλα παιδιά στο πρόγραμμα ακολουθούσε

Ερευνήτρια: 15) Θα επιθυμούσατε να υπάρχουν ενημερωτικά η ακόμη και εκπαιδευτικά προγράμματα από τον εργοδότη σας σχετικά με τον αυτισμό

Συνεντευξιαζόμενη: τώρα θίγεται ένα πολύ σημαντικό θέμα όχι μόνο θα επιθυμούσαμε όσοι θέλουμε να κάνουμε τη δουλειά μας καλά και ακόμα καλύτερα δηλαδή να εξελισσόμαστε αλλά είναι και επιτακτικό θεωρώ καθώς προκύπτουν διάφορα θέματα οπότε η επιμόρφωση σε τέτοιους χώρους ευαίσθητους είναι αναγκαίο να γίνεται. Ανάλογα με τις ανάγκες ο αυτισμός. Λοιπόν είναι μία ανάγκη γιατί οι παιδαγωγοί δεν έχουν κατάρτιση για τις διαταραχές έχουν γενική κατάσταση. Οπότε αν περιοδικά τακτικά ο δήμος οργάνωνε ημερίδες σεμινάρια ακόμα και μας παρείχε με έντυπο υλικό με ευκαιρίες και συγνώμη για τη στήριξη και οικονομικά ώστε να μας ωθήσει. Όποιος θέλει να πάει να επιμορφωθεί θα ήταν ευχής έργον και θα ήταν πολύ σημαντικό υποκαταστήσουμε τους συναδέλφους της ειδικής αγωγής που χρειάζονται όπως και να χει αλλά για να έχουμε καλύτερη γνώση. Όπως είπα και πριν για να μπορούμε να εντάξουμε ευκολότερα και ένα παιδάκι με αυτισμό και ένα παιδάκι με κάποια άλλη διαταραχή και το πρόγραμμά μας γιατί γενικότερα όπως το βλέπω και από τις τάξεις και παραγωγούς που είμαι εργαζόμενοι στους παιδικούς σταθμούς υπάρχουν μεγάλες ελλείψεις γνώσεων εννοώ. Όχι διάθεσης... την φτιάχνουν τη διάθεση αλλά δεν υπάρχουν τα μέσα και η γνώση τώρα να προβούν σε κάτι.

Ερευνήτρια: 16) Θα σας ενδιέφερε να ενημερωθείτε για τα αποτελέσματα της έρευνας

Συνεντευξιαζόμενη: Φυσικά. Θα με ενδιέφερε πολύ να ενημερωθώ για τα αποτελέσματα της έρευνας γιατί θα ήθελα να δω πώς κινούνται άλλοι Δήμοι στην Αττική και όχι μόνο αυτό αλλά θα ήθελα να τα έχω στα χέρια μου για να μπορώ και να τα συζητήσω να τα κοινοποιήσω σε κάποια από τις συναντήσεις που έχουμε τις συναδέλφους να ενημερωθούν και Εκείνες και να πάρουμε ιδέες και κάποιες οδηγίες που ίσως κάποιοι άλλοι σταθμοί σε αυτό το κομμάτι να είναι πιο προχωρημένοι πιο καινοτόμοι όλα πάντα με γνώμονα

τη φροντίδα στην ολοκλήρωση των παιδιών στην ανάπτυξη και τη διαχείριση τέτοιων περιστατικών τα οποία ούτε σπανίζουν Αλλά και να μην είναι πολύ συχνά Όταν όμως προκύπτουν δημιουργούν τέτοια προβλήματα στην ομάδα που είναι πολύ σημαντικό να επικοινωνούμε μεταξύ μας τέτοια ζητήματα σοβαρά ωραία σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συμμετοχή εγώ ευχαριστώ γιατί μου δόθηκε η δυνατότητα να συμμετέχω σε μία έρευνα που ξεπερνάει κατεστημένα είναι κάτι διαφορετικό είναι μία έντονη ανάγκη για τους παιδικούς σταθμούς να φωνάξω ότι χρειάζεται περισσότερο γνώση για να βοηθηθούν όλα τα παιδάκια και αυτά τα παιδάκια που έχουν αυτή τη μορφή δυσκολίας κάποια σημαίνει φροντίδα Και γιατί όχι και οι γονείς του που και αυτοί καλούνται με το που ξεκινάνε το πρώτο μικρό σχολείο να αντιμετωπίσουν το ρατσισμό τον δρόμο τους το σπίτι τους περιμένει Οπότε μία πιο παιδαγωγός πιο έτοιμη να το πω πιο εμπειριστατωμένη γνώση μπορεί να τον βοηθήσει περισσότερο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 2

6/12/22

Προφίλ συνεντευξιαζόμενης

Μορφωτικό επίπεδο: ΔΕ Νηπιοβρεφοκόμος

Εμπειρία σε έτη 27

Ερευνήτρια: Αγαπητέ συνάδελφε, θα ήθελα να συμμετέχετε στη διαδικασία της έρευνας μου με τη μέθοδο της συνέντευξης. Η έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια των μεταπτυχιακών σπουδών, με τίτλο Παιδαγωγικά μέσω καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών προσεγ-

γίσεων, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, και με σκοπό την εκπόνηση της διπλωματικής, θα ήθελα αρχικά να σας ενημερώσω ότι η διάρκεια της συνομιλίας εκτιμάται περίπου στα 10 έως 15 λεπτά, η διαδικασία της συνέντευξης είναι ανώνυμη θα καταγραφεί μόνο ο ήχος και τα δεδομένα που θα συγκεντρωθούν θα αναλυθούν στην πορεία μόνο για το σκοπό της έρευνας. Αν σε οποιαδήποτε στιγμή θελήσετε να αποχωρήσετε από τη συνέντευξη μπορείτε να το δηλώσετε. Σας ευχαριστώ πολύ

Ερευνήτρια: 1) Τι πτυχίο έχετε και πόσα χρόνια εμπειρίας είχατε σε τάξη και πόσα στην θέση που είστε σήμερα ;

Συνεντευξιαζόμενη: Είμαι νηπιοβρεφοκόμος εργάζομαι 27 χρόνια, 17 χρόνια σε τάξη και σαν υπεύθυνη 10 χρόνια.

Ερευνήτρια: 2) Έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο η μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή ;

Συνεντευξιαζόμενη: Μεταπτυχιακό όχι, αλλά πολλά σεμινάρια στην ειδική αγωγή και στον αυτισμό.

Ερευνήτρια: 3) Είχατε περιστατικά παιδιών με αυτισμό στην επαγγελματική σας πορεία;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι πολλά περιστατικά

Ερευνήτρια: 4) Είχαν ενημερώσει οι γονείς για το τι διάγνωση έχει το παιδί τους η το εντοπίσανε οι παιδαγωγοί της τάξης;

Συνεντευξιαζόμενη: Τις περισσότερες φορές δεν το είχαν εντοπίσει οι γονείς, υπήρχαν όμως και κάποιες περιπτώσεις πολύ λίγες που είχαν ενημερώσει γονείς για τη διάγνωση και είχαν κάνει και αρκετή δουλειά με το παιδί.

Ερευνήτρια: 5) Ενημερώσατε το νομικό πρόσωπο η τον δήμο ;

Συνεντευξιαζόμενη: Εεεε τώρα αυτή είναι λίγο περίπλοκη η ερώτηση γιατί παλιότερα δεν υπήρχε το νομικό πρόσωπο οπότε η διαδικασία ήταν Πώς να το πω δεν βρίσκω τη λέξη υπήρχε ένα χάος **Ερευνήτρια: δηλαδή ο κάθε σταθμός ήταν μόνος του δεν ήταν όλοι οι σταθμοί κάτω από την ίδια σκέπη ;**

Συνεντευξιαζόμενη: όχι... όχι.... δεν είναι ακριβώς έτσι ήμασταν στη δημοτική επιχείρηση διαλύθηκε η δημοτική επιχείρηση και μετά μπήκαμε στο νομικό πρόσωπο σαν δημοτική επιχείρηση Δεν είχαμε παροχές. Όταν έγινε το νομικό πρόσωπο έγιναν και άλλες υπηρεσίες υπήρχε η ψυχολογική υποστήριξη με ψυχολόγους λογοθεραπευτές εκεί μπορούσαμε να απευθυνθούμε σε αυτούς να έχουμε μια βοήθεια πώς να κινηθούμε πώς να χειριστούμε τους γονείς να στείλουμε τους γονείς εκεί για μια πρώτη εκτίμηση όσοι δεχόντουσαν να πάνε και μετά αυτοί τους καθοδηγούσαν δεν ήταν θεραπευτικός ο ρόλος τους αλλά μπορούσαν να κάνουν μια διάγνωση Και να πούνε ότι εμείς είμαστε της άποψης ότι πρέπει να πάτε σε αναπτυξιολόγο να δει αυτό... αυτό... αυτό όσο υπήρχε αυτό ήταν λίγο πιο βοηθητική κατάσταση ή διοίκηση σαν διοίκηση για να ξέρεις εγώ έχω καταφέρει και μια χρονιά είχα και παράλληλη στήριξη την οποία την πλήρωναν οι γονείς για να το πετύχουμε αυτό ιδρώσαμε αλλά το πετύχαμε. **Ερευνήτρια: να φανταστώ ήταν δεκτικοί και οι γονείς;** οι γονείς το ξέρανε στη συγκεκριμένη περίπτωση πήγαν να το κρύψουνε δεν το είπανε από την αρχή μιλήσαμε για άλλο πρόβλημα ότι οι αλλεργίες του τον έχουνε πάει πίσω στην πορεία όμως ήταν ολοφάνερο μετά το παραδέχτηκα ναι και μετά κινηθήκαμε από κοινού.

Ερευνήτρια: 6) Πως έγινε η προσέγγιση των γονέων ποιος ήταν αρμόδιος για την ενημέρωση ;

Συνεντευξιαζόμενη: Εγώ όταν διαπιστώνεται ότι υπάρχει ένα θέμα υπάρχει στο σταθμό ένα παιδί με αυτισμό στην προσέγγιση όταν ήμουνα δασκάλα το έκανα εγώ δεν το έκανε η υπεύθυνη και σαν υπεύθυνη πλέον πάλι το κάνω εγώ είδη φέτος παραδείγματος χάρη έχουμε παρατηρήσει κάποια άλλα Εγώ συνήθως είμαι στην τάξη δεν κλείνομαι μέσα σε ένα γραφείο και η δασκάλα μου το μη μου το έλεγε θα το έβλεπα έτσι κι αλλιώς και ήδη έχει γίνει η πρώτη προσπάθεια, Μιλήσαμε ξεκάθαρα ότι αν ήταν δικό μου παιδί θα το

πήγαινα στην αναπτυξιολόγο για να μου φύγει η ιδέα σαφώς δεν μπορούμε να κάνουμε διάγνωση αλλά όμως μπορούμε να πούμε αυτά που παρατηρούμε του τα είπα αυτά που παρατηρούμε μαζί κάναμε συνάντηση γονέων μαζί με την δασκάλα δώσαμε λίγο χρόνο γιατί νόμιζε ότι είναι θέμα προσαρμογής μιλήσαμε ξεκάθαρα οτι αν είναι δικό μου παιδί και πάλι γιατί παρατηρώ αυτό και αυτό Κάπως έτσι προσπαθούμε να τους πείσουμε και όταν είναι ήρεμοι οι γονείς είναι καλά όταν δεν είναι.....τότε είναι δύσκολα.

Ερευνήτρια: 7) Ήταν εύκολη η παραδοχή του προβλήματος από τους γονείς;

Συνεντευξιαζόμενη: Σχεδόν ποτέ πολύ σπάνια το αποδέχονται μέσα στο μυαλό τους . Έχω δεχθεί και επίθεση για αυτό το πράγμα σχεδόν χειροδίκησε γιατί επικαλέστηκε ότι δημιουργώ ψυχολογικά προβλήματα στη μαμά που εντόπισα Χωρίς να έχω κάνει διάγνωση ποτέ.

Ερευνήτρια: 8) Επιδιώξατε να σας παρέχει παράλληλη στήριξη το νομικό πρόσωπο η ο Δήμος σύμφωνα με τον κανονισμό άρθρο 3 παράγραφος 1 του 41087/2017

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι επιδίωξα και το κατάφερα

Ερευνήτρια: Άρα λειτούργησε ο καινούργιος κανονισμός στο δήμο σας ;

Δεν γνωρίζω καν την ύπαρξη του καινούργιου κανονισμού και αυτό το άρθρο που μου λέτε.

Ερευνήτρια: στον κανονισμό το 2017 άρθρο 3 παράγραφος ένα αναφέρεται ότι ο δήμος μπορεί να προσλάβει ειδικό παιδαγωγό σε τέτοιες περιπτώσεις.

Συνεντευξιαζόμενη: Το περιστατικό που σας αναφέρω ήταν πριν το 2017 δώσαμε πολύ μεγάλο αγώνα πραγματικά πολύ μεγάλο αγώνα όχι με τους γονείς πια αλλά με τη διοίκηση αν και κατά πλειοψηφία το Διοικητικό συμβούλιο η ψυχολόγος ή εκπρόσωπος εργαζομένων με βοήθησε πάρα πολύ στο διοικητικό συμβούλιο ένα πρόβλημα με μια προϊσταμένη ήταν αρνητική και η πρόεδρος Κάναμε εισήγηση και καταφέραμε να δεχτούνε άτομο ιδιωτικής παράλληλης που θα είναι μέσα στο χώρο του παιδικού σταθμού.

Ερευνήτρια: 9) Παρείχε ο παιδικός σταθμός ειδικό παιδαγωγό η ζητήσατε ιδιωτική παράλληλη από τους γονείς ;

Συνητεύτρια: Όπως ανέφερα και πιο πάνω το περιστατικό αυτό έγινε πριν το 2017 και χαίρομαι που μαθαίνω από σας την ύπαρξη του άρθρου 3 στον καινούργιο εσωτερικό κανονισμό εγώ κατάφερα να έχω ιδιωτική παράλληλη για το περιστατικό αυτό που σας ανέφερα. Ο δήμος όχι δεν παρείχε.

Ερευνήτρια: 10) Το παιδί συνέχισε τη φοίτηση του στο παιδικό σταθμό;

Συνητεύτρια: Όσα παιδιά έχω εδώ , τα παιδιά αυτά συνεχίζονται στο σταθμό κανονικά όσο είμαι εγώ... δεν είναι έτσι όλες οι περιπτώσεις βέβαια ακούγοντας από άλλες συναδέλφους...

Ερευνήτρια: 11) Αν έγινε διακοπή της φοίτησης ποιος ήταν αρμόδιος που πήρε την απόφαση ;

Συνητεύτρια: Ο αρμόδιος για αυτές τις περιπτώσεις είναι το νομικό πρόσωπο στο δικό μου σταθμό δεν έχει γίνει ποτέ διακοπή φοίτησης δεν ισχύει βέβαια αυτό σε άλλους σταθμούς γνωρίζοντας από συναδέλφους.

Ερευνήτρια: 12) Τι ποσοστό παιδιών συνέχισε τη φοίτησή του χωρίς παράλληλη στήριξη

Συνητεύτρια: Το μεγαλύτερο ποσοστό παιδιών στα τόσα χρόνια μου έχει τύχει μόνο 2 φορές να έχω ιδιωτική παραλία στην καλύτερη των περιπτώσεων θα καταφέρουμε να τους κάνουμε τους γονείς να συνειδητοποιήσουν τις δυσκολίες που έχει το παιδί και να απευθυνθούν εξωτερικά σε κάποιους ειδικούς να ξεκινήσουν κάποιες λογοθεραπείες, εργοθεραπείες και να έχουμε εμείς επικοινωνία με το εξωτερικό κέντρο συνήθως τη βγάζουμε τη χρονιά παλεύοντας να πείσουμε τους γονείς ότι κάτι πρέπει να κάνουν.

Ερευνήτρια: 13) Τι ποσοστό παιδιών τους παρείχαν παράλληλη στήριξη από το δήμο Η ιδιωτικά;

Συνεντευξιαζόμενη: Ένα πολύ μικρό ποσοστό και αυτό ήταν με ιδιωτική παράλληλη.

Ερευνήτρια: 14) Πιστεύετε ότι προσφέρατε μια ικανοποιητική βοήθεια στο παιδί αυτό σύμφωνα με το πρόγραμμα που ακολουθήσατε στη διάρκεια της φοίτησής του ;

Συνεντευξιαζόμενη: Χωρίς να θεωρηθεί εγωιστικό επειδή το έχω ψάξει πάρα πολύ με τον αυτισμό έχω κάνει πάρα πολλά σεμινάρια ιδιωτικά δεν έχω ειδικότητα αλλά έκανα ότι καλύτερο μπορούσα γιατί θεωρώ ότι έπιασε αυτή τη δουλειά για να μπορώ να βοηθάω αυτά τα παιδιά

Όχι δεν τον βοηθήσαμε γιατί εξαρτάται από πάρα πολλά πράγματα η βοήθεια δεν εξαρτάται μόνο αν η διεύθυνση έχει κάνει κάποια σεμινάρια πρέπει να υπάρχει και το εκπαιδευτικό προσωπικό πρέπει να είναι πολύ σε αριθμό το προσωπικό γιατί θέλει αυτό το παιδάκι μια δασκάλα δίπλα του για να μπορέσει να ανταπεξέλθει

πως η μόνη βοήθεια που προσφέραμε σε όλα αυτά τα χρόνια απειροελάχιστα λίγο να το εντάξουμε όταν υπήρχαν Οι σωστές συνθήκες Δηλαδή όταν τυχαίνει και υπήρχαν 2 δασκάλες στην τάξη όταν σπανιότατη περίπτωση.... οι με κοπέλες της πρακτικής που είχαν έναν άνθρωπο δίπλα του τότε ήταν λιγάκι πιο εύκολο πρακτική εννοώ που κάνουνε την μεγάλη την πρακτική κάθε μέρα εδώ όχι μία φορά τη βδομάδα αν βοηθήσαμε σε κάτι είναι τουλάχιστον να συνειδητοποιήσουν οι γονείς να μπουνε στην πρώτη διαδικασία και να ασχοληθούνε εκτός από τις περιπτώσεις που είχαν παράλληλη στήριξη που η μια περίπτωση ήταν συνειδητοποιημένη μαμά πριν 25 χρόνια αυτής της γυναίκας της βγάζω το καπέλο γιατί και οι γονείς ψυχολογική υποστήριξη και το παιδί έργο λογοθεραπεία και δάσκαλος της παράλληλης στήριξης Και εκεί που λέγανε ότι δεν πρόκειται πρώτη δημοτικού να πάει στην ηλικία των 6 ετών σίγουρα θα καθυστερήσει καθυστέρησε μόνο ένα χρόνο ήταν μεγάλο επίτευγμα Περίμενε να πάει ξέρω γω 8-9 ετών για να πάει την πρώτη τελικά στα 7 ξεκίνησε το Δημοτικό και θεωρώ Χαθήκαμε βέβαια θεωρώ ότι είχε εξέλξει Γιατί χωρίς λέει αυτό λοιπόν που προσφέρουμε εμείς Όχι εκπαιδευτικά με τα λίγα βασικά που ξέρουμε άντε λίγο να τα εντάξουμε στο πιο πολύ να πείσουμε τους γονείς και να τους βάλουμε στη διαδικασία αυτό είναι που μπορούμε να προσφέρουμε

Ερευνήτρια: 15) Θα επιθυμούσατε να υπάρχουν ενημερωτικά ή ακόμα και εκπαιδευτικά προγράμματα από τον εργοδότη σας σχετικά με τον αυτισμό;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι θα ήθελα να είναι ουσιαστικά όμως δηλαδή τώρα ψάχνουμε να βρούμε ένα σεμινάριο 2 ωρίτσες που θα 'ρθει.... . ποιος θα 'ρθει τζάμπα να μας το κάνει εντάξει πάμε εκεί χάνουμε το χρόνο μας και το ουσιαστικό δεν μας προσφέρει τίποτα.

Ερευνήτρια: 16) Σας ενδιαφέρει να ενημερωθείτε για τα αποτελέσματα της έρευνας;

Συνεντευξιαζόμενη: πολύ αλήθεια σας το λέω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 3

14/12/22

Προφίλ συνεντευξιαζόμενης

Μορφωτικό επίπεδο: ΤΕ Βρεφονηπιοκομίας

Εμπειρία σε έτη: 29

Ερευνήτρια: Αγαπητέ συνάδελφε, θα ήθελα να συμμετέχετε στη διαδικασία της έρευνας μου με τη μέθοδο της συνέντευξης. Η έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια των μεταπτυχιακών σπουδών, με τίτλο Παιδαγωγικά μέσω καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών προσεγγίσεων, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, και με σκοπό την εκπόνηση της διπλωματικής, θα ήθελα αρχικά να σας ενημερώσω ότι η διάρκεια της συνομιλίας εκτιμάται περίπου στα 10 έως 15 λεπτά, η διαδικασία της συνέντευξης είναι ανώνυμη θα καταγραφεί μόνο ο ήχος και τα δεδομένα που θα συγκεντρωθούν θα αναλυθούν στην πορεία μόνο για το σκοπό της έρευνας. Αν σε οποιαδήποτε στιγμή θελήσετε να αποχωρήσετε από τη συνέντευξη μπορείτε να το δηλώσετε. Σας ευχαριστώ πολύ

. Ερευνήτρια: 1) Τι πτυχίο έχετε και πόσα χρόνια εμπειρίας είχατε σε τάξη και πόσα στην θέση που είστε σήμερα ;

Συνεντευξιαζόμενη: ΤΕΙ βρεφονηπιοκομίας Αθήνας. . 29 χρόνια και τα τελευταία 8 χρόνια είμαι προϊστάμενη.

. Ερευνήτρια: 2) Έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο ή μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή ;

Συνεντευξιαζόμενη: Όχι

Ερευνήτρια: 3) Είχατε περιστατικά παιδιών με αυτισμό στην επαγγελματική σας πορεία ;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι είχα σαν προϊσταμένη στη διάρκεια αυτών των 8 χρόνων που σας είπα ήταν 4 περιστατικά.

Ερευνήτρια: 4) Είχαν ενημερώσει οι γονείς για το τι διάγνωση έχει το παιδί τους η το εντοπίσανε οι παιδαγωγοί της τάξης ;

Συνεντευξιαζόμενη: Στα 2 περιστατικά είχαν ενημερώσει γονείς για τη διάγνωση ήταν συνειδητοποιημένοι και είχαν φέρει και παράλληλη στήριξη στις άλλες 2 όχι , η μία περίπτωση δεν δέχτηκε ποτέ ότι το παιδί έχει πρόβλημα και η άλλη περίπτωση μου είπε για κάποιο χαρτί αναπτυξιολόγο ότι έχει μια δυσκολία στην επικοινωνία το παιδί το οποίο δεν μου το έδωσε ποτέ .... , δεχόταν δηλαδή το πρόβλημα η δεύτερη περίπτωση.

Ερευνήτρια: 5)Ενημερώσετε το νομικό πρόσωπο ή το δήμο ;

Συνεντευξιαζόμενη: Στις 2 περιπτώσεις που έφεραν παράλληλη και ήταν οι γονείς συνειδητοποιημένοι και με ενημέρωσαν για τη διάγνωση δεν έκανα τίποτα, στις άλλες 2 περιπτώσεις ενημέρωσα το νομικό πρόσωπο νομίζω πρόσωπο είχαμε τότε ακόμη, ότι υπάρχει

κάποιο βαρύ περιστατικό ένα παιδί που έχει μεγάλο πρόβλημα τυχαίνει όμως το συγκεκριμένο παιδί να είναι και της διοίκησης γνωστός οπότε ήταν λίγο δύσκολα τα πράγματα

Ερευνήτρια: 6) Πώς έγινε η προσέγγιση των γονέων ποιος ήταν αρμόδιος για την ενημέρωση ;

Συνεντευξιαζόμενη: Κοίταξε εγώ το εγώ ενημέρωσα στη μια περίπτωση μου λέγανε ότι το παιδί δεν έχει τίποτα το παιδί σπíti μιλάει στο σχολείο δεν μιλάει, το παιδί σπíti φέρεται αλλιώς στο σχολείο τα κάνει αυτά δεν δεχόντουσαν καν το πρόβλημα στη δεύτερη περίπτωση δέχτηκαν το πρόβλημα, δεν είπαν βέβαια ότι είναι αυτισμός σας είπα το έλεγαν με διαφορετική ορολογία αλλά όταν προσπάθησα να τους πω ότι το παιδί πρέπει να είναι λίγες ώρες και να είναι και να έχει κάποιον για βοήθεια με κάποια παράλληλη στήριξη θα το βοηθούσε μου είπαν δεν έχω να πληρώσω.

Ερευνήτρια: 7) Ήταν εύκολη η παραδοχή του προβλήματος από τους γονείς ;

Συνεντευξιαζόμενη: Όχι

Ερευνήτρια: 8) Επιδιώξετε να σας παρέχει παράλληλη στήριξη το νομικό πρόσωπο ο δήμος σύμφωνα με τον καινούργιο κανονισμό ;

Συνεντευξιαζόμενη: Όχι γιατί ξέρω ότι δεν πρόκειται να γίνει γιατί είναι δηλαδή το να κάνουν μια προκήρυξη όταν εγώ αυτό το συνειδητοποιώ φθινόπωρο, και για να για να φέρουν κάποιον ειδικής αγωγής πρέπει να γίνει μια προκήρυξη η οποία πρέπει να εγκριθεί είναι χρονοβόρα η διαδικασία δηλαδή από τη μια κανονισμός ο οποίος προβλέπει από την άλλη στην πράξη δεν είναι εφαρμόσιμο τόσο πολύ, παρά να έχεις κάποιον μόνιμο συνεργάτη τον οποίο να χρησιμοποιείται στους σταθμούς που έχουν τα παιδιά με θέματα.

Ερευνήτρια: 9) Παρείχε παιδικός σταθμός ειδικό παιδαγωγό και ζητήσατε ιδιωτική παράλληλη στήριξη;

Συνεντευξιαζόμενη: Δεν παρείχε ο παιδικός σταθμός παράλληλη στήριξη. ζήτησα ιδιωτική από τον έναν γονιό από τους 2 γιατί ο άλλος δεν δεχόταν καν ότι υπήρχε θέμα και μου είπε αυτό ότι δεν μπορεί να πληρώνει.

Ερευνήτρια: 10) Το παιδί συνέχισε τη φοίτησή του στο σταθμό ;

Συνεντευξιαζόμενη: Και από τις 4 περιπτώσεις οι 2 συνέχισαν κανονικά με την παράλληλη στήριξη αλλά και οι 2 άλλες που δεν είχαν παράλληλη πάλι συνέχισαν κανονικά.

Ερευνήτρια: 11) Αν έγινε διακοπή της φοίτησης ποιος ήταν αρμόδιος που πήρε την απόφαση ;

Συνεντευξιαζόμενη Αρμόδιος είναι η γενική διευθύντρια ή διευθυντής ο πρόεδρος ο δήμαρχος, οι 4 παραπάνω περιπτώσεις που σας ανέφερα συνεχίσανε κανονικά ξέρω μόνο μια περίπτωση που δεν έγινε καν εγγραφή στον παιδικό σταθμό ήταν ένα παιδάκι με κάποιο σύνδρομο, στην αρχή η μητέρα προσπάθησε να το αποκρύψει πράγμα το οποίο ήταν αδύνατο το παιδί αυτό δεν έφτασε καν στο παιδικό σταθμό και ήτανε απόφαση αν θυμάμαι καλά τότε δημάρχου γιατί δεν υπήρχε η υποδομή να υποστηρίξουμε το παιδί αυτό.

Ερευνήτρια: 12) Τι ποσοστό παιδιών συνέχισε τη φοίτησή του χωρίς παράλληλη στήριξη ;

Συνεντευξιαζόμενη: Σε αυτά τα 4 περιστατικά τα μισά το 50% δηλαδή συνέχισε χωρίς παράλληλη στήριξη.

Ερευνήτρια: 13) Τι ποσοστό παιδιών σας παρείχαν παράλληλη στήριξη από το δήμο ιδιωτικά ;

Συνεντευξιαζόμενη: Μόνο ιδιωτικά, ο δήμος δεν συμμετέχει σε όλο αυτό σας αναφέραμε και πιο πάνω άρα το υπόλοιπο 50% συνεχίζει με ιδιωτική παράλληλη.

Ερευνήτρια: 14) Πιστεύετε ότι προσφέρετε μια ικανοποιητική βοήθεια στο παιδί αυτό σύμφωνα με το πρόγραμμα που ακολούθησαν στο διάρκεια σας φοίτησής του;

Συνεντευξιαζόμενη: Τα 2 παιδιά που είχαν παράλληλη στήριξη καταφέρανε να έχουν λιγότερες εντάσεις μέσα στην ημέρα και να ακολουθούνε σας μπορούσαν με τη βοήθεια σας ειδικού παιδαγωγού το πρόγραμμα δεν είχαμε σας απαιτήσεις από τα παιδιά αυτά και μόνο που μπορούσαν και ήταν μέσα στην τάξη όσο περισσότερο μάλλον καθόντουσαν μέσα στην τάξη ήταν ένα κέρδος για σας. Τώρα στα 2 παιδιά που δεν είχαν παράλληλη στο ένα όχι δεν θεωρώ ότι του πρόσφερα γιατί δεν υπήρχε καν συνεργασία με σας γονείς στο δεύτερο και μόνο που δέχτηκαν το πρόβλημα και μόνο που έρχονται έτσι πιο λίγες ώρες και έχουμε μια επικοινωνία να το παίρνουν όταν έχει εντάσεις κατά κάποιο τρόπο να βοηθήθηκε γιατί σε σχέση με πέρυσι το παιδάκι το βλέπω φέτος καλύτερα.

Ερευνήτρια: 15) Θα επιθυμούσατε να υπάρχουν ενημερωτικά ή ακόμα και εκπαιδευτικά προγράμματα από τον εργοδότη σας σχετικά με τον αυτισμό ;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι φυσικά θα ήταν πολύ βοηθητικό.

Ερευνήτρια: 16) Σας ενδιαφέρει να ενημερωθεί για τα αποτελέσματα της έρευνας ;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι .

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 4

28/12/22

Προφίλ συνεντευξιαζόμενης

Μορφωτικό επίπεδο ΤΕ, ΠΕ, Μεταπτυχιακό.

Εμπειρία σε έτη 24

Ερευνήτρια: Αγαπητέ συνάδελφε, θα ήθελα να συμμετέχετε στη διαδικασία της έρευνας μου με τη μέθοδο της συνέντευξης. Η έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια των μεταπτυχιακών σπουδών, με τίτλο Παιδαγωγικά μέσω καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών προσεγ-

γίσεων, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, και με σκοπό την εκπόνηση της διπλωματικής, θα ήθελα αρχικά να σας ενημερώσω ότι η διάρκεια της συνομιλίας εκτιμάται περίπου στα 10 έως 15 λεπτά, η διαδικασία της συνέντευξης είναι ανώνυμη θα καταγραφεί μόνο ο ήχος και τα δεδομένα που θα συγκεντρωθούν θα αναλυθούν στην πορεία μόνο για το σκοπό της έρευνας. Αν σε οποιαδήποτε στιγμή θελήσετε να αποχωρήσετε από τη συνέντευξη μπορείτε να το δηλώσετε. Σας ευχαριστώ πολύ

Ερευνήτρια: 1) Τι πτυχίο έχετε και πόσα χρόνια εμπειρίας είχατε σε τάξη και πόσο στη θέση που είστε σήμερα

Συνεντευξιαζόμενη: Έχω 2 πτυχία... έχω πτυχίο ΤΕΙ βρεφονηπιοκομίας έχω πτυχίο ΠΕ Νηπιαγωγού και έχω κάνει και ένα μεταπτυχιακό που τελείωσα πέρσι όχι όμως στην ειδική αγωγή, δουλεύω από το 1998 άρα μιλάμε για 24 περίπου χρόνια και έχω 5 χρόνια στην θέση που είμαι σήμερα.

Ερευνήτρια: 2) Έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή

Συνεντευξιαζόμενη: Όχι

Ερευνήτρια: 3) Είχατε περιστατικά παιδιών με αυτισμό στην επαγγελματική σας πορεία;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι

Ερευνήτρια: 4) Είχαν ενημερώσει γονείς για τη διάγνωση η εντόπιζαν οι παιδαγωγοί της τάξης ;

Συνεντευξιαζόμενη: Ως επί το πλείστον το εντοπίζαμε εμείς μέσα στην τάξη

Ερευνήτρια: 5) Ενημερώσατε το νομικό πρόσωπο ή τον δήμο ;

Συνεντευξιαζόμενη: Τον δήμο με την έννοια ότι ενημερώναμε την ψυχολόγο που συνεργάζεται με το νομικό πρόσωπο, τη ψυχολόγο του δήμου.

Ερευνήτρια: 6) Πώς έγινε η προσέγγιση των γονέων ποιος ήταν ο αρμόδιος για την ενημέρωση ;

Συνεντευξιαζόμενη: Η ψυχολόγος του δήμου **Ερευνήτρια: Δεν έγινε από σας η προσέγγιση ;**

Συνεντευξιαζόμενη: Όχι.

Ερευνήτρια: 7) Ήταν εύκολη η παραδοχή του προβλήματος από τους γονείς;

Συνεντευξιαζόμενη: Όχι δεν ήταν εύκολη.

Ερευνήτρια: 8) Επιδιώξετε να σας παρέχει παράλληλη στήριξη το νομικό πρόσωπο ή ο δήμος σύμφωνα με τον καινούργιο κανονισμό ;

Συνεντευξιαζόμενη: Εεεε. . . έγινε μια τέτοια επιδίωξη αλλά θεωρητικά δεν δικαιούμαστε λόγω του ότι είμαστε τέλος πάντων. . . δεν δικαιούμαστε σαν παιδικός σταθμός μας λέγανε ότι μόνο το μόνο στην εκπαίδευση μπορεί να. . . . να δοθεί αυτή η παροχή στους γονείς.

Ερευνήτρια: 9) Παρείχε παιδικός σταθμός ειδικό παιδαγωγό και ζητήσατε ιδιωτική παράλληλη στήριξη;

Συνεντευξιαζόμενη: Ο παιδικός σταθμός δεν παρείχε ειδικό παιδαγωγό ζητήσαμε από τους γονείς με δική τους επιβάρυνση.

Ερευνήτρια: 10) Το παιδί συνέχισε τη φοίτησή του στο σταθμό ;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι κανονικά μέχρι τέλη Ιουλίου.

Ερευνήτρια: 11) Αν έγινε διακοπή της φοίτησης ποιος ήταν αρμόδιος που πήρε την απόφαση;

Συνεντευξιαζόμενη: Δεν έγινε διακοπή της φοίτησης. **Ερευνήτρια: γενικά αρμόδιος για διακοπή της φοίτησης ποιος είναι;**

Η γενική διεύθυνση νομίζω σε συνεννόηση με τον εκάστοτε πρόεδρο του νομικού προσώπου αλλά τώρα δεν το ξέρω σε αυτό το κομμάτι εε. . νομίζω δεν ξέρω. . έχουν το δικαίωμα να διώξουμε ας πούμε ένα παιδί από τη δύναμη του σταθμού για αυτό το λόγο ; νομίζω ότι δεν ξέρω. . Δηλαδή μας λένε ότι πια με τον καινούργιο νόμο πρέπει να τα. . είμαστε υποχρεωμένοι να δεχτούμε όλα τα παιδιά ακόμη και με προβλήματα.

Ερευνήτρια: 12) Τι ποσοστό παιδιών συνέχισε τη φοίτησή του χωρίς παράλληλη στήριξη ;

Συνεντευξιαζόμενη: Ότι περιστατικό υπήρχε συνέχισε δεν σταμάτησε ποτέ κανένα παιδί για αυτό το λόγο άρα 100%

Ερευνήτρια: 13) Τι ποσοστό παιδιών τους παρείχαν παράλληλη στήριξη ο δήμος ή ιδιωτικά από τα παιδιά;

Συνεντευξιαζόμενη: 2 παιδιά τους παρείχαν ιδιωτικά στα 6 παιδιά που θυμάμαι.

Ερευνήτρια: 14) Πιστεύετε ότι προσφέρατε μια ικανοποιητική βοήθεια στο παιδί αυτό σύμφωνα με το πρόγραμμα που ακολουθήσατε στη διάρκεια της φοίτησής του ;

Συνεντευξιαζόμενη: Όχι δεν νομίζω ότι πρόσφερα κάτι εποικοδομητικό γιατί δεν έχω την γνώση να το κάνω ούτε την κατάρτιση.

Ερευνήτρια: 15) Θα επιθυμούσατε να υπάρχουν ενημερωτικά ή ακόμα και εκπαιδευτικά προγράμματα από τον εργοδότη σας σχετικά με τον αυτισμό ;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι φυσικά.

Ερευνήτρια: 16)Σας ενδιαφέρει να ενημερωθείτε για τα αποτελέσματα της έρευνας;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι .

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 5

Προφίλ συνεντευξιαζόμενης

Μορφωτικό επίπεδο: ΠΕ Νηπιαγωγός

Εμπειρία σε έτη 17

Ερευνήτρια: Αγαπητέ συνάδελφε, θα ήθελα να συμμετέχετε στη διαδικασία της έρευνας μου με τη μέθοδο της συνέντευξης. Η έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια των μεταπτυχιακών σπουδών, με τίτλο Παιδαγωγικά μέσω καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών προσεγγίσεων, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, και με σκοπό την εκπόνηση της διπλωματικής, θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι η διάρκεια της συνομιλίας εκτιμάται περίπου στα 10 έως 15 λεπτά, η συνέντευξη είναι ανώνυμη θα καταγραφεί μόνο ο ήχος και τα δεδομένα που θα συγκεντρωθούν θα αναλυθούν στην πορεία μόνο για το σκοπό της έρευνας. Αν σε οποιαδήποτε στιγμή θελήσετε να αποχωρήσετε από τη συνέντευξη μπορείτε να το δηλώσετε. Σας ευχαριστώ πολύ

Ερευνήτρια: 1) Τι πτυχίο έχετε και πόσα χρόνια εμπειρίας είχατε σε τάξη και πόσα στη θέση που είστε σήμερα

Συνεντευξιαζόμενη: Πτυχίο έχω ΠΕ Νηπιαγωγού και μεταπτυχιακό στην ανάπτυξη του παιδιού chid Development λέγεται γιατί το έκανα στην Αγγλία και σε τάξη είμαι από το 2005 ως το 2017 και από το 17 μέχρι τώρα τμηματάρχη.

Ερευνήτρια: 2) Έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο ή μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή ;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι απόλυτα έχω δουλέψει και στην ειδική αγωγή, έχω δουλέψει πριν από διοριστώ στους παιδικούς σταθμούς έχω δουλέψει δυόμισι χρόνια σε ειδικό κέντρο με παιδιά με αυτισμό και ψύχωση σε δημόσιο φορέας, οπότε έχω δουλέψει έχω κά-

νει το μεταπτυχιακό γιατί το child Development ήταν για την φυσιολογική και την μη φυσιολογική ανάπτυξη έχω κάνει στην ΨΥΠΕ μια δίχρονη εκπαίδευση για μαθησιακές δυσκολίες ε και διάφορα σεμινάρια γενικά.

Ερευνήτρια: 3) Είχατε περιστατικά παιδιών με αυτισμό στην επαγγελματική σας πορεία ;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι φυσικά.

Ερευνήτρια: 4) Είχαν ενημερώσει οι γονείς για τη διάγνωση η το εντοπίσανε οι παιδαγωγοί της τάξης ;

Συνεντευξιαζόμενη: Κάποιοι ναι κάποιοι όχι, προσωπικά επειδή αισθάνομαι και περήφανη γι αυτό όταν ήμουνα στην τάξη ήμουν η πρώτη που κατάφερα και επεδίωξα με να πώς να το πω να πείσω τους γονείς για το καλό των παιδιών να φέρουν οι ίδιοι παράλληλη στήριξη και είχαμε δηλαδή επειδή έχω επαφή και με τα 2 τα παιδάκια ακόμα, το ένα το παιδάκι μάλιστα με την πρόωρη παρέμβαση κατάφερε να πάει πέρα το ότι έχασε μια χρονιά σχολείο πλέον είναι στο σχολείο και χωρίς παράλληλης στήριξης και λένε πολλοί οπότε συνήθως είχαμε καλή συνεργασία αλλά νομίζω έχει μεγάλη σημασία πως το διαχειρίζεται ο παιδαγωγός.

Ερευνήτρια: 5) Ενημερώσατε το νομικό πρόσωπο ή τον δήμο;

Συνεντευξιαζόμενη: Ενημέρωσα το νομικό πρόσωπο εμείς με τον δήμο δεν έχουμε σχέση.

Ερευνήτρια: 6) Πώς έγινε η προσέγγιση του γονέα ποιος ήταν αρμόδιος για την ενημέρωση ;

Συνεντευξιαζόμενη: Εγώ συνήθως το κάνω χρησιμοποιούμε και το ψυχολόγο αλλά το συντονισμό όλο το κάνω εγώ και παραπέμπω στον ψυχολόγο και μετά σε συνεργασία εγώ, ψυχολόγος και η παιδαγωγός τον συντονισμό όμως των έχω εγώ.

Ερευνήτρια: 7) Ήταν εύκολη η παραδοχή του προβλήματος από τους γονείς ;

Συνεντευξιαζόμενη: Σε κάποιες περιπτώσεις ναι σε κάποιες όχι δεν μπορώ να το πω δηλαδή ναι όχι αυτή την ερώτηση γιατί είναι κάποιιοι που δυσκολεύονται πάρα πολύ να το δούνε γενικά όμως θεωρώ ότι δεν είχαμε ακραίες περιπτώσεις δηλαδή που να μη συνεργαστούν εν τέλει απλά με πιο δυσκολία θα τους πείσουμε κάποιους άλλοι πιο πρόθυμα εξ αρχής με αγωνία ότι συμβαίνει αυτό στο παιδί μου πώς να το διαχειριστώ.

Ερευνήτρια: 8) Επιδιώξετε να σας παρέχει παράλληλη στήριξη το νομικό πρόσωπο σύμφωνα με τον καινούργιο κανονισμό του 2017 ;

Συνεντευξιαζόμενη: Από φέτος ήταν η πρώτη χρονιά που μας παρέχει η παράλληλη στήριξη είναι αυτή τη στιγμή και εδώ μέσω ΟΑΕΔ και έχουμε 2 παράλληλες στηρίξεις σε όλους τους παιδικούς δεν είναι αρκετό αλλά είναι μια αρχή, για τα περιστατικά που μας είχαν ενημερώσει όμως έτσι. . . γιατί στην πορεία βρήκαμε και άλλο που δεν ήταν δεν σημαίνει πάντα ότι γίνεται εγώ έχω καταλήξει δεν είναι πάντα εκ του πονηρού δεν είναι ότι οι γονείς πάνε να το αποκρύψουν πρώτον δεν έχουν μέτρο σύγκρισης ιδίως τώρα με τις καραντίνες με το covid επειδή πολλές οικογένειες ήταν κλεισμένες δεν είχαν αυτό θα το αντιληφθείς όταν το παιδί σου συγκρίνεις πας στην παιδική χαρά έτσι πας στο σχολείο και δεις αν δεν αρχίσει να σε ψυλλιάζει ο παιδίατρος ότι γιατί δεν έχει μιλήσει γιατί δεν κοιτάζει γιατί δεν μπορούν να ξέρουν δεν γνωρίζουν οι γονείς και όταν είναι και το πρώτο παιδί που ακριβώς θα μιλήσει θα κάνει υπάρχουν δικαιολογίες δεν είναι πάντα δηλαδή με πονηρό σκοπό να το πω έτσι δεν γνωρίζουν άρα απαντήσατε και στην ερώτηση 9 ότι σας παρείχε ο παιδικός σταθμός και κάποιιοι παρείχαν και ιδιωτική παράλληλη.

Ερευνήτρια: 10) το παιδί συνέχισε τη φοίτησή του στο σταθμό;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι δεν έχουμε διώξει ποτέ παιδί με ότι δυσκολία και να υπάρχει απλά μπορεί να περιορίζουμε τις ώρες παραμονής έτσι σε συμφωνία αυτό το κάνουμε

Ερευνήτρια: δέχονται συνήθως οι γονείς ; ναι τους πείθουμε γιατί πάμε για το ποιοτικό και όχι για το ποσοτικό.

Ερευνήτρια:11) εάν έγινε διακοπή της φοίτησης ποιος ήταν αρμόδιος που πήρε την απόφαση ;

Συνητεύτρια: Δεν έχει συμβεί

Ερευνήτρια: 12) Τι ποσοστό παιδιών συνέχισε τη φοίτησή του χωρίς παράλληλη στήριξη ;

Συνητεύτρια: Θα έλεγα ένα 70%

Ερευνήτρια: 13) τι ποσοστό παιδιών τους παρείχαν παράλληλη στήριξη από τον δήμο ή ιδιωτικά ;

Συνητεύτρια: 30%

Ερευνήτρια: 14) πιστεύετε ότι προσφέρετε μια ικανοποιητική βοήθεια στο παιδί αυτό σύμφωνα με το πρόγραμμα που ακολουθήσατε στη διάρκεια της φοίτησής του;

Συνητεύτρια: Ναι απόλυτα είδαμε διαφορά βέβαια και στην κοινωνικοποίησή του και στο να μάθει να ακολουθεί κάποιες εντολές και οδηγίες έστω και στερεοτυπικά με την ομάδα.

Ερευνήτρια: 15) Θα επιθυμούσατε να υπάρχουν ενημερωτικά ή ακόμα και εκπαιδευτικά προγράμματα από τον εργοδότη σας σχετικά με τον αυτισμό ;

Συνητεύτρια: Ναι φυσικά οποιαδήποτε γενικά εγώ είμαι υπέρ οποιαδήποτε επιμόρφωσης ίσως κάνουμε γενικά όχι τόσο εξειδικευμένα, γίνονται κάποια σεμινάρια αλλά θα γίνουν πχ για τις πρώτες βοήθειες θα γίνουν για για άλλου τύπου δεν θα γίνουν τόσο εξειδικευμένα αυτά όλα επειδή όλα υπάρχει κόστος και συνήθως θα προσφέρουν γιατί είναι σε συνεννόηση να είναι μέσα στα πλαίσια που μπορούν δηλαδή οι δωρεάν ή με κάποιο δεν είναι ότι θα γίνει οργανωμένα με κάποιο κονδύλιο και να επιλέξουμε εμείς. με προσωπική πρωτοβουλία γιατί δεν προχωράει λόγω χρημάτων.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 6

15/12/22

Προφίλ συνητεύτριας

Μορφωτικό επίπεδο ΤΕ Βρεφονηπιοκομίας

Εμπειρία σε έτη 12

Ερευνήτρια: Αγαπητέ συνάδελφε, θα ήθελα να συμμετέχετε στη διαδικασία της έρευνας μου με τη μέθοδο της συνέντευξης. Η έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια των μεταπτυχιακών σπουδών, με τίτλο Παιδαγωγικά μέσω καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών προσεγγίσεων, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, και με σκοπό την εκπόνηση της διπλωματικής, θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι η διάρκεια της συνομιλίας εκτιμάται περίπου στα 10 έως 15 λεπτά, η συνέντευξη είναι ανώνυμη θα καταγραφεί μόνο ο ήχος και τα δεδομένα που θα συγκεντρωθούν θα αναλυθούν μόνο για το σκοπό της έρευνας. Αν σε οποιαδήποτε στιγμή θελήσετε να αποχωρήσετε από τη συνέντευξη μπορείτε να το δηλώσετε. Θα σας παρακαλούσα πολύ να απαντήσετε με ειλικρίνεια. Σας ευχαριστώ πολύ

Ερευνήτρια: 1) Τι πτυχίο έχετε και πόσα χρόνια εμπειρίας είχατε σε τάξη και πόσα στη θέση που είστε σήμερα

Συνεντευξιαζόμενη: ΤΕΙ τα χρόνια εμπειρίας μου είναι από το 2010 έως και σήμερα για τα τελευταία τεσσεράμισι χρόνια έχω τη θέση προϊσταμένης αλλά μπαίνω και σε τάξη κανονικά χρεωμένη σαν δασκάλα.

Ερευνήτρια: 2) Έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο ή μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή ;

Συνεντευξιαζόμενη: Έχω κάνει έχω κάνει μετεκπαίδευση στην ειδική αγωγή στο εξ αποστάσεως στο καποδιστριακό πανεπιστήμιο καθώς και διαπαιδαγώγηση μικρών παιδιών και εφήβων πάλι στο καποδιστριακό πανεπιστήμιο.

Ερευνήτρια: 3) Είχατε περιστατικά παιδιών με αυτισμό στην επαγγελματική σας πορεία ;

Συνεντευξιαζόμενη: Αρκετά.

Ερευνήτρια: 4) Είχαν ενημερώσει οι γονείς για τη διάγνωση ή το εντόπισαν οι παιδαγωγοί της τάξης ;

Συνεντευξιαζόμενη: Σε 2 περιπτώσεις μου έχουν φέρει και μια σχετική βεβαίωση από αναπτυξιολόγο που έγραφε τις αδυναμίες των παιδιών και σε 2 άλλες περιπτώσεις δεν μου φέρανε αλλά και εμείς που διαπιστώσαμε κάποιες αδυναμίες των παιδιών όταν μιλήσαμε με τους γονείς και φυσικά πάντα έρχεται και ψυχολόγος και το βλέπει και βγάζουν μια απόφαση μαζί **ερευνήτρια έχει το νομικό πρόσωπο ψυχολόγο ;** έχει το νομικό πρόσωπο ψυχολόγο που έρχεται και παρακολουθεί τα παιδιά και μόλις εντοπίσουμε κάτι το βλέπει και εκείνος και καλούμε τους γονείς αν αποφανθεί ότι όντως υπάρχει κάποιο θεματάκι και τους λέει τι να κάνουν που να απευθυνθούν. φυσικά δεν το δέχθηκαν οι γονείς να πάνε και δεν πήγαν ποτέ και σε αυτές τις 2 περιπτώσεις.

Ερευνήτρια: 5) Ενημερώσατε το νομικό πρόσωπο ή τον δήμο ;

Συνεντευξιαζόμενη: Πάντα ενημερώνουμε το νομικό πρόσωπο και το νομικό πρόσωπο μας στέλνει τον ψυχολόγο και έξτρα εκτός από καθιερωμένες επισκέψεις που κάνει στα παιδιά μέσα στο χρόνο και βγάζει την απόφαση όπως προ είπα και καλούμε τους γονείς και τους ενημερώνουμε. Πάντα ενημερώνουμε το νομικό πρόσωπο.

Ερευνήτρια: 6) Πώς έγινε η προσέγγιση των γονέων ποιος ο αρμόδιος για την ενημέρωση ;

Συνεντευξιαζόμενη: Αρμόδιος είναι ο ψυχολόγος μαζί με εμένα την υπεύθυνη του σταθμού.

Ερευνήτρια: 7) Ήταν εύκολη η παραδοχή του προβλήματος από τους γονείς ;

Συνεντευξιαζόμενη: Εεεε ... μόνο σε 2 περιπτώσεις ήτανε οι γονείς αρνητικοί πιστεύαν ότι το παιδί δεν έχει πρόβλημα και λέγανε είναι παιδάκι,, , τα παιδάκια τα κάνουμε αυτά.

. . εε άλλοι είχαν προφασιστεί ότι είναι δίγλωσσά είναι η καταγωγή τους από άλλη χώρα που σημαίνει ότι δεν ήταν πολλά χρόνια στην Ελλάδα και τα παιδιά μπερδεύονταν σε αυτό το κομμάτι δεν μπορούσαν να επικοινωνήσουν επειδή δεν ήξεραν καλά τη γλώσσα όμως αποδείχθηκε στο τέλος της χρονιάς ότι δεν ήταν το θέμα της διγλωσσίας αλλά κάτι άλλο δεν το πήγανε ποτέ τώρα ίσως σε μεγαλύτερη τάξη να το δουν άλλοι παιδαγωγοί και να τους φωτίσουν να βοηθηθούν γιατί απ όσο γνωρίζω όσο πιο μικρά είναι και βοηθούν τα παιδάκια αυτά να τις αδυναμίες τις ανάλογες που έχει το καθένα μπορούν να βοηθηθούν όσο πιο νωρίς βοηθούνται και πιο πολύ έτσι πιστεύω εγώ και μερικές φορές ίσως είναι και αργά για να βοηθηθούνε.

Ερευνήτρια: 8) Επιδιώξατε να σας παρέχει παράλληλη στήριξη το νομικό πρόσωπο ή ο δήμος σύμφωνα με τον καινούργιο κανονισμό στο άρθρο 3 παράγραφος ένα του 41087 / 2017.

Συνεντευξιαζόμενη: Το νομικό πρόσωπο, εκεί απευθυνόμαστε εμείς να. . αλλά γνωρίζω ότι υπάρχει μια τεράστια διαδικασία μέχρι να φτάσει ένα παιδί να πάρει παράλληλη στήριξη οπότε δεν φτάνουμε ποτέ εμείς στους βρεφικούς σταθμούς από την εμπειρία μου το λέω έτσι όσες φορές και να προσπάθησα ο χρόνος δεν μας έφτασε για να φτάσουμε μέχρι τον να περάσουμε τα παιδιά επιτροπή για να πάρουν την παράλληλη στήριξη δηλαδή είμαστε πάντοτε μένουμε στη φάση ότι τα παιδιά πάνε εργοθεραπεία λογοθεραπεία έχουν πάει είδη σε αναπτυξιολόγου και τους το έχει συστήσει αυτό την και από εκεί περιμένουμε το σχετικό ερωτηματολόγιο που μας δίνουν εμάς να συμπληρώσουμε τι βλέπουμε στο παιδί, κάνουν και εκείνοι την έκθεσή τους και μαζί με τη δική μας για να πάει στο στην περιφέρεια που περνάνε μια επιτροπή τα παιδιά αυτά όσον αφορά για την παράλληλη στήριξη και δεν φτάνουνε ποτέ. . . . μόνο ένα έφτασα μόνο ένα στην πορεία μου ένα παιδάκι έφτασε αλλά ήρθε η παράλληλη στήριξη όταν είχε ήδη πάει νηπιαγωγείο. Οπότε σε μας καθόλου δεν πρόλαβε.

Ερευνήτρια: 9) Παρείχε ο παιδικός σταθμός ειδικό παιδαγωγό ή ζητήσατε ιδιωτική παράλληλη στήριξη από τους γονείς. ;

Συνεντευξιαζόμενη: Σχετικά με το νομικό πρόσωπο απάντησα παραπάνω τώρα για την ιδιωτική παράλληλη και ζήτησα σε μία περίπτωση μόνο αλλά υπήρχε οικονομικό πρόβλημα ήταν μονογονεϊκή οικογένεια οπότε ήταν πολύ δύσκολο.

Ερευνήτρια: 10) Το παιδί συνέχισε τη φοίτησή του στο σταθμό ;

Συνεντευξιαζόμενη: Δεν το κατάλαβα αυτό .... . πότε δηλαδή;

Ερευνήτρια: έγινε η διάγνωση οι γονείς δεν φέραν παράλληλη στήριξη τα παιδιά συνεχίζουν κανονικά να φοιτούν χωρίς παράλληλη στήριξη;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι κανονικά όλα τα περιστατικά.

Ερευνήτρια: 11) Αν έγινε διακοπή της φοίτησης ποιος ήταν αρμόδιος που πήρε την απόφαση;

Συνεντευξιαζόμενη: Δηλαδή ;

Ερευνήτρια: παραδείγματος χάρη μπορεί να πει η μητέρα ότι δεν του προσφέρει κάτι ο παιδικός σταθμός και θέλω να το σταματήσω και να γίνει από την πλευρά της μητέρας η διακοπή ή μπορεί να γίνει και από την πλευρά της διοίκησης για διάφορους λόγους όπως μπορεί να μην υπάρχει το προσωπικό να ανταποκριθεί στις ανάγκες του παιδιού και να τεθεί θέμα ασφάλειας ποιος είναι ο αρμόδιος που παίρνει την απόφαση;

Συνεντευξιαζόμενη: Ο πρόεδρος του νομικού προσώπου και η διευθύντρια αλλά δεν έχει γίνει ποτέ.

Ερευνήτρια: 12) Τι ποσοστό παιδιών συνέχισε τη φοίτηση στο σταθμό χωρίς παράλληλη στήριξη ;

Συνεντευξιαζόμενη: Όλα όσα προ είπα τα περιστατικά συνεχίσανε κανονικά άρα το 100% των παιδιών. Εδώ να σημειώσω εδώ ότι το νομικό πρόσωπο η διευθύντρια και ο πρόεδρος όταν συζητάμε τέτοια θέματα που ανάλογα με τη διάγνωση που έχουμε από τον αναπτυξιολογο μας δίνουν ένα επιπλέον άτομο να προσέχει αυτά τα παιδιά.

Ερευνήτρια: *οπότε κάποιος συνάδελφος από άλλο σταθμό έρχεται να προσφέρει βοήθεια ;*

Συνεντευξιαζόμενη: Γενικά από το προσωπικό τον στέλνει η διοίκηση όπως και τώρα έχω ένα περιστατικό και έχω μια συνάδελφο που βοηθάει με αυτό το παιδί.

Ερευνήτρια: *13) τι ποσοστό παιδιών τους παρείχαν παράλληλη στήριξη από τον δήμο ή ιδιωτικά ;*

Συνεντευξιαζόμενη: Ιδιωτικά όχι δεν μου έχει τύχει. συνήθως βοηθάει το νομικό πρόσωπο όπως ανέφερα πριν.

Ερευνήτρια: *14) Πιστεύετε ότι προσφέρετε μια ικανοποιητική βοήθεια σε αυτό το παιδί σύμφωνα με το με το πρόγραμμα που ακολουθήσατε στην διάρκεια της φοίτησης του ;*

Συνεντευξιαζόμενη: Το βοηθάει εν μέρη όχι δεν το βοηθάει 100% γιατί και ο χώρος δεν είναι κατάλληλος θεωρώ ότι πολλά ερεθίσματα πολλές φωνές δεν μπορούν τα παιδιά αυτά να το αντέξουμε και το βλέπω και στην πράξη αυτό με αποτέλεσμα το παιδί να κλείνει τα αυτιά του όταν ακούει τα άλλα παιδιά και δεν υπάρχει ο απαραίτητος χρόνος τώρα βέβαια με την παιδαγωγό που έχω γίνονται πραγματάκια έχουμε κάνει κάρτες ειδικές που το καθοδηγούμε έχουμε συνεργαστεί και με το κέντρο που κάνει εργοθεραπεία λογοθεραπεία και μας είπανε κάτι πραγματάκια που δουλεύουνε τώρα αυτοί εκεί να τα κάνουμε και εμείς παράλληλα εδώ, και εγώ την εμπειρία μου προτείνω κάποια πράγματα και φυσικά κάνει. . ακολουθεί το πρόγραμμα το δικό μας παρά μόνο όσες φορές το παιδί κουράζεται μέσα στην τάξη που γίνεται πολύ συχνά αυτό το παιδάκι αυτό αποχωρεί σε έναν άλλο χώρο με την παιδαγωγό και φυσικά και εμένα και κάνουμε κάποια πραγματάκια που μας έχουνε πει και το βοηθάμε.

Ερευνήτρια: *15) Θα επιθυμούσατε να υπάρχουν ενημερωτικά η ακόμη και εκπαιδευτικά προγράμματα από τον εργοδότη σας σχετικά με τον αυτισμό ;*

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι κάνουμε ήδη. . μας τα παρέχει το νομικό μας πρόσωπο, ναι πολλά σεμινάρια αλλά και όχι μόνο για θέματα παιδιών με αυτές τις ιδιαιτερότητες αλλά και για

άλλα ψυχολογίας θέματα που αφορούν την επικοινωνία μας με τους γονείς πολλά... πάρα πολλά σεμινάρια. Τώρα με τον COVID κάναμε διαδικτυακά. **ερευνήτρια τα σεμινάρια τα κάνατε πρωί απόγευμα;**

Συνεντευξιαζόμενη: Κυρίως απόγευμα κάναμε πολλά σεμινάρια ο δήμος μας παρέχει πολλά σεμινάρια για να μας επιμορφώσει.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 7

7/12/22

Προφίλ συνεντευξιαζόμενης

Μορφωτικό επίπεδο ΤΕ Βρεφονηπιοκομίας

Εμπειρία σε έτη 20

Ερευνήτρια: Αγαπητέ συνάδελφε, θα ήθελα να συμμετέχετε στη διαδικασία της έρευνας μου με τη μέθοδο της συνέντευξης. Η έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια των μεταπτυχιακών σπουδών, με τίτλο Παιδαγωγικά μέσω καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών προσεγγίσεων, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, και με σκοπό την εκπόνηση της διπλωματικής, θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι η διάρκεια της συνομιλίας εκτιμάται περίπου στα 10 έως 15 λεπτά, η συνέντευξη είναι ανώνυμη θα καταγραφεί μόνο ο ήχος και τα δεδομένα που θα συγκεντρωθούν θα αναλυθούν μόνο για το σκοπό της έρευνας. Αν σε οποιαδήποτε στιγμή θελήσετε να αποχωρήσετε από τη συνέντευξη μπορείτε να το δηλώσετε Σας ευχαριστώ πολύ.

Ερευνήτρια: 1) Τι πτυχίο έχετε και πόσα χρόνια εμπειρίας είχατε στην τάξη και πόσο στη θέση που είστε σήμερα;

Συνεντευξιαζόμενη: Έχω πτυχίο ΤΕΙ βρεφονηπιοκομίας και η εμπειρία μου είναι 20 χρόνια και στη θέση αυτή είμαι 3 χρόνια

Ερευνήτρια: 2) Έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο ή μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή;

Συνεντευξιαζόμενη: Σεμινάριο. σεμινάρια μάλλον πάρα πολλά που έχουνε και ειδικευση στην ειδική αγωγή και μπλέκει το δευ με τον αυτισμό και τον αυτισμό μόνο Έχω κάνει αρκετά.

Ερευνήτρια: 3) Είχατε περιστατικά παιδιών με αυτισμό στην επαγγελματική σας πορεία;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι αρκετά

Ερευνήτρια: 4) Είχαν ενημερώσει γονείς για τη διάγνωση ήταν εντόπισαν οι παιδαγωγοί της τάξης ;

Συνεντευξιαζόμενη: Λόγω της μικρής ηλικίας δεν το γνώριζαν οι γονείς σπάνια ένας στους 5 να έχει μια υποψία και να το είχε ψάξει με αναπτυξιολόγο ήτανε λίγο στην αναζήτηση ότι κάτι υπάρχει δεν το γνωρίζουν οι γονείς...

Ερευνήτρια: 5) Ενημερώσατε το νομικό πρόσωπο ή το δήμο ;

Συνεντευξιαζόμενη: Συνήθως δεν ενημερώνουμε εκτός και αν είναι κάτι πολύ τρανταχτό δηλαδή όταν το αντιμετωπίζουμε μόνοι μας με τους γονείς θα επικοινωνήσουμε με τους γονείς θα το κουβεντιάσουμε θα τους μιλήσουμε θα δούμε εάν είναι ανοιχτοί στο να δεχτούν κάτι ότι κάτι υπάρχει μια ιδιαιτερότητα τέλος πάντων εμείς θα τους παραπέμψουμε έχουμε παιδοψυχολόγο στο νομικό πρόσωπο οπότε παραπέμπουμε στον παιδοψυχολόγο ο οποίος αυτός προσπαθεί να μιλήσει λίγο με τους γονείς ο παιδοψυχολόγος είναι σε μόνη βάση στο νομικό πρόσωπο και μια φορά την εβδομάδα επισκέπτεται τους σταθμούς μπαίνει στις τάξεις εμείς του λέμε τις δυσκολίες που υπάρχουν αντιμετωπίζει και αυτός κάποιες ιδιαιτερότητες και μετά μιλάει με τους γονείς για να μπορέσουν και οι γονείς να μπουνε σε μια σειρά δηλαδή να πάνε σε έναν αναπτυξιολόγο και να ακολουθήσουν την πορεία μετά του εργοθεραπευτή, λογοθεραπευτή και εμείς μετά σαν σταθμός είμαστε σε επικοινωνία με αυτούς και με τους γονείς βέβαια

Ερευνήτρια: 6) Πώς έγινε η προσέγγιση των γονέων ποιος ήταν ο αρμόδιος για την ενημέρωση

Συνεντευξιαζόμενη: Αρμόδιος είναι ο υπεύθυνος των τμημάτων δηλαδή εγώ που είμαι ΤΕ ας πούμε εδώ ναι εγώ θα συζητήσω με τον γονιό θα προσπαθήσουμε να το προσεγγίσουμε απαλά στην αρχή.

Κάποιοι γονείς δεν το αποδέχονται και είναι λογικό γιατί είναι πολύ ξαφνικό για αυτούς θέλει μια ιδιαίτερη προσέγγιση.

Ερευνήτρια: 7) Ήταν εύκολη η παραδοχή του προβλήματος από τους γονείς

Συνεντευξιαζόμενη: Όχι πολύ εύκολη, κυρίως αυτό που έχω αντιμετωπίσει εγώ είναι στους μπαμπάδες δηλαδή η μαμάδες είναι πιο συνειδητοποιημένες λένε ότι ναι έχεις δικό κάτι υπάρχει αλλά ο μπαμπάς είναι κάθετος τις περισσότερες φορές έτσι μην σου πω όλες, , , , ότι το παιδί είναι ανώριμο είναι μικρό θα μεγαλώσει και θα είναι μια χαρά δηλαδή αυτό έχω αντιμετωπίσει εγώ.

Ερευνήτρια: 8) Επιδιώξατε να σας παρέχει παράλληλη στήριξη το νομικό πρόσωπο ή ο δήμος σύμφωνα με τον καινούργιο κανονισμό

Συνεντευξιαζόμενη: Δεν γίνεται. . το έχουμε πει κατά καιρούς απλά δεν υπάρχει ο κατάλληλος κωδικός, δεν υπάρχει το κονδύλι και λόγω της μικρής ηλικίας των παιδιών σου λένε ότι έχουν περιθώριο τα παιδάκια αν μπορούν οι γονείς ιδιωτικά έχει καλώς αν δεν μπορούνε.

Ερευνήτρια: 9) Παρείχε ο παιδικός σταθμός ειδικό παιδαγωγό ή ζητήσατε ιδιωτική παράλληλη στήριξη από τους γονείς ;

Συνεντευξιαζόμενη: Δεν υπάρχει ειδικός παιδαγωγός ό τι μπορούμε εμείς και ότι σεμινάρια έχουμε κάνει εμείς. και ότι εμπειρία έχουμε εμείς. από τους γονείς έχουμε ζητήσει. δεν έχουμε ζητήσει ακριβώς.

έχουμε πει αν γίνεται και αν μπορούνε με βάση το χαρτί που θα τους δώσουμε από το ειδικό κέντρο που πάνε να παρέχουμε μια ειδική μια παράλληλη και το έχουμε καταφέρει αλλά όχι πάρα πολύ στα 5 παιδιά τα 2 να έχουν παράλληλη

Ερευνήτρια: 10) Το παιδί συνέχισε τη φοίτησή του στο σταθμό

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι ...ναι κανονικά.

Ερευνήτρια: 11) Αν έγινε διακοπή της φοίτησης ποιος ήταν ο αρμόδιος που πήρε την απόφαση ;

Συνεντευξιαζόμενη: Ο αρμόδιος είναι ο πρόεδρος φαντάζομαι. . ο αιρετός. . ο πρόεδρος με τη διεύθυνση του νομικού προσώπου, αλλά δεν έχει γίνει αυτό δεν υπάρχει τέτοια περίπτωση πρέπει να είναι πολύ τι να πω δεν ξέρω... να είναι ένα παιδάκι που όντως να μην μπορεί να σταθεί καθόλου; έχει τύχει γονιός να πει θα το πάω σε ένα άλλο σχολείο αλλά αυτό με δικιά του ευθύνη όχι ότι το έχουμε πει εμείς ή το νομικό πρόσωπο δεν έχει πει ότι δεν μπορούμε να το καλύψουμε δεν υπάρχει αυτό είναι πλέον μέσα στην καθημερινότητά μας.

Ερευνήτρια: 12) Τι ποσοστό παιδιών συνέχισε τη φοίτησή του χωρίς παράλληλη στήριξη ;

Συνεντευξιαζόμενη: Το 60% συνεχίζει χωρίς παράλληλη στήριξη

Ερευνήτρια: 13) Τι ποσοστό παιδιών τους παρείχαν παράλληλη στήριξη από το δήμο ή ιδιωτικά

Συνεντευξιαζόμενη: Ιδιωτικά το 40%

Ερευνήτρια: 14) πιστεύετε ότι προσφέρατε μια ικανοποιητική βοήθεια στο παιδί αυτό σύμφωνα με το πρόγραμμα που ακολουθήσατε στη διάρκεια της φοίτησης του;

Συνεντευξιαζόμενη: Ελπίζω και πιστεύω ότι κάτι καλό προσφέραμε στο παιδάκι αυτό, αυτά τα παιδάκια απλά θέλουν αγκαλιά, θέλει ιδιαίτερη προσέγγιση, θέλει πολλή προσωπική επαφή όταν υπάρχουν οι συνθήκες οι κατάλληλες όταν είμαστε 2 άτομα μέσα στο τμήμα και αν είμαστε και 3 ακόμα καλύτερα τότε έχει καλή αντιμετώπιση όταν είναι μια κοπέλα μόνη της για 2 ώρες ότι μπορεί κάνει δηλαδή. Είναι άσχετα με το αν έχουμε εμπειρία ή όχι και αν έχουμε γνώσεις αυτό το παιδάκι θέλει έναν άνθρωπο δίπλα του οπότε θα πρέπει να το παίρνω βοηθό να το παίρνω αγκαλιά αν μας δέχεται βέβαια γιατί είναι κάποια παιδάκια πιο προχωρημένο στάδιο που κάνουν και εξάρσεις που χτυπιούνται κάτω που δεν θέλουνε ούτε αγκαλιά εκεί να προσπαθούμε λιγάκι εφ' όσον μπορούμε να του μιλήσουμε ότι μπορεί να καταλάβει f αλλά είναι δύσκολο δεν υπάρχουν γνώσεις και δεν υπάρχει και ο κατάλληλος χώρος δηλαδή αυτό το παιδάκι θα πρέπει να βγει λίγο έξω να ηρεμήσει το μυαλό του από τα 25 παιδιά που έχει τάξει η βαβούρα που γίνεται δηλαδή έχουμε δει μεγάλη διαφορά από την αυλή που είμαστε και μπαίνουμε μέσα θέλει τουλάχιστον 01:00 για να συνέλθει το παιδάκι δηλαδή αυτή η βαβούρα βγάλε μπουφάν πλύνε χέρια κάτσε στην καρέκλα κάτσε στην παρεούλα να τραγουδήσεις αυτό είναι πολλές πληροφορίες οπότε το παιδί αυτό θέλει λίγο μια ώρα με κάποιον άνθρωπο να έρθει λίγο σε μια ισορροπία.

Ερευνήτρια: 15) Θα επιθυμούσατε να υπάρχουν ενημερωτικά ή ακόμη και εκπαιδευτικά προγράμματα από τον εργοδότη σας σχετικά με τον αυτισμό ;

Συνεντευξιαζόμενη: Εννοείται!. . και θα έπρεπε υποχρεωτικά να υπάρχουν **ερευνήτρια δεν υπάρχει κάτι που να έχετε κάνει ;** όχι δεν υπάρχουν κονδύλια **ερευνήτρια άρα ό τι σεμινάρια κάνετε είναι με δική σας πρωτοβουλία;** ναι όλα ιδιωτικά

Ερευνήτρια: 16) Σας ενδιαφέρει να ενημερωθείτε για τα αποτελέσματα της έρευνας

Συνεντευξιαζόμενη: Βεβαίως

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 8

14/12/22

Προφίλ συνεντευξιαζόμενης

Μορφωτικό επίπεδο ΤΕΙ Βρεφονηπιοκομίας

Εμπειρία σε έτη 24

Ερευνήτρια: Αγαπητέ συνάδελφε, θα ήθελα να συμμετέχετε στη διαδικασία της έρευνας μου με τη μέθοδο της συνέντευξης. Η έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια των μεταπτυχιακών σπουδών, με τίτλο Παιδαγωγικά μέσω καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών προσεγγίσεων, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, και με σκοπό την εκπόνηση της διπλωματικής, θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι η διάρκεια της συνομιλίας εκτιμάται περίπου στα 10 έως 15 λεπτά, η συνέντευξη είναι ανώνυμη θα καταγραφεί μόνο ο ήχος και τα δεδομένα που θα συγκεντρωθούν θα αναλυθούν μόνο για το σκοπό της έρευνας. Αν σε οποιαδήποτε στιγμή θελήσετε να αποχωρήσετε από τη συνέντευξη μπορείτε να το δηλώσετε. Σας ευχαριστώ πολύ

Ερευνήτρια: 1) Τι πτυχίο έχετε και πόσα χρόνια εμπειρίας είχατε στην τάξη και πόσο στη θέση που είστε σήμερα;

Συνεντευξιαζόμενη: Η εμπειρία στην τάξη δεν έχει σταματήσει να υπάρχει παρόλο που είμαι και στη θέση της προϊσταμένης είναι κάτι που αγαπώ πάρα πολύ η προϋπηρεσία μου είναι 24 χρόνια έχω τελειώσει το ΤΕΙ και τόσα χρόνια είναι και η εμπειρία μου στην τάξη στην θέση της υπεύθυνης του παιδικού σταθμού είμαι εδώ και 7 χρόνια

Ερευνήτρια: 2) Έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο ή μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή;

Συνεντευξιαζόμενη: Σεμινάριο ναι έχω παρακολουθήσει κατά καιρούς όπου αποτελεί είτε είναι μέρος ενός σεμιναρίου ή και συνεδρίου με θέματα ειδικής αγωγής είναι αρκετά ποιο εξειδικευμένο πρόγραμμα όχι μόνο τώρα που θυμάμαι έχω παρακολουθήσει ένα πρόγραμμα για τη διάγνωση μαθησιακών δυσκολιών.

Ερευνήτρια: 3) Είχατε περιστατικά παιδιών με αυτισμό στην επαγγελματική σας πορεία;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι είχα περιστατικό εεεε. . . και αντιμετωπίστηκε.

Ερευνήτρια: 4)είχαν ενημερώσει οι γονείς για τη διάγνωση ή το εντόπισαν οι παιδαγωγοί της τάξης ;

Συνεντευξιαζόμενη: όχι δεν είχα ενημέρωση από τους γονείς γιατί είχε τύχει σε μένα θα έλεγα υπήρχε απόκρυψη του γεγονότος ενώ υπήρχε διάγνωση.

Ερευνήτρια: 5) Ενημερώσατε το νομικό πρόσωπο ή τον δήμο ;

Συνεντευξιαζόμενη: Μίλησα πρώτα με τους ίδιους τους γονείς προσπαθώντας με πολύ ευγενικό τρόπο να τους κάνω να μιλήσουν γιατί ήθελα πρώτα να συνεννοηθώ με τους γονείς δηλαδή πρώτα αυτό με ενδιέφερε οι γονείς και το παιδί και αφού μιλήσαμε με τους γονείς που ήταν προτεραιότητά μου και ήρθαμε σε μια συνεννόηση μετά ενημέρωσα την τότε υπεύθυνη και τον δήμο στη συνέχεια **ερευνήτρια υπάρχει κάποιος υπήρχε κάποιος ψυχολόγος τότε στο νομικό πρόσωπο ή στο δήμο ;** ψυχολόγος τότε δεν υπήρχε Απλά η συνεννόηση που έγινε να είμαστε ανοιχτοί στο να έρθει η βοήθεια.

Ερευνήτρια: 5)πώς έγινε η προσέγγιση των γονέων ποιος ήταν ο αρμόδιος για την ενημέρωση ;

Συνεντευξιαζόμενη: Η προσέγγιση των γονέων έγινε αποκλειστικά από εμένα σαν παιδαγωγός της τάξης τότε και ήτανε στην ευθύνη μου το παιδί και ήθελα το καλύτερο και για αυτό και για την υπόλοιπη ομάδα.

Ερευνήτρια: 7) ήταν εύκολη η παραδοχή του προβλήματος από τους γονείς;

Συνεντευξιαζόμενη: Με τον τρόπο που έγινε το παρουσίασα πρώτα ως ένα δικό μου θέμα και προβληματισμό που αντιμετωπίζω και βέβαια δείχνοντάς τους κιόλας ότι με ενδιαφέρει πάρα πολύ να πετύχω το καλύτερο για όλη την ομάδα Γιατί εξαιρέσεις δεν υπάρχουν είναι μια ομάδα και έπρεπε να έχω το καλύτερο ήμουν μόνη μου με 20 παιδιά και δεν

μπορούσα κάποια στιγμή να το έχω οπότε ζητούσα τη βοήθειά τους να μου μιλήσουν και να βρούμε κάποια βοήθεια μια λύση οπότε εκεί έγινε και η παραδοχή.

Ερευνήτρια: 8) επιδιώξατε να σας παρέχει παράλληλη στήριξη το νομικό πρόσωπο ή ο δήμος σύμφωνα με τον καινούργιο κανονισμό ;

Συνεντευξιαζόμενη: Αυτή η περίπτωση που έτυχε σε μένα ήταν πριν από τον καινούργιο κανονισμό δεν υπήρχε πρόβλεψη τότε αλλά νομίζω ότι ήταν και πιο γρήγορο για τους γονείς να βρουν ένα άτομο για να κάνει παράλληλη στήριξη ιδιωτικά τώρα όμως αναγνωρίζουν έγκαιρα και δεν υπάρχει απόκρυψη από τους γονείς είχε προβλέψει ο οργανισμός και είχε προσλάβει παιδαγωγό ειδικής αγωγής μέσω προκήρυξης εκείνη τη χρονιά ξέραν όμως από την αρχή ότι υπάρχει θέμα που χρειάζεται βοήθεια

Ερευνήτρια: 9) παρείχε ο παιδικός σταθμός ειδικό παιδαγωγό ή ζητήσατε ιδιωτική παράλληλη στήριξη από τους γονείς ;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι παρείχε ο παιδικός σταθμός ειδικό παιδαγωγό και στην άλλη περίπτωση που δεν μπορούσε να παρέχει ήτανε πριν το νόμο του 2017 ζητήσαμε ιδιωτική παράλληλη.

Ερευνήτρια: 10) το παιδί συνέχισε τη φοίτησή του στο σταθμό ;

Συνεντευξιαζόμενη: Υπήρχε ένα μικρό κενό μέχρι να βρεθεί το άτομο από την οικογένεια που θα συνοδεύει το παιδί η θέση του τον περίμενε στο συρτάρι του η τάξη του και μεταήρθε κανονικά ολοκλήρωσε κανονικά τη χρονιά ερχόντουσαν και από το κέντρο που πήγαινε το παιδί ιδιωτικά σαν παρακολούθηση μέσα στην τάξη να δούνε λίγο να δούνε πως πηγαίνει Και γενικά θεωρώ γιατί τις συνθήκες αυτές ότι προσθέσαμε κάποιο λιθαράκι ότι βοηθήσαμε ως δηλαδή ο στόχος δεν ήταν τόσο μαθησιακός όπως έλεγε και το ιδιωτικό κέντρο F ήτανε η ένταξη η οποία είχε επιτευχθεί γιατί ήταν παιδί αγαπητό από όλη την ομάδα.

Ερευνήτρια: 11) αν έγινε διακοπή της φοίτησης ποιος ήταν ο αρμόδιος που πήρε την απόφαση ;

Συνεντευξιαζόμενη: Γενικά δεν μπορώ να ξέρω για άλλες περιπτώσεις εγώ θα μιλήσω ειδικά για την περίπτωση αυτή Ήταν θέμα ότι δεν μπορούσε να υπάρξει να εγγυηθεί ασφάλεια δεν μπορούσε να εγγυηθεί κάποιος την ασφάλεια ενός παιδιού ερευνήτρια εννοώ ποιος μπορεί να πάρει μια απόφαση για να διακόψει κάποιο παιδί Η γενική διευθύντρια ο πρόεδρος είπε ο προϊσταμένη αυτό εννοώ ποιος μπορεί να εισηγηθεί για να γίνει διακοπή. . f αυτό είναι συνδυαστικά γιατί εγώ τότε ήμουν παιδαγωγός τότε δεν μπορούσα να ξέρω πώς πάνε όλα τα στάδια λογικά ήταν ένα μαζί θέλω να πω και από την τότε προϊσταμένη και από τον οργανισμό δεν μπορεί αυτόνομα κάποιος να το πει αν δεν είναι επίσημο βέβαια οι γονείς έδειξαν απόλυτη κατανόηση το κατάλαβαν ότι ήταν αντικειμενικός ο παράγοντας και τίποτα παραπάνω οπότε για ένα μικρό χρονικό διάστημα το παιδί έμεινε εκτός τάξης.

Ερευνήτρια: 12) Τι ποσοστό παιδιών συνέχισε τη φοίτησή του χωρίς παράλληλη στήριξη ;

Συνεντευξιαζόμενη: Εεεε 2 περιπτώσεις που ξέρω ένα στο δικό μας σταθμό και άλλη μία σε έναν άλλο σταθμό του δήμου σε μας έφεραν ιδιωτική παράλληλη και στον άλλον σταθμό προσλαμβάνει ειδικό παιδαγωγό Άρα δεν είχαμε παιδιά χωρίς παράλληλη στήριξη

Ερευνήτρια: 13) Τι ποσοστό παιδιών τους παρείχαν παράλληλη στήριξη από το δήμο ή ιδιωτικά ;

Συνεντευξιαζόμενη: 100%

Ερευνήτρια: 14) Πιστεύετε ότι προσφέρατε μια ικανοποιητική βοήθεια στο παιδί αυτό σύμφωνα με το πρόγραμμα που ακολουθήσατε στη διάρκεια της φοίτησης του ;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι πιστεύω ναι.

Ερευνήτρια: 15) Θα επιθυμούσατε να υπάρχουν ενημερωτικά ή ακόμα και εκπαιδευτικά προγράμματα από τον εργοδότη σας σχετικά με τον αυτισμό ;

Συνεντευξιαζόμενη: Εεεε από τον οργανισμό. . . γιατί γενικός επιμορφώσεις γίνονται, , , ερευνήτρια ναι από τον δικό σας τον εργοδότη που είναι ο οργανισμός. Αν θα θέλατε να σας προσφέρουν ενημερωτικά προγράμματα σε όλους τους παιδικούς σταθμούς του δήμου. . γενικά εννοείτε ενημερωτικά προγράμματα; **Ερευνήτρια ναι από τον εργοδότη σας τον δήμο. . .** γενικά ενημερωτικά προγράμματα στο δήμο μας παρακολουθούμε ναι μας τα προσφέρει ο εργοδότης μας Για διάφορα θέματα Από σύμβουλο ψυχικής υγείας και για διάφορα θέματα που θέτουν οι παιδαγωγοί και αυτά μπορούν να τα παρακολουθούν και γονείς διαδικτυακά παλαιότερα ήταν και δια ζώσης αυτά τα προγράμματα

Ερευνήτρια: 16) Σας ενδιαφέρει να ενημερωθείτε για τα αποτελέσματα της έρευνας ;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι βέβαια.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 9

9/12/22

Προφίλ συνεντευξιαζόμενης

Μορφωτικό επίπεδο: ΤΕ Βρεφονηπιοκομίας

Εμπειρία σε έτη: 26

Ερευνήτρια: Αγαπητέ συνάδελφε, θα ήθελα να συμμετέχετε στη διαδικασία της έρευνας μου με τη μέθοδο της συνέντευξης. Η έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια των μεταπτυχιακών

σπουδών, με τίτλο Παιδαγωγικά μέσω καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών προσεγγίσεων, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, και με σκοπό την εκπόνηση της διπλωματικής, θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι η διάρκεια της συνομιλίας εκτιμάται περίπου στα 10 έως 15 λεπτά, η συνέντευξη είναι ανώνυμη θα καταγραφεί μόνο ο ήχος και τα δεδομένα που θα συγκεντρωθούν θα αναλυθούν μόνο για το σκοπό της έρευνας. Αν σε οποιαδήποτε στιγμή θελήσετε να αποχωρήσετε από τη συνέντευξη μπορείτε να το δηλώσετε. Σας ευχαριστώ πολύ

Ερευνήτρια: 1 Τι πτυχίο έχετε και πόσα χρόνια εμπειρίας είχατε σε τάξη και πόσα στην θέση που είστε σήμερα ;

Συνεντευξιαζόμενη: Έχω πτυχίο ΤΕΙ βρεφονηπιοκομίας και έχω τελειώσει και το ΤΕΑΠΗ του τμήματος εκπαίδευσης και αγωγής Προσχολικής ηλικίας στην Αθήνα 26 χρόνια στην τάξη και σε θέση ευθύνης είμαι τα τελευταία 8 χρόνια.

Ερευνήτρια: 2 Έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο ή μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή;

Συνεντευξιαζόμενη: Κάποιο σεμινάριο πολύ παλιά όχι κάτι άλλο

Ερευνήτρια: 3 Είχατε περιστατικά παιδιών με αυτισμό στην επαγγελματική σας πορεία ;

Συνεντευξιαζόμενη: Πολλές φορές

Ερευνήτρια: 4 Είχαν ενημερώσει οι γονείς για τη διάγνωση ή το εντόπισαν οι παιδαγωγοί της τάξης ;

Συνεντευξιαζόμενη: Εεε περισσότερες φορές όχι οι γονείς δεν είχανε εεεε. . . οι περισσότεροι δεν το αποδέχονταν ότι είχε κάποιο θέμα το παιδί τους Περισσότερο οι παιδαγωγοί το εντόπιζαν στην τάξη εκτός από κάποια περίπτωση που ήταν πολύ βαρύς αυτισμός και η μητέρα είχε φέρει από την αρχή παράλληλη στήριξη.

Ερευνήτρια: 5) ενημερώσατε το νομικό πρόσωπο ή τον δήμο ;

Συνεντευξιαζόμενη: Ενημερώνουμε τη διεύθυνση εεεε και το γραφείο προσωπικού αλλά δεν υπήρχε κάποια στήριξη ώστε να φέρουν κάποια παιδαγωγό ειδικής αγωγής η παράλληλη στήριξη. είναι χρονοβόρες οι διαδικασίες για παράλληλη στήριξη πρέπει να υπάρξει έγκαιρος προγραμματισμός προσλήψεων

Ερευνήτρια: 6) πώς έγινε η προσέγγιση των γονέων ποιος ήταν ο αρμόδιος για την ενημέρωση ;

Συνεντευξιαζόμενη: Συνήθως η παιδαγωγός και παιδοψυχολόγος που έχουμε τώρα παλαιότερα γινόταν από την παιδαγωγό δεν υπήρχε παιδοψυχολόγος **Ερευνήτρια δηλαδή τώρα στην ενημέρωση παρών θα είναι και η παιδοψυχολόγος** ναι θα είναι και η παιδοψυχολόγος μαζί.

Ερευνήτρια: 7) Ήταν εύκολη η παραδοχή του προβλήματος από τους γονείς;

Συνεντευξιαζόμενη: Τις περισσότερες φορές υπάρχει άρνηση είναι η πρώτη εεε. . είναι η πρώτη φορά που μπαίνουν σε πλαίσιο τα παιδιά και φαίνεται κάτι εντοπίζεται δηλαδή η απόκλιση και συνήθως οι περισσότεροι γονείς είναι αρνητικοί μετά γίνονται λίγο εχθρικοί και μπαίνουν σε μια άμυνα πολύ λίγες είναι οι περιπτώσεις που το αποδέχονται και σε αυτές τις περιπτώσεις συνήθως πάει και καλά το παιδί τους που υπάρχει έγκαιρη αποδοχή Εφέτος ας πούμε έχουμε ένα παιδάκι μάλλον 2 παιδιά στην τάξη που πιστεύουμε ότι είναι στο φάσμα στο ένα παιδί ο μπαμπάς ήταν υποψιασμένος από πριν είχε την αγωνία του περίμενε να του πούμε ότι ίσως κάνει λάθος Παρ όλα αυτά ωραία αντιμετώπιζανε πολλά προβλήματα Στο σπίτι παράδειγμα δεν μπορούσαν να το κάνουν μπάνιο, δεν μπορούσε να σταθεί πουθενά και είχαν και ένα άλλο παιδάκι οπότε είχαν μέτρο σύγκρισης Βέβαια αυτός ο γονιός κινήθηκε έγκαιρα πήγε σε αναπτυξιολόγο. Είπε ο γιατρός ότι είναι υψηλής λειτουργικότητας βέβαια τώρα είναι και η μικρή ηλικία είναι 2 ετών το παιδί οπότε η πρόγνωση του γιατρού ήταν υψηλού ρίσκου Και αυτός ο γονιός ξεκίνησε εργοθεραπεία 3 φορές την εβδομάδα και είχε αγωνία μήπως δεν είναι αρκετό αυτό που κάνει και υπάρχει στον αντίποδα μια άλλη περίπτωση που εντάξει η μαμά μπορεί να βλέπει κάτι στο παιδί

το οποίο είναι σε πιο βαριά μορφή δεν υπάρχει καμία επικοινωνία με το περιβάλλον, ενώ το προηγούμενο περιστατικό έχει επαφή έχει αντίληψη τώρα η μαμά του δεύτερου περιστατικού θέλει να δώσει χρόνο στο παιδί μήπως βελτιωθεί συνήθως πάντως υπάρχει άρνηση υπήρχε και άλλη περίπτωση που δεν ήταν στον αυτισμό ένα παιδί που δεν ανταποκρινόταν σε κανένα ερέθισμα σε πολύ μικρότερη ηλικία στο βρεφικό τμήμα ήταν σε πολλά επίπεδα οι δυσκολίες του που δεν υπήρχε περίπτωση να δεις αυτό το παιδί και να μην καταλάβεις ότι υπάρχει καθυστέρηση δεν ήταν αυτισμός το πιο πιθανό και οι γονείς αρνιόντουσαν ρωτάγαμε στο σπίτι σας ακούει η παιδίατρος είχε πει μήπως δεν ακούει να το ψάξουν οργανικά και μετά να δούνε αλλά οι γονείς ήταν πολύ αρνητική και πολύ επιθετική μετά μάθαμε ότι το παιδί ήταν με παράλληλη στήριξη στο νηπιαγωγείο

Ερευνήτρια: 8) Επιδιώξατε να σας παρέχει παράλληλη στήριξη το νομικό πρόσωπο ή ο δήμος σύμφωνα με τον καινούργιο κανονισμό του 2017 ;

Συνεντευξιζόμενη: Ναι επιδιώξαμε φέτος για τα παιδιά που έχουμε, πήρα το γραφείο προσωπικού ενημέρωσα και μου είπαν ότι δεν μπορούμε να πάρουμε γιατί το ένα παιδί δεν έχει διάγνωση τώρα για το άλλο παιδί που είναι υψηλής λειτουργικότητας και έχει διαγνώση μου είπαν ότι δεν γίνεται. . . . . εγώ είδα ότι γίνεται με διαδικασία 7 συμβάσεις έργου γίνονται αυτές οι προσλήψεις σύμφωνα με το νόμο που γράφει η οποία είναι πιο εύκολη η διαδικασία αλλά αυτό έπρεπε να προβλεφθεί νωρίτερα για να μπορούμε να το πάρουμε δεν ξέρω που υπήρξε το λάθος πάντως δεν γίνεται να πάρουμε προσωπικό.

Ερευνήτρια: 10) Το παιδί συνέχισε τη φοίτησή του στο σταθμό ;

Συνεντευξιζόμενη Ναι για το περιστατικό που έχουμε τώρα. . . είχαμε και παλιότερα μια άλλη περίπτωση όταν ήμουν παιδαγωγός σε τάξη στην μεγάλη τάξη είχαμε 2 περιπτώσεις μέσα στο τμήμα μια χρονιά το ένα παιδάκι ήταν έτσι πολύ ιδιαίτερο είχε εμμονές με τις ανεμογεννήτριες στην αρχή ήταν πολύ επιθετικό δεν ξέρω έβλεπε την τάξη ίσως σαν εμπόδιο του άρεσε πάρα πολύ να κάνει συνέχεια κατασκευές με ανεμογεννήτριες δεν του το χαλάγαμε τον αφήναμε να κάνει συνέχεια αυτό που ήθελε γιατί είχαμε να διαχειριστούμε 2 παιδιά με ιδιαιτερότητες μέσα στο τμήμα με αποτέλεσμα να γίνει ο πρωταγωνιστής της τάξης ήταν ο Α... ς με τις ανεμογεννήτριες. . . το άλλο παιδί εκείνη τη χρονιά

έφυγε ο Μ... ς ήταν λιγότερο λειτουργικός έμαθα αργότερα ότι στο νηπιαγωγείο και στο δημοτικό σχολείο είχε παράλληλη στήριξη όμως εδώ στον παιδικό σταθμό ήταν μόνος του, οι γονείς ήταν πολύ συνεργάσιμοι παρόλα αυτά επειδή δεν δεχόταν η οικογένεια όλη η οικογένεια το πρόβλημα που αντιμετώπιζε η μαμά το καταλάβαινε ότι κάτι υπάρχει ο πατέρας του αρνιόταν. .

Ερευνήτρια: 11) Αν έγινε διακοπή της φοίτησης ποιος ήταν ο αρμόδιος που πήρε την απόφαση ;

Συνεντευξιαζόμενη: δεν έχει γίνει μέχρι τώρα αυτό. . . για να παρθεί απόφαση αυτή είναι μια επιτροπή που κάνει τις επιλογές παιδιών αυτοί είναι υπεύθυνοι για τις διαγραφές υπάρχει μια επιτροπή με 15 μέλη οι περισσότεροι είναι αιρετοί αλλά είναι και η προϊστάμενη προϊστάμενες όπως γινότανε παλιά στο νομικό πρόσωπο απλά τώρα πλέον δεν έχουμε νομικό πρόσωπο υπαγόμαστε στο δήμο αλλά έχει κρατηθεί αυτή η δεκαπενταμελής επιτροπή για εγγραφές για διαγραφές και τα υπόλοιπα διοικητικά το μόνο που μπορώ να θυμηθώ είναι το περιστατικό που σας ανέφερα παραπάνω που δεν διέκοψε ακριβώς αλλά σταμάτησε νωρίτερα θεωρούσε ότι δεν προσέχαμε αρκετά το παιδί και δεν ήθελε να δεχθεί ότι υπάρχει δυσκολία.

Ερευνήτρια: 12) τι ποσοστό παιδιών συνέχισε τη φοίτησή του χωρίς παράλληλη στήριξη ;

Συνεντευξιαζόμενη: Το 98% χωρίς παράλληλη στήριξη

Ερευνήτρια:13) τι ποσοστό παιδιών τους παρείχαν παράλληλη στήριξη από το δήμο ή ιδιωτικά ;

Συνεντευξιαζόμενη: Από το δήμο πότε.

Ερευνήτρια: 14) πιστεύετε ότι προσφέρατε μια ικανοποιητική βοήθεια στο παιδί αυτό σύμφωνα με το πρόγραμμα που ακολουθήσατε στη διάρκεια της φοίτησής του;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι προσφέραμε είδαμε κάποια βελτίωση και στην περίπτωση που έχουμε τώρα στο σταθμό περιμένουμε την παιδοψυχολόγο να μας δείξει κάποια πράγματα για να μπορέσουμε να τον βοηθήσουμε το παιδί αυτό πώς να του μιλάμε πώς να κερδίσουμε τη βλεμματική του επαφή αλλά και στα παιδιά που υπήρξαν στο παρελθόν θεωρώ ότι το βοηθήσαμε έως ένα βαθμό παιδιά που είναι υψηλής λειτουργικότητας τώρα βαριά περιστατικά δεν θεωρώ ότι τα βοηθήσαμε και ότι ενσωματώθηκαν.

Ερευνήτρια: 15) Θα επιθυμούσατε να υπάρχουν ενημερωτικά ή ακόμα και εκπαιδευτικά προγράμματα από τον εργοδότη σας σχετικά με τον αυτισμό ;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι βέβαια νομίζω σε όλους θα έπρεπε γιατί υπάρχει και μεγάλη έλλειψη ίσως τώρα εντοπίζονται δεν ξέρω τι γίνεται.

Ερευνήτρια: 16) σε ενδιαφέρει να ενημερωθείτε για τα αποτελέσματα της έρευνας;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 10

8/12/22

Προφίλ συνεντευξιαζόμενης

Μορφωτικό επίπεδο ΤΕΙ Βρεφονηπιοκομίας

Εμπειρία σε έτη 19

Ερευνήτρια: Αγαπητέ συνάδελφε, θα ήθελα να συμμετέχετε στη διαδικασία της έρευνας μου με τη μέθοδο της συνέντευξης. Η έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια των μεταπτυχιακών σπουδών, με τίτλο Παιδαγωγικά μέσω καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών προσεγγίσεων, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, και με σκοπό την εκπόνηση της διπλωματικής, θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι η διάρκεια της συνομιλίας εκτιμάται περίπου στα 10 έως 15 λεπτά, η συνέντευξη είναι ανώνυμη θα καταγραφεί μόνο ο ήχος και τα δεδομένα

που θα συγκεντρωθούν θα αναλυθούν μόνο για το σκοπό της έρευνας. Αν σε οποιαδήποτε στιγμή θελήσετε να αποχωρήσετε από τη συνέντευξη μπορείτε να το δηλώσετε. Σας ευχαριστώ πολύ.

Ερευνήτρια: 1 Τι πτυχίο έχετε και πόσα χρόνια εμπειρίας είχατε σε τάξη και πόσα στην θέση που είστε σήμερα ;

Συνεντευξιζόμενη: Τ ΕΙ βρεφονηπιοκομίας από το 2004 είμαι σε τάξη και από το 2021 είμαι σε θέση προϊσταμένης

Ερευνήτρια: Έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο ή μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή ;

Συνεντευξιζόμενη: όχι δεν έχω παρακολουθήσει

Ερευνήτρια: 3 είχατε περιστατικά παιδιών με αυτισμό στην επαγγελματική σας πορεία;

Συνεντευξιζόμενη: ε δεν μου έχει τύχει κανένα περιστατικό όλα αυτά τα χρόνια

Ερευνήτρια: 4 είχαν ενημερώσει γονείς για τη διάγνωση του εντόπισαν οι παιδαγωγοί της τάξης

Συνεντευξιζόμενη: δεν είχα κανένα περιστατικό απλά από συνάδελφο που γνωρίζω στο δήμο μας ένα περιστατικό όπου ήταν με διάγνωση δεν είχαμε παράλληλη στήριξη οπότε η μητέρα έπρεπε να απευθυνθεί ιδιωτικά

Ερευνήτρια: 5) Η συνάδελφός σας είχε ενημερώσει το νομικό πρόσωπο ή το δήμο

Συνεντευξιζόμενη: ναι είχε ενημερώσει τη διεύθυνση των παιδικών σταθμών

Ερευνήτρια: Επειδή στον παιδικό σταθμό που είστε δεν είχατε κάποιο περιστατικό θα αλλάξω λίγο τις ερωτήσεις θα είναι πιο γενικές.

Ερευνήτρια: 6 Η προσέγγιση των γονιών πώς γίνεται στο σταθμό σας αν κάποιο παιδί υποθετικά έχει πρόβλημα ποιος είναι αρμόδιος για την ενημέρωση ;

Συνεντευξιαζόμενη: Απευθύνεται στη διευθύντρια μιλάμε με την παιδαγωγό της τάξης και ζητάμε και τη διάγνωση από κάποιο γιατρό.

Ερευνήτρια: ερώτηση 7 είναι εύκολη η παραδοχή του οποιοδήποτε προβλήματος που έχει ένα παιδί από τους γονείς ;

Συνεντευξιαζόμενη: Όχι δεν είναι εύκολη υπάρχει δυσκολία να αναγνωρίσουν ότι υπάρχει κάποιο πρόβλημα στο παιδί τους.

Ερευνήτρια: 8) Επιδιώξατε σε κάποια προβληματική κατάσταση να σας παρέχει παράλληλη στήριξη το νομικό πρόσωπο ή ο δήμος σύμφωνα με τον καινούργιο κανονισμό ;

Συνεντευξιαζόμενη: Όχι δεν το έχουμε κάνει.

Ερευνήτρια: 9) Σας έχει τύχει να φέρει ιδιωτική παράλληλη στήριξη γονιός στον παιδικό σταθμό ;

Συνεντευξιαζόμενη: Δεν μου έχει τύχει ποτέ.

Ερευνήτρια: 10 τα παιδιά που έχουν κάποιο πρόβλημα ή δυσκολίες συνεχίζουν τη φοίτησή τους στο σταθμό ;

Συνεντευξιαζόμενη: Τα παιδιά που έχουν κάποιο πρόβλημα ναι με ήπια διάγνωση.

Ερευνήτρια: 11 αν γίνει υποθετικά μιλάμε διακοπή της φοίτησης ποιος είναι αρμόδιος που θα πάρει την απόφαση ;

Συνεντευξιαζόμενη: Η διεύθυνση των παιδικών σταθμών η γενική διευθύντρια.

Ερευνήτρια: 12 τι ποσοστό παιδιών από αυτά που παρουσιάζουν κάποια προβλήματα συνεχίζει τη φοίτησή του χωρίς παράλληλη στήριξη στα 10 παιδιά ας πούμε που μπορεί να έχουν κάποιο πρόβλημα τι ποσοστό στο περίπου

Συνεντευξιαζόμενη: Εμένα δεν μου έχει τύχει αλλά θεωρώ τα περισσότερα συνεχίζουν

Ερευνήτρια: παραλείπω την ερώτηση 13 γιατί απαντήθηκε πριν δεν είχατε περιστατικό με ιδιωτική παράλληλη ή παράλληλη στήριξη που πρόσφερε ο δήμος περνάω στην επόμενη ερώτηση

Ερευνήτρια: 14) πιστεύετε ότι προσφέρατε Μια ικανοποιητική βοήθεια στο παιδί με το οποιοδήποτε πρόβλημα που μπορεί να αντιμετωπίζει σύμφωνα με το πρόγραμμα που ακολουθεί ο παιδικός σταθμός στη διάρκεια της φοίτησής του.

Συνεντευξιαζόμενη: Πιστεύω όχι ότι δεν τον βοηθάμε αρκετά ίσως γιατί δεν έχουμε και τις κατάλληλες γνώσεις για να μπορέσουμε να τον βοηθήσουμε και να το προσεγγίσουμε σύμφωνα με τις ανάγκες του.

Ερευνήτρια: 15) θα επιθυμούσατε να υπάρχουν ενημερωτικά ή ακόμα και εκπαιδευτικά προγράμματα από τον εργοδότη σας σχετικά με τον αυτισμό ;

Συνεντευξιαζόμενη: Φυσικά θα ήταν πολύ ενδιαφέρον και πολύ βοηθητικό και για μας και για τα παιδιά που χρήζουν βοήθειας.

Ερευνήτρια: 16) Σας ενδιαφέρει να ενημερωθείτε για τα αποτελέσματα της έρευνας ;

Συνεντευξιαζόμενη: Ναι πολύ θα με ενδιέφερε.

Έντυπο συγκατάθεσης

Παραθέτω το δείγμα του εντύπου γραπτής συγκατάθεσης των συμμετεχόντων στην έρευνα που τους παραδόθηκε μέσω mail τα ονόματα των συμμετεχόντων είναι καλυμμένα και θα μείνουν απόρρητα καθώς η έρευνα είναι ανώνυμη.

Συγκατάθεση για συμμετοχή σε επιστημονική έρευνα

Καλείστε να συμμετάσχετε σε μία επιστημονική έρευνα που διεξάγεται στα πλαίσια των Μεταπτυχιακών μου σπουδών με τίτλο "Παιδαγωγικά μέσω Καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών Προσεγγίσεων», του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, με σκοπό την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας.

ΠΟΛΥΚΑΤΕΡΟΥ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ

6978282799

Alexpolykaterou@yahoo.
gr

Σκοπός της επιστημονικής έρευνας είναι να μελετηθεί ολιστικά ο τρόπος διαχείρισης από την διοίκηση και το παιδαγωγικό προσωπικό του παιδικού σταθμού ενός περιστατικού παιδιού με αυτισμό που φοιτεί σε αυτή τη δομή.

προτού συμφωνήσετε με την συμμετοχή σας στην έρευνα βεβαιωθείτε ότι

- ❖ μέσω του εντύπου ενημέρωσης λάβατε γνώσεις σχετικά με τη διάρκεια της έρευνας και την διαδικασία
- ❖ έχετε ενημερωθεί μέσω του εντύπου ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματά σας
- ❖ γνωρίζετε ότι η συμμετοχή σας στην εν λόγω επιστημονική έρευνα είναι εθελοντική και ανώνυμη
- ❖ μπορείτε να αποχωρήσετε από την έρευνα ανά πάσα στιγμή

Ο ερευνητής δεσμεύεται να τηρεί πλήρη εμπιστευτικότητα για όλες τις πληροφορίες που θα αποκτηθούν στο πλαίσιο της συγκεκριμένης έρευνας και θα χρησιμοποιηθούν μόνο για αυτό το σκοπό.

Έχω διαβάσει ανωτέρω αναφερόμενες πληροφορίες και συμφωνώ να συμμετέχω στην έρευνα

Ονοματεπώνυμο

Ημερομηνία